COSMOGRAPHIA SIVE GEOGRAPHIA

D. IACOBI CHEYNEII AB Arnage I. V. Doctoris, duobus libris comprehensa.

Accessit gemma Phrysij medici ac Mathematici de orbis diuisione, & insulis recenter inuentis, opusculum longe, quam ante hac Castigatius.

DVACI,
Sumptibus BALTARIS BELLERI,
Sub Circino, anno 1599.

CLARISSIMO

VIRO D. IOACHIMO HOPpero rerũ Belgicarũ in Hispania apud Regem Catholicum præsidi consultissimo, &c. Amplissimoque Academiæ & Ciuitatis Duacenæ Senatui.

Iacobus Cheyneius ab Arnage. S. P.

MIHI diu, multumque de tuo, clarissime, amplissimeque D. præses, cùm in vniuersam remp. literariam, tum maximè in Academiam nostram singulari studio, & vestra (viri ornatissimi, prudẽtissimique) erga me beneuolentia cogitãti sæpenumero in mẽtem venit aurea illa Marci Tullij sententia, ingratũ esse eũ, qui beneficium accepisse se negat, ingratum item, qui id dissimulat, rursum ingratũ, qui nõ reddit; at omnium ingratissimum qui oblit⁹ est. Etsi enim nonnunquã tãta est beneficiorum magnitudo, vt quãta debetur gratia referri nõ possit, semper tamẽ habẽda est, quantã maximam animi nostri concipere possunt: nisi beneficio non dico vinci, sed

îndigni haberi, velimus. Quareineundam mihi rationem esse putaui, qua vestrum, cùm in literatos omnes, tum erga me fauorem publicè, atque adeò posteris testatum relinquerem, meque ipse ab ingrati animi, & beneficiorum immemoris suspicione vndicarē. Tametsi enim semper pro virili operā dedi, ne quid vel vos, vel hæc nascens Academia (siue philosophiam, siue etiam mathemata traderem) in me officij desideraret: ea tamen ingenij mei & ætatis erat imbecillitas, quæ neque vestris in me meritis & beneuolentiæ, neque votis meis responderet. Quò factum est, vt nō semel hos nostros de re geographica libros, vt meæ erga vos obseruantiæ essent publica significatio, vestro nomine euulgare cogitarim: sed obstitit insita quædam ab ineūte ætate verecundia, & mēs tenuitatis suæ conscia, donec tandem pietas & gratiæ referendæ studium verecundiam; animi verò paruitatem concepta de vestro crescente indies in me fauore opinio superarēt: & his animi non omnino effrenati repagulis vestra auctoritate atque humanitate conuulsis, quò sponte ferebar, rectà contenderem.

 tenderem.

tenderem. Et quo tandem, nisi ad vos, quibus, non tantùm meæ, sed eorum omnium, qui ex hac florentissima Academia fructum aliquem hauserunt, musæ, plurimum, si non omnia debent. Quis enim credat Academiam Duacensem iam recens natam, non dico professorum gloria & eruditione (ne præceptoribus meis adblãdiri videar) sed studiosorum in omni disciplinarum genere numero atque frequentia, cum antiquissimis Italiæ, Frãciæ, atque adeò totius Europæ Academijs facilè posse contendere? Aut potius, quis non credat inuictissimi magnificentissimique Regis Catholici auspicijs, vestra verò industria, prudentia atque fauore hanc nostram Academiam (quid-ni enim nostram appellem, in qua non solũ philosophiam, verumetiam mathemata annis iam aliquot interpretor?) tantò reliquas omni disciplinarum genere superaturam, quantò vos, quàm cæteri studiosius, & pietatem cum eruditione coniungitis, & omni personarum discrimine sublato, singulorũ meritis honores & professiones decernitis. Illud verò in vobis non laudare, vel potius nõ admirari non

possum, quod contra, ac nunc sunt hominum mores, ex omnibus orbis Christiani angulis lectissimos quosq; viros ad academicas professiones euocaueritis; & vestros exterosq; nullo discrimine sitis cõplexi. Quod quãtum cùm gloriæ, tum laudis, & vobis & ciuitati vestræ cõciliarit; sitque deinceps allaturum; testes appello Galliam, Germaniam, Scotiam, Angliam, Hyberniam reliquasque his vicinas prouincias, è quibus, quam numerosa iuuentus, quot viri selectissimi & in omni disciplinarum genere versatissimi in hanc Academiam sese effuderint, publica auditoria, vel me tacente, loquũtur. Sed quid de tribus illis amplissimis ingeniorum palæstris, Gymnasio inquam, Regio, Aquiscintensi, & Marchianensi, in quibus, pietate iuxta ac eruditione rudiores & tenelli adolescentũ animi imbuũtur, nũc dicam? Sané quòd ad Gymnasium Regium attinet, citra ingratitudinis notam à me præteriri minime potest: quippe quod non solum suo me gremio primum excepit fouitque, verùm etiam clarissima laudũ vestrarum monumenta prolixé ostentat. Nã si indefessam

viri

viri ornatissimi D. Antonij Surij Theologiæ Licentiati eruditissimi,& eiusdem Gymnasij moderatoris vigilantissimi industriam, & singularem in tenera iuuentute formanda dexteritatem propius intueamur,quod obsecro illustrius prudẽtiæ argumentũ exhibere potuistis,quàm cùm eum disciplinę instaurandę præfecistis , cuius vigilantia in Gymnasio Marchianensi plurimùm ante enituerat. Ne multis, vestro erga Gymnasiũ & domum regiam fauori nihil accedere posse videtur, si (quod cœpistis) operam detis, vt quemadmodum loci amænitate, situ & gratissimo musis ab hominum turba recessu cætera Gymnasia longe superat,ita ædificiorum amplitudine atque splendore(qua nunc re vnica vincitur)eadem æquet. Sed iam ad vos redeo, qui tanto studio, tanta conspiratione & animorum consensione Academiam Duacenam simul plures gubernatis, quantam non facilè in se vno quis inuenerit: & tanta iterum dexteritate,prudentia atque vigilantia, quantam verbis explicare non sit facile. Me certè terque quaterque felicem non semel existimaui, qui in hanc migra-

uerim ciuitatem,in qua senatores vitę integritatem ac morum grauitatem incredibili in exteros pietate ac religionis studio mirificè ornarunt. Non semel Deo immortali gratias egi,qui periculoso hoc temporum statu, me in eam Academiam euocauerit,in qua iureconsulti pariter ac medici, necnon humaniorum literarum & philosophiæ professores de Christianę modestiæ ac veræ pietatis (quod caput est) palma cum quibuscumque theologis summo studio decertant. Iam verò quanta sit magistratus auctoritas, & in prouocandis ad virtutem ciuibus industria & studium, testes sunt, præter quotidiana verę pietatis exempla, tumultus belgici, à quibus meritò Duacum se immune esse glorietur: vtpote in quo nemo tã proiectæ audaciæ inuentus est, qui vel senatorum auctoritatem summa cum pietate atque humanitate coniunctam infringere, vel publicam pacem interturbare attentarit. Tanti nimirum refert,quorum prudentia & consilio imperita multitudo in hac temporum & morum difficultate dirigatur. Nam licet videre, quęcunque mutatio in principibus reip. viris extiterit,

rit, eandem in populo secutam; & vita victuque sanatorum atque nobilium mutato, mores ciuitatis mutari. Si igitur verum est, aut potius quia est verissimum, principes in ciuitate viros, si mali sint, plus exēplo, quàm peccato nocere, nam non solùm ipsi vitia concipiunt, sed ea in ciuitatem infundūt, quidni reip. salutem ciuiumq; honéstatem, prudentiæ, probitati atque integritati eorum, qui præsunt assignemus? Quippe qui cùm in honore & dignitate constituti sint, mores ciuitatis iustà corrigere ac corrūpere possunt. Quidni remp. Duacensem verè beatam dixero, cuius ij gubernacula tenent, qui non minus vitæ exemplo & morum grauitate, quam auctoritate & seueritate legum ciues suos in officio continent? Si quis hic mihi fidem nō adhibeat oculos velim conuertat in viros longe prudentissimos nobilissimósque D. Ia. de Bonmarciet, principem nunc senatorem, D. Eustathium Auscitanum, cui in sex virum concilio principatus hoc anno delatus est, D. Iacobum d'Assignie, D. Iacobum de Moncheaux, D. Philippum Brodeū. D. Nicolaū de le Lys, reliquūque Dua-

cenę reip. magiſtratum, hos intueatur, horum vitam & mores obſeruet, niſi pręter ſingularem prudẽtiam, rerum tractãdarum dexteritatem & non mediocrem ęruditionem, tãtam inſuper pietatem & veræ religionis curam in his deprehenderit, quantam vix ab ijs, qui poſſeſsionibus ſuis repudiatis, religionem & vitã monaſticam profeſsi ſunt, expectet, non parũ me animus fallit. Sed quid de profeſſoribus noſtris, primũ quidem Theologiæ Doctoribus, viris ſanè longè grauiſsimis, D. Io. Rubo Eccleſiæ ſancti Petri præpoſito dignißimo, D. Mathiæ Boſſemio, D. Gulielmo Alano, D. Tho. Stapletonio & D. Petro Culpino nunc dicam? quantã cum laude ſuis muneribus fungantur, quàm ſedulò profeſsionum ſuarum dignitatem tueantur, quanta vitę integritate cum omnibus verſentur, quantos denique ſtimulos ſuo exẽplo ad veram pietatem amplectendam iunioribus addãt, luce meridiana clarius eſt. Quid de iureconſultis viris ſanè clariſsimis & præceptoribus meis D. Io. Venduilleo, Boëtio Epone, D. Hadriano Pueſsio, D. Georgio Priellio, D. Vi-

brando Bruſtino, D. Liuino Pontano, D. Balduino vander Piet, & D. Richardo Vitho? Dicerem profectò nō iniuria veteres illos iuris Coryphæos Papinianū, Paulum, Vlpianum, Modeſtinū in his reuixiſſe, niſi Pythagoreorum

iampridem eſſent exploſæ: adeò videlicet omnibus numeris perfecti ſunt. Quid denique de expertiſsimis Medicinę Doctoribus D. Hadriano Rhodio, & D. Io. Syluio? in quibus illud ſingulare eſt, quod, contrà, ac plerique ſolent, non tantùm corpora languētium pharmacis, verumetiam vitæ probitate & exemplo animos curēt, & ſumma in ſuo munere fide ac integritate verſentur. Quid tandem de humaniorum literarum & philoſophiæ profeſſoribus D. Io. Huuerier Ferrario. D. Io. Oliuario. V. I. L. D. Bernardo Berlinguio, & D. Io. Palant, cæteriſque viris doctiſsimis in medium nunc afferam? Ita omnes muneris ſui partes ſedulò explent, vt nec diligentia promptior, nec induſtria maior expectari vel poſsit, vel debeat. Quid multis? Is eſt, vtriuſque ordinis, Academici, inquam, & ciuici in omni

ſtudiorum genere prouehendo conſenſus, ea conſpiratio, induſtrie & vigilãtia, quæ ſumma omnia pollicētur: ea humanitas, beneuolentia, charitas, que non tantum domeſticis, verùm etiam exteris gentibus eſt admirationi: tantum denique de omnibus bene merendi ſtudiũ, quantum nec animo concipere, nec cogitatione depingere, nedum verbis explicare valeo. Quare ad has meas de re geographica lucubrationes, vnde digreſſus ſum, redeo; quæ cum vel me inuito publicam lucem acceptura viderentur (quomodo enim comprimes, quod iam emanauit, & ante biẽnium cum auditoribus noſtris publicè cõmunicatum eſt?) operæpretium, imo verò officium me facturum arbitrabar, ſi veſtrum contra calumniantium fraudes patrocinium implorarem, & haſce mathemathũ noſtrorum primitias vobis inſcriberem dicarẽque, quorum fauori, beneuolentiæ & liberalitati, quicquid in his diſciplinis, vel iam molior, vel propitio deinceps numine attentabo; non acceptum referre citra turpiſsimam ἀχαριστίας notam, ingratique animi labem non facilè eluendam,

dam, non possum. A te igitur amplissime D. Hoppere, quanta summa possum animi demissione contendo, vt exiguũ hoc munusculum, qui tuus esse solet in eos omnes candor, qui se literis totos consecrarunt, æqui boni consulas. Tametsi enim nominis tui splendori minime respondet, facit tamen bonorum omnium & maxime eorum, qui in Academia nostra principatum obtinent, de singulari tua eruditione, & incredibili literatorũ prouehendorum studio consensus, vt mihi facile persuadeam nihil tibi ingratum accidere posse, quod reip. literariæ & musis dicatur. Animum insuper & alacritatẽ mihi addit, quod ex lucubrationibus tuis, quas cùm propter rerum & sententiarum vbertatem, tum ob raram quandam elegantiam & dictionis nitorẽ, cupidissime legi, nõ obscure cognoui, quã diligenter, cùm in omni philosophia, tum in disciplinis mathematicis sis versatus. Sed & vos, viri prudentissimi lectissimique, rogo atque obsecro, vt quæ vestra est, cum in omnes, tum in me mamaxime consueta humanitas, hòsce de geographia libros ea vultus serenitate

acci-

accipiatis, qua noſtram hactenus operã eſtis complexi: ita enim futurum eſt, vt & ego me veſtra beneuolentia non indignum haberi intelligam, & ad reliquas mathematum partes (quæ apud me inchoatæ iacent, haud diſsimili aut etiã accuratiore commentandi genere illuſtrandas alacrius me accingam. Nec tam labores aut ſumtus (qui tamen in mathematicis diſciplinis, propter ſchematum frequentes delineationes, maiores, quã in alijs eſſe ſolent) reformidem, quàm veſtro fretus patrocinio fortiter intrepideque ſubeam perferãque. Intereà Deũ optimum maximumque rogare non deſinam, vt vos quam diutiſsimè, tum Academiæ noſtræ, tum toti reip. literariæ ſuperſtites ac incolumes eſſe velit. Valete.

Duaci è Collegio Regio. 8. Id. Februarij.

INDEX CAP. LIBRI primi.

rum

INDEX CAP. LIBRI secundi.

IN GEOGRAPHIAM PRAEFATIO AD LECTOREM.

ETsi non ſum neſcius (lector beneuole) peruagatam illã de rei tractandæ excellentia, vtilitate, atque origine præfandi rationem, à multis, maximeque ab ijs, qui ſe ſolos cornicum oculos configere poſſe arbitrantur, tanquam nimis puerilem, tritam atque vulgarem contemni (recténe an ſecus ipſi viderint) hanc tamen vel ob id nunc amplector, vt mathematomeſtiges tandem aliquando fateantur, tantum abeſſe, vt diſciplinæ mathematicæ otioſi ingenij monumẽta ſint, & negotiorum neruis ſpoliatæ; vt vario in rep. vſu reliquis diſciplinis non multò inferiores haberi debeant; dignitate verò, hoc eſt, demonſtrationum certitudine, & conſtantia, multis partibus ſuperiores. Cùm enim reliquæ ferè omnes ſcientiæ non neceſſariâ opinionum probabilitate nitantur, non poſſunt ingenioſorum hominum diſputationibus non vehementer concuti: Ita enim natura ferè comparatum videmus, vt in omni philoſophiæ artiumque genere, quantò acriore quis iudicio, maioreque induſtria fuerit, tantò à maiorum ſententijs crebriùs deſciuerit. Sola mathemata, non hominum cõmentis, ſed naturæ iudicijs confirmata, omnem ætatem inconcuſſa pertulerunt: Sola temporum viciſsitudinem experta, æquali ſemper & conſtanti veritate hominum animos permouerunt. Quid ita? quia is in numeris atque ſonorum rationibus ordo cernitur, ea naturæ conſpiratio in ſchematis geometricis, & mutuis interuallorum atque linearum ſubſi-

dijs sese aperit, vt nata ex his theoremata ad credẽdum non inducant, sed cogant; nec tam assensum eliciant, quam tacita quadam vi exprimant, & sola terminorum cognitionė antegressa, extorqueant. Verùm enimuerò nostrorum temporum iniuriâ euenisse videmus, vt quantò maiores, totius antiquitatis (quæ, quò propriùs a diuina prosapia aberat, eò verius res cernebat) & doctorum omninm consensu, laudes hæ disciplinæ promeruerint, tantò nunc minùs vigeant, minoreque in pretio habeantur. Eò nimirum insatiabilis opum cupiditas, nostra ætate prouecta est, vt nihil amplum, nihil præclarum, nihil ingenij contentione dignũ vulgò putetur, cuius beneficio non turgescant loculi, aut res familiaris non augeatur: Et (quod magis mireris) ita hæc pestis in multorũ animis penitus iusedit, vt omnes industriæ suæ neruos ad ingenuas disciplinas exagitandas atque insectandas contenderint. Quare si verũ est, aut potiùs quia Apollinis oraculo est verius, quod Fabium Pictorem dicere solitum accepimus; tùm demum artes beatas fore, cùm de his artifices iudicauerint; non possunt mathemata nunc temporis non esse infelicissima, quo tantùm abest, vt ab artificibus iudicentur, vt ipsi cum his pariter artifices ab inertibus (pudendum) condẽnati, multorum calumnijs expositi iaceant. Sed video querulosum hoc orationis genns, tantò parciùs â nobis hoc loco tractandũ esse, quãtò hæc mathesios pars, quam nunc tractamus, suá præ cæteris dignitatem acriùs adhuc defenderit, quantoque maiorem, non ab eruditis modò, verùmetiam â promiscuo hominum genere, gratiam iniuerit. Nam cùm Cosmotheoriæ principes partes duæ sint (quarum vna æ-

thereeam

theream illam mūdi regionem, à domicilijs nostris, (vt loquitur Tullius) altissimam, omnia cingentem, & admirandâ motuum constantiâ, & astrorū splendore stupendam comprehendit; altera in terræ & circonfluentium aquarum descriptione occupatur) de posteriore, quam Geographiam proprio nomine appellarunt, nobis deinceps sermo futurus est. Hæc enim est quæ mediæ sortis hominum complexibus minimè contēta, philtro quodam arcano admirabiles sui amores in principum virorum animis excitauit. Hæc est, quæ quasi pōpa & fastu quodam in sublime euecta, arces atque atria nobilium petiuit; vbi ita omnes parietes exornauit, vt non iam beluatorum tapetum inani spectaculo oculos ludificare, sed tabularum Geographicarum, cùm vtilissimâ, tum gratissima varietate mētem simul & aspectum pascere, qui paullò sunt cordatiores, consuescant. Et tantò sanè prudentiùs, quantò ad animum excolēdum vtiliùs est, per varias orbis terrarum regiones breuissimâ tabellâ oculis subiectas frequenter peregrinari, quam ludicris canum, ceruorum, accipitrum, volucrum, syluarum, arborum, & nescio quarum rerum, simulacris aspectū defatigare. Etenim si ex his præsentem oculorum delectationem, suâ spōte illicò perituram, sustuleris, nihil est quod prætereâ expectes: Contrà verò illæ iucundissimam rerum varietatē liberali ingenûaque prouinciarum terræ, & regionum cognitione conditam, in animis spectantiū derelinquunt: Illæ mentes non omnino abiectas ad omne disciplinarum genus instructiores reddunt: Illæ denique ad domesticā peregrinationem, nullis neque itinerū difficultatibus, neque latronum insidijs infestam, singulis, prope dixerim,

 momen-

momentis inuitant. Neque verò quietũ & tranquillum hoc peregrinandi genus, vel nullá, vel contemnendam vtilitatem habere putandum est: Nam si princeps poëtarum Homerus, præclarum Odissææ opus auspicaturus, Vlyssem (in quo sapientiæ Græcorum Idéá describere conatus est) eo potissimùm nomine, laudibus in cælum euexerit, quòd diuturná variarum terræ partium perlustratione, multarum rerum cognitionem didicerit; si insignem oris facundiam, cæterasque animi dotes, quibus eũdem cumulatissimè ornat, periculosis peregrinationibus terrà mariq; susceptis, assignare non dubitarit; quid est obsecro, quod nos remorari debet, quò minùs Geographiam, & maximè vtilem, & omni laudum genere dignissimam iudicemus? Nonne huius beneficio per omnes orbis terrarũ plagas, vno quasi momento, oculis atque animo peregrinamur? Hac duce nõ vnam modò, cum Vlysse vario vitæ discrimine iactato, mundi regionem, sed totius terræ ambitum, sub tectis, ab omni periculo tuti, & in portu (quod dici solet) nauigantes, obimus? Non vt Vlysses, cursim ac semel tantùm, tanquã hospites & peregrini percurrimus; sed quoties & quandiu libet, obscurissimos terrarum angulos, ac insulas, iniquissimis alioqui locorum spacijs disiunctas, in ipso penatum nostrorum conspectu, cum amicis, domesticis & familiaribus intuemur. Non hîc accinctum ad iter maritum vxor lachrymis retardabit; nõ parentem liberi, non charum amici, non domesticum necessarij lugubri cantu prosequentur. Quid? quòd qui Geographia duce peregrinationẽ instituit, neque aëris inclementiam, neque asperum ventorum stridorem extimescat? Non minantem cæli faciem, non ma-

non maximos imbres, non repentinum grandinis impetum, nõ frigoris horrorẽ expaueat? Non hunc periculosa fulgura, non ardor Caniculæ, non infesta calore sidera deterrebunt? Non huic metuenda est ex insolente maris æstu nausea, non luctantes venti, non insperatæ procellæ, non denique improuisa piratarum inuasio. Diuertẽti non erit molesta hospitis rusticitas; nec cum exteris insolita viuendi ratio peregrinantem conturbabit. Ne multis, tantò domestica hęc peregrinatio hoc tẽpore magis necessaria est, quãtò in hac hominũ improbitate, & varia in religionis capitibus dissensione, maiore tum animi, tum corporis discrimine, diuersæ orbis regiones lustrantur. Sed faciamus (si placet) nusquã improbitati locum esse, homines inter se animis & religione vbique conspirare, omnia denique esse propitia, an tum aspernandus Geographiæ vsus? Nihil minus. Dici etenim vix potest, quãtis tabularum Geographicarum cognitio difficultatibus perigrinantes eximat: dum quibus itinerum compendijs vtendum sit, vbi conscendenda montium cacumina, qui maris & fluuiorum circuitus, quæ syluarum saltuum, atque id genus aliorum, impedimenta occurrunt, luculenter, aperteque demonstrat. Vides itaque (lector beneuole) nec sine huius disciplinæ præsidijs peregrinationem, vel suscipi, vel obiri tutò posse; nec ijs qui Geographicis præceptionibus instructi sunt, magnopere esse necessariam. Quod tamen ita accipi nolim, quasi peregrinandi studiũ cuiquam dissuadeã, aut tanquã inutile aspernser: Quid enim insulsius? maximè cùm non Geographiæ modò parens sit, verumetiã veteribus philosophis adeò fuerit probata, vt Plato asserere non dubitarit sine *12. dial. de leg.*

peregrinatione & ſpeculatione,inquiſitioneque legum, quibus exteræ nationes vtũtur, fieri non poſſe, vt ciuitas perfecta & omnibus numeris expleta permaneat. Hinc Orphei, Muſæi, Solonis, Pythagoræ, Eudoxi, Democriti, atque adeò ipſius Platonis, in ſuſcipiendis peregrinationibus ſtudium ſingulare fuiſſe legimus; partim, vt varijs, & eo tempore raris diſciplinis animũ excolerẽt; partim vt diuerſas terræ regiones luſtrando, mores & ritus multorum diſcerent. Hinc magno omnium conſenſu decantari ſolet, eum ſapere non poſſe, qui quaſi claudus (vt dici ſolet) ſutor paterni laris anguſtijs, ijſque quæ domi cernuntur contentus, reliquas orbis prouincias, regiones & ciuitates prorſus ignoret. Sed nũc, vt vndè digreſsi ſumus oratio recurrat, expendamus, ſi placet, quam ſit militiæ ducibus Geographię cognitio neceſſaria. Certè ſi verũ eſt, aut potiùs quia luce meridiana eſt clarius, imperatores hibernandi, caſtrametandi, aperto cum hoſtibus marte pugnandi, in inſidijs latitãdi opportunitates non debere negligere, in dubium verti non poteſt, quin locorum deſcriptiones ad vnguem tenere debeant, quoties vel hoſtes proſequi, vel eorum impetum à ciuium ceruicibus depellere militari virtute conantur. Annon regionum parum perſpecta deſcriptio ſummis ſæpe imperatoribus exitium, & perpetuam patriæ calamitatem attulerit? Teſtis ſit Cyrus opulentiſsimus Perſarum Rex, qui Cræſo lydorũ Rege deuicto, ac Babylone, omnique oriente in ſuam redactã poteſtatem, à Tomyride Scytharum Regina, prope Oaxis fluminis tranſitum, ex locorum ignorantia ita cum vniuerſis copijs extinctus eſt, vt tãtæ
lib. 1. cladis nuncius (teſte Iuſtino) nullus relinqueretur.

Miſerabile

Miserabile dictu; Cyrus orbis terrarum Monarcha, tot tantisque victorijs exultans, post tot fortissimas gentes subactas, exercitu ducentorum miliũ instructus, à fæmina, recentem filij mortem & copiarum stragem lugente, paruâ manu comitata, æternam ignominiæ notá accepit. Quid? quòd Parthorum, Duce Surena, contra Crassum apud Leucas victoria, non aliundè quâm ex locorum inscitia manauerit? Notæ sunt Thermopylarũ angustiæ, quæ xerxi & vniuersis persarum copijs dedecus sempiternum, Leonidæ verò Spartanorum regi, gloriam nullis seculis intermorituram pepererunt: Stupendum, me Hercule, Leonidæ facinus, & æterna memoria dignissimum: innumerabili Persarum exercitui (quem montes in plana deduxisse, connexa vallium æquasse, flumina desiccasse fama est) hic primus sexcentis militibus stipatris occurrit: sexcenti sola locorum commoditate freti quinies centenis milibus (auctore Iustino) non resistunt modò, sed vim inferunt; nec vincuntur, sed vincendo fatigati, inter ingentes stratorum hostium cateruos cadunt. Quid multis? nonne quemadmodum is dũtaxat venationem rectè instituit, qui syluam indagine cingendam, habet exploratam: ita imperatores, locorũ situs & opportunitates tenere necesse est? nisi velim prouiso hostium aduentu circumueniri, vel spaciorum angustus cõcludi & comeatu prohiberi, vel iniquo sæpe loco, & magno suorum cum metu, tum periculo, pugnandi potestaté facere; vel denique (quod turpissimũ est, & cum ingenti discrimine coniunctum) hostibus terga vertere maluerint. Verum dimissis nunc belli ducibus, cæterisque qui Martis castra sequuntur, ij nobis cursum admonendi sunt, qui Pal-

Strab. lib. 1. 14. & 16.

Lib. 2.

ladis arma tractare ſolent, vt mecum ſeriò recolant, quam neceſſarius ſit Geographiæ, cum in omni re literaria tractáda, tum in poëtarum atque hiſtoriographorum enarratione, vſus. Nam ſi pro rei dignitate hanc ego ſpartam ornare conarer, hæc præfatiuncula in imméſum volumen creſceret. Adeò omnis generis ſcriptorum monuméta huius diſciplinæ floſculis crebrò intertexta ſunt. Quare ne ſi in re tam illuſtri, clara atque peruagata multus ſim, ſoli (quod aiunt) facem præferre videar, pedem reprimam, meque ipſe ſuſtinebo, memor Tullianæ illius ſententiæ, ſuperuacaneum eſſe in eo laudando ſumere operam, quod vno ore omnes prædicát. Tantùm enim abeſt, vt noſtram Geographia commendationé requirat, vt ſuis etiam opibus ſatis fulta ſit, & inſita quadam rerum varietate atque voluptate mirabiles ſui amores in hominum animis excitet, foueat, relinquat: vſque eò ſui blanda conciliatrix eſt, vt neminem, in tanta ingeniorú varietate, vnquam hoſtem habuerit, exceptis pauciſsimis literarum politiorum contemtoribus, qui, qua ſunt inſatiabili diuitiarum cupiditate obcæcati, nihil præclarú ducunt, quod non ſit (vt loquuntur) de pane lucrando. Hinc illæ ineruditorum hominum occlamationes non ferendæ: Quid ad nos vbi Roma? vbi Carthago? vbi Athenæ? &c. Quid hæc lucri aut quæſtus afferent? non turgeſcit iſtis cogitationibus crumena. Seuerè quidam lucriones iſtos atque cerdones ad Vlyſsis ſocios, qui vbi locorú eſſent, aut ad quam diuertiſſent ignari, in ſues conuerſi ſunt, relegandos eſſe pronunciauit: Sed neſcio an non rectiùs in piſtrinum tranſportarentur, vbi præter illiberalem quæſtum (quo omnia metiútur) nihil ſentire aut

tire aut oculis, animóue lustrare queant. Verumenimuerò quandò nec cum huiusmodi mõstris bellum suscipere, nec Geographiæ ἐγκωμιαστὴν, post innumeros & eloquẽtiâ & dicendi facultate instructissimos, agere animum induxi; nunc ad id, quod nostri cõsilij extremũ est, venio. Licet itaque Geographia, quemadmodum reliquæ disciplinæ mathematicæ, multorũ opinione (sed cõtra grauissimum Iosephi iudicium, qui hunc honorem putat habendũ esse Hebræis) Ægyptijs accepta referatur, pauci tamen Homero antiquiores, quorum ad nos scripta peruenerunt, eam monumentis illustrarũt. Homerum Anaximander & Hæcatæus Milesij, atque hos excipientes Democritus & Eudoxus, pro virili in hoc genere imitati sunt. Hos Dicæarchus, Ephorus atq; Eratosthenes sequuti sunt, magna sanè diligentia viri, qui præter alia quæ priorũ inuentis adiecerunt, terræ ambitũ dimensi sunt. Interiectis postea aliquot seculis, Alexandri Magni victorijs, quæ totũ ferè terrarũ orbem peruaserant, non mediocre incrementum huic disciplinæ accessit. Atque his ferè auctoribus Geographiæ pueritia accepta referri debet. Non enim antè cæpit adolescere, quam recentioribus Romanorum signis regiones occiduæ atque aquilonares aperirẽtur: quo tempore Polybius & Possidonius (authore Cicerone ad Atticum) multò prioribus certiora tradiderunt. Hos deinde Strabo, Dionysius, Plinius, Pomponius Mela, nonnullique alij sequuti sunt, qui suam in hoc argumenti genere Spartam ita ornarunt, vt Geographiæ adolescentia meritò his parentibus assignetur. Hos excepit Ptolomæus Alexandrinus, qui tempore Adriani Imperatoris, anno videlicet

ſalutis humanę 150.claruit,nec ſolũ Geographiam verumetiam omnes ferè diſciplinas mathematicas ita illuſtrauit, vt omniũ calculis, mathematicorum decus habeatur. Tandem etiam noſtra ac ſuperiore ætate, non pauci ita in horum ſtudiorum palæſtra gnauiter decertarunt, vt nihil veterum induſtriæ ceſsiſſe videantur. Inter hos non obſcuro loco ſunt Volateranus, Dominicus Marius Niger, Æneas Syluius, Munſterus, Petrus Appianus, Orontius, Gemma Friſius, ſexcẽtique alij, quorum ſcripta, vt recentiora ſunt, ita omnium manibus frequentius teruntur. Neque inuictiſsimus Hiſpaniarum Rex Ferdinandus hoc loco citra ἀχαριςίας notam prę teriri poteſt, qui anno Domini 1491. Miſsis verſus Æquinatialem occiduum ad inſulas explorandas, nautis longè expertiſsimis, omnem eam mundi regionem commodè, contra multorum ſententiam, habitari comperit: quod tamen & ante annos mille quingentos Iubam Numidię regem probaſſe Solinus auctor eſt; & ante Iubam, referente Strabone, Polybius Megapolytanus idem tradidit. Quid de Chriſtophori Columbi & comitum eius, Petri Olonſi, Vincentij Pinzoni, Americi Veſputij, Magellani, cæterorumque Hiſpanorum nauigationibus hic dicam? quibus præter infinitas inſulas, nouus etiam orbis veteribus incognitus, exploratus eſt; pars item Africæ Auſtralis, ac Aſiæ Orientalis. Ne multis, ita omnes terrarũ anguli iam peruij facti ſunt, vt meritò Geographia ad virilem ætatem perducta videri poſſet, niſi nouæ indies inſulæ pertinaciſsimâ mercatorum in conquirendis opibus induſtria proderentur. Ac de eius partis Geographiæ (quam nos deinceps hiſtoricam appellabimus) initijs pro-

tijs, progressu & incremētis sic se res habet. Superest nunc altera (quæ quod præceptionibus continetur, & subtilißimis Astronomiæ ac Geometriæ demōstrationibus nitatur, ideoque arte & methodo tradi poßit, Methodica non ineptè dicitur) duabus partibus comprehensa; quarum vna in tabularum Geographicarum pictura exaranda, altera in circulorum cælestium & partium terræ symmetria atque alijs eōdē pertinentibus vertitur. Vtramque, sed maximè priorem, post Ptolemæum, non pauci monumentis exornarunt, at præ cæteris tres hoc nostro seculo insignes in hoc genere artifices, Gēma Frisius, Gerardus Mercator, & Abrahamus Hortellius: quorum hic in suo orbis terrarū Theatro Ptolemæum ipsum, ne dum posteriores, si non superasse, certè æquasse videtur. Quid porrò ipse in hoc genere prǽstiterim, malo aliorum, quam meum esse iudicium: vnum confirmare possum, me his duobus de re Geographica libris (quos tamen non tam animo euulgandi, quàm vt præsenti necessitati seruirem, in auditorū meorum vsum superiore hyeme conscripsi) vtramque Geographiæ partem, Methodicam (inquam) atque historicam, quanta summa esse potest, breuitate complexū esse. Reliquum igitur est (candide lector) vt hos nostros labores, tibi & toti reip. literariæ consecratos æqui boni consulas. Vale.

Duaci Catuacorum, Anno salutis humanæ.
CIƆ. IƆ. LXXVI.

Θεῷ δόξα.

IACOBI

IACOBI CHEYNEII AB ARNAGE, V. I. L. DE GEOGRAPHIA LIBER PRIOR.

PROOEMIVM.

FEcit rerum tractandarum dispar sanè ratio, ac natura non parum diuersa, vt Geographiæ explicationẽ duobus libris complexi simus. Cùm enim hæc, sicut pleræque ferè omnes disciplinæ, præter theoriam (in qua accuratiore methodo singula tractanda veniunt) vsum quoq; & praxim complectatur, non absurdè à nobis in duas partes diuisa est: quarum priorem (quæ subtilioribus, tum Astronomiæ, tum Geometriæ theorematis constat, & scholarum ferè propria est) methodicam; posteriorem, quæ in situ orbis, partiumq́; eius diuisione negotiatur, & veluti historiam continet, historicam appellauimus: hanc posteriore, illam priore libro sumus complexi. Sed nunc priorẽ aggrediamur, quam iterum non incommodè bifariam diuiseris: vtpote in qua, præter communia illa de circulis cœlestibus, terræ figura, quantitate, zonis,

te, Zonis, Climatis, Parallelis (quæ ab omnibus tractari solent) terræ insuper, pactiumq; eius atque hydrographiæ describendæ, variæ rationes traduntur.

De Cosmographiæ, Geographiæ & Topographiæ distinctione.

CAP. PRIMVM.

Lib. 1. Geographic. c. 1. γεωγραφία.

GEOGRAPHIA, *auctore Ptolomæo, est (vt à definitione exordiamur) pictura totius terræ cognitæ, omniumq; quæ huic adhærent, anneсtunturq; imitatio: seu (vt dicamus explicatius) est totius terræ, partiumq; eius, vt singulæ, tum inter se, tum ad Oceanum, & quatuor mundi cardines sitæ sunt, noscendarum ratio. Vnde in obscuro esse non potest, qua potissimum re Geographia & Cosmographia differant: cùm enim Cosmographia sit totius vniuersi (quod ex quatuor elementis, & sphæris cœlestibus conflatum est) principumq; eius partium descriptio;* Cosmographia *Geographia verò terræ & circumfluentium aquarum septa non egrediatur; erit profectò Geographia, Cosmographiæ pars, non secùs atque ἡ γῆ (vndè γεογραφία nomen habet) τῦ κόσμυ (vndè dicta est κοσμογραφία) id est, totius vniuersi seu mundi, pars quædam est. Paullò tamen aliter cosmographus, aliter geographus in terra describenda ver-*

da versatur: ille siquidem generali sphærarum cælestium, & terræ in circulos, quibus zonæ circumscribuntur, partitione contentus, singularum regionum, prouinciarum, vrbium, insularum, marium, fretorum, fluuiorũ, &c. sitũ silentio præterit: Hic verò principẽ in his explicandis operam & industriam ponit. Optimè igitur Geographiæ ad Cosmographiã eam dixeris esse rationem, quæ est Topographiæ, Topothesiæ, seu Chorographiæ (hæc enim tria idem significãt & retrocommeãt, nisi Topographiam Historiographis, & Topothesiã poëtis assignare mauis) ad ipsam quam tractamus Geographiam: Est enim Topographia peculiaris alicuius loci descriptio; in qua non tam cõsideratur, quem in vniuerso terrarum orbe situm, ordinem aut locum teneat, quàm quibus regionibus atque limitibus circumfundatur, quibus fluuiorũ & amnium amœnitatibus irriguus sit, quas habeat portuum commoditates, quibus prouinciis, populis, & vrbibus insignis sit: campestrísne an montana sit regio, &c. Quo fit, vt cum Geographia in quantitate & symmetria regionum, tum inter se, tum ad totius terræ ambitũ cõparatarũ versetur; Topographia in qualitate magis, atq; aliis locorũ affectionibus occupata sit. Atque hinc nimirũ accidit, vt topographo nõ tam rerũ mathematicarũ cognitio, quàm pingendi peri-

di peritia (sine qua genuinos singulorum locorum typos & idéas exprimere, ac suis coloribus adumbrare nequit) necessaria putetur: Geographũ verò contrà in Astronomiæ atque Geometriæ præceptionibus (sine quibus tabularum geographicarum descriptiones obscuræ sunt, & demonstrationum momentis destitutæ) versatum esse imprimis necesse est. Non enim huic curæ est, quibus quæque regio, prouincia, aut vrbs, typis & coloribus adumbretur, sed sub quo cæli tractu collocetur, in qua longitudine ponatur, quam habeat latitudinem, sub quo pandatur meridiano &c. Quare ab ætherea mundi parte, & circulorum cælestium breui explicatione initium meritò petemus.

De æthereæ regionis diuisione.

CAP. II.

LICET *ætheree partis (duas enim totius vniuersi partes faciunt, vnam æthercam, alteram quæ ex quatuor elementis igni, aëre, aqua & terra constat) descriptio ab eo quod nobis propositum est, munere, aliena videri queat, nec tàm ad Geographiam, quàm Cosmographiam pertinere: profuerit tamen de circulis cœlestibus, si non accuratè, certè eátenus disserere, quátenus* ad Geo-

ad Geographiam faciliùs intelligendā conducunt. Fieri enim vix potest, vt is regionum longitudines, & latitudines, climatū, itē & parallelorū distinctiones (quibus Geographia ferè tota cōtinetur) rectè intelligat, qui ne extremis quidē labris cœlestiū orbiū & circulorū descriptionē delibauerit. Sūpto igitur ab altissima mūdi regione principio, omnem cæli molem in 10 sphæras partimur, quarum septem incitandis in orbem stellis errantibus (quæ Græcis dicuntur πλανῆται) destinatæ sunt: Octaua verò (quam tanta siderum inerrantium claritate insignem aspicimus) Aristoteli veteribúsque non paucis, ob id fortasse suprema est visa, quòd vsque eò humanæ vis aciei feratur, ibiq́ conquiescere, nec vltra eum cæli tractum procurrere videatur. Verū recentiores animum à consuetudine oculorum abducentes, ex triplici octauæ sphæra motu nonam præterea esse collegerunt duabus motionibus incitatam, item & decimam, quæ assidua ocyssimaq́ vertigine ab ortu occasum versus, atque inde ad orientem circumuoluta, omnes sphæras inferiores secum pertrahit. Enumeratis iam decem cælorū orbibus, vndecima ex theologorum sententia accessit; quem cælum empyrium ab igneo splendore appellarunt, & æternæ beatorum quieti consecrarunt. Atque hic solus immotus & fixus esse putatur, cum reliquì

liqui varijs (excepto orbe decimo quem vno tantum motu agi diximus) motibus in orbem incitetur. Horum porrò motuum duo præ cæteris noti sunt, is, inquam, quo ab Eoa mundi parte in occiduam, decimæ sphæræ impetu rapiuntur; & huic contrarius, quo reliquæ sphæræ (licet eò tardiùs aliæ, aliæ celeriùs, quò supremo orbi aut viciniores, aut ab eodem longiùs disiunctæ fuerint) ab occasu per meridiem ortum versus feruntur.

De varia circulorum cœlestium diuisione, & primum de circulis maioribus.

CAP. III.

POSTVLAT *nunc ordo, vt de circulorum cœlestium (quos sumta ex duplici motu iam explicato occasione, plurimos in cælo mathematici cogitatione depingunt) varietate breuiter agamus. Prima igitur & vulgatissima circulorum diuisio est in maiores, qui cælum in duas æquas partes dispescunt; & minores, quibus cælum in partes inæquales dirimitur: Prioris generis sunt septem, Aequinoctialis, Zodiacus, Coluri duo, circulus lacteus, Horizon & Meridianus. Quorum postremi duo mobiles sunt & varij, reliqui vbique ijdem & constantes.*

Poste-

Posterioris generis plurimi sunt, sed qui præ cæteris notari solent, quatuor, duo videlicet Tropici, & totidem Polares: quibus, ex Græcorum sententia, Arcticũ & Antarcticum (hos enim ab illis diuersos esse, alibi demonstrabimus) adnumerare licebit. Est itaque circulus æquinoctialis (vt inde petamus exordium) qui medium cæli ita dissecat, vt ab vtroque vertice, æquo distet interuallo: habétque ab eo nomen, quòd sole sub eo decurrente, dies, vbique terrarum noctibus, æquentur. Quò fit vt æquinoctium bis singulis annis recurrat, semel sub 12 Martij, sole Arietis initium subeunte: Iterum verò sub duodecimum diem Septembris, quando sol principium libræ occupat; hoc Autumnale, illud Vernum æquinoctium appellatur, vt fusiùs diximus in priore parte Astronomiæ. Zodiacus est circulus, vel potius fascia quædam lata Aequatorem in punctis æquinoctiorum intersecans, cuius vna pars ad Septentriones, altera ad Austrum inclinat: estq́; ob id ab Aristotele circulus obliquus appellatus. Huic 12 signa cœlestia, animalium nominibus atque figuris vtcunque adumbrata, nomen dedisse (nam τὸ ζωδίον, animal significat) videntur: Nisi mauis Zodiacum appellare, quod τῆς ζωῆς, omnísque ortus & interitus vicißitudo, ex Lib. 2. de ortu cap. 10.

planetarum, & maximè solis, continente sub hoc Lib. 2. de ortu. c. 10. *circulo motu, originem (teste Arist.) & causam trahat. Intelligitur porrò signifer seu zodiacus solus ex omnibus circulis latitudinem habere, ex veterum quidem obseruatione, partiũ seu, vt vocant, graduũ 12: cùm recentiores 16 eidem proptereà tribuant, quòd planetarum aliqui (vt de Marte exploratum est) vltra citraq; Eclipticam lineam (sic enim appellatur quæ zodiaci latitudinem in duas æquas partes diuidit) octo ferè partibus euagentur. Coluri sunt duo circuli sese ad angulos rectos & sphæricos, in mũdi polis intersecantes: quorũ vnus in puncto æquinoctiorum, alter in puncto solstitiorum signiferum diuidit: vndè hic solstitiorum, ille æquinoctiorũ colurus dictus est. Lacteus circulus, aut potius via lactea (nam circuli perfectionem non attingit) quæ insignioribus aliquot stellis conspicua est, et per initia Geminorum et Sagittarij descripta, sub-obscuro splẽdore, serena nocte se prodit, ad id quod nobis propositum est, nihil adfert adiumenti. Supersunt igitur è circulis maioribus duo, Meridianus inquam, & horizon; quorum hic, quoniam conspicuam cæli partem, ab ea quæ ex aspectu nostro* Macrob. lib. 1. cap. 15. Alfrag. *subducta est, disiungit, Finiens, cæli terminus, gyrus, & circulus hemisphærij, à nonnullis dicitur: Estq; illis qui sub Aequatore habitãt, rectus;*

id est,

id est, ad angulos rectos Aequatorem intersecat; reliquis verò obliquus, si substratam polis regionẽ, vbi horizō ab Aequatore nō differt, excipias: Ille per vtrumque polum, & puncta verticalia (Zenith et Nadir Arabicis nominib⁹ appellata) traductus, Horizontem in duas aequas partes dispescit. Quo fit, vt sole supra horizontẽ, meridianum nostrum contingente, nobis meridies; Antipodibus verò nox profunda, seu (si ita appellare placet) merinoctiũ fit. Hos porrò postremos duos circulos, propterea quod mobiles sunt, mẽte concipias necesse est, vt ex finitore, poli altitudinem seu regionis tuae latitudinem (quae semper cōcurrunt) cognoscas: Ex Meridiano verò eclipsium diuersa tempora, & regionum versus ortum vel occasum recessus, ac longitudines queas dimetiri. Atque haec de circulis maioribus.

De circulis minoribus.
CAP. IIII.

QVOD *ad circulos minores attinet, quatuor prae caeteris notari diximus: quorum primus sit Topicus Cancri, sic appellatus, quòd à sole Cancri principium tenẽte atque ad aestiuam conuersionem iam inclinante, describatur: quo tempore dies nobis longissimi sunt, noctes autem contractissimae. Huic ex Austrina*

Aequatoris parte Tropicus Capricorni respondet, quem sol primam Capricorni partem subiens, & brumalem conuersionem inchoans, conficit: vterque ab Aequinoctiali, hic versus Austrum, ille ad Septentriones interuallo partium 23 & ½ reiectus est. His vtrinque proximi sunt circuli polares, à polis non amplius partibus 23 & ½ recedentes, qui à signiferi polis, mundi motu incitatis describuntur. Recentiores quidam, contra veterum doctrinam, hos duos circulos Arcticum & Antarcticum appellarunt: Nam vt ex Posidonio (referente Strabone lib. 2 Geograph.) colligere est, Arcticus & Antarcticus circuli, perinde ac Horizon & Meridianus, pro regionum vario situ & latitudine mutātur: Horumq́; munus (authore Proclo) in eo vertitur, vt hic astra nobis semper occulta, ille sēper conspicua circumscribat, eaq́; re Horizontē in puncto contingat. Hactenus de prima circulorum diuisione.

De alijs aliquot circulorum diuisionibus. CAP. V.

EST *& alia apud Graecos, & maximè Proclum, circulorum diuisio, in parallelos, obliquos, & eos qui per polos ducuntur. Paralleli dicti sunt, quod singuli à sibi proximis, quauis ex*

uis ex parte, æquali absint interuallo: Huius generis sunt non solum æquinoctialis & quatuor minores circuli, verumetiam omnes, quos sol ab initio cancri ad principium vsque capricorni mundi motu incitatus, singulis diebus describit; quanquam non tam circuli fortasse, quàm Spiræ, dici merentur. Obliqui sunt tres, Zodiacus, Circulus lacteus & Horizō in sphæra obliqua. Sphæram porrò obliquam intelligo, cuius alter polus sub finiente occultatur, alter verò sublimis est; quod contingit, cùm horizon & æquinoctialis se angulis obliquis & inæqualibus intersecāt: Hunc sphæræ situm habent, qui vltrà citraq́; Aequatorem habitant, nisi æquator finitoris partes teneat, vt cum polus alter vertici capitis ad perpendiculum incumbit: neque enim illis assentior, qui hunc sphæræ situm obliquum appellant. Est itaque ijs omnibus sphæra recta qui iacentes vel sub ipsis polis, vel sub æquinoctiali regiones incolūt: cuiusmodi sunt, qui maiorē Africæ partem inhabitant, &c. Per polos seu vertices ducti circuli sunt tres, Coluri duo & Meridianus: quibus singulorum locorum circuli verticales adnumerari debēt: maximè cum hi meridiani quidā sint. Diuiduntur præterea circuli in mobiles, quo in genere sunt, Meridianus, Horizon, & (ex veterum sententia) Arcticus & Antarcticus, &

immobiles, cuiusmodi sunt Aequator, Signifer, Coluri duo, duo item Tropici, & totidem polares, ac circulus postremo lacteus. Sunt præterea & alij quidam circuli, qui altitudinũ seu positionum appellantur, coronæ instar, verticem ambientes, de quibus infra, quatenus instituti nostri ratio postulat, dicemus, item circuli horarij per mundi cardines deducti, atque Aequatorẽ in omni sphæræ situ in partes 24 æquales dispescentes. Circuli postremò domorũ seu δωδεκατημορίων ab astrologis, præ cæteris diligenter solent adnotari: verum quia de his in sphæræ explicatione pluribus actum est, & ad Geograghiæ cognitionem non admodum necessarij sunt, à nobis citra reprehensionis notam præteriri possunt.

De præcipuis aliquot circulorum officijs.
CAP. VI.

VARIOS *esse circulorum iam explicatorum vsus, officia ac munera, ex sphæra notius est, quàm vt à me demonstrari debeat; non fuerit tamen ab instituto nostro alienũ principes aliquot circulorũ vsus hoc loco vniuersè repetere. Quod igitur ad Aequatorẽ attinet (vt eo, quo explicati sunt ordine percurramus singulos) præter quã quod supremæ sphæræ, motũ metiatur, ac totã cæli faciem in duas æquas partes diuidat,*

æquino-

æquinoctiorum etiam tempora distinguit, & ad intellīgēdas regionū, tum longitudines, tum latitudines est imprimis necessarius: Est enim regionis latitudo eius ab Aequatore versus Austrum, vel Septentriones recessus. Longitudo verò, arcus est Aequatoris, Meridiano fortunatarum insularum (in his enim initium Occidentis, & primus longitudinis gradus à Geographis statuitur) & regionis propositæ Meridiano comprehensus. Sed de his infrà. Aequatorem sequitur zodiacus, qui præter varium, quem in planetarum motibus, Situ & latitudine, Solis etiam ac Lunæ defectibus intelligēdis vsum habet, dierum insuper & noctium inæqualitatem, ortus et interitus, atque temporum anni vicissitudinem procurat: Totam postremò zonæ torridæ latitudinem circumscribit. Hunc sequuntur Coluri duo, qui nō solùm quatuor zodiaci punctos, duos (inquam) æquinoctiorum, et totidem solstitiorum, quibus maximæ ex solis motu mutationes accidunt, ob oculos ponunt, verùm etiam zodiaci polos excipiunt: & ipsorum à mundi polis veram distantiam ostendunt. Coluris proximi sunt Horizon & Meridianus, et inter maiores circulos postremi: Quorum beneficio non solum omnem cæli molem astrologi in 12. domicilia (ex quorum situ & affectione tota ferè diuinandi ratio pendet) describūt, verum

etiam Geographi longitudines & latitudines regionum dimetiuntur, ac in topographicis picturis exarandis vehementer adiuuantur: Prima siquidem regionem aliquam describere volẽti, cura esse debet, vt lineam meridianam, & horizontis atque æquinoctialis intersectionẽ cognitam perspectamq́; habeat: Sed de his suo loco plura. Supersunt nunc circuli minores quatuor (lacteũ enim circulum, Arcticum item & Antarcticum, ex veterum sententia mobiles, quia ad institutum nostrum non admodum necessarij sunt, missos facimus quibus tum in cælo, tum in subiecto terræ & circumfluentium aquarum globo, quinque Zonarum interualla definiũtur. Nam tropici duo Zonam mediam vtrinque ambiunt: Huic adiacentes vtrimque zonæ tẽperatæ, tropicis duobus, totidemq́; polaribus circulis coërcentur. Zonæ porrò frigidæ à circulis polaribus circumscriptæ, à forma orbiculari qua præditæ sunt, orbes à nonnullis appellãtur: Sed de his mox plura. Nunc de geometrica circuli cuiusque in 306 partes diuisione dicamus.

De geometrica circuli in 360 partes diuisione. CAP. VII.

SVPEREST, *quoniam de circulorum varietate, formis, atque præcipuis officijs breuiter quidem, sed ad institutũ nostrũ appositè di-*

tè dictũ est, vt circuli γεομετρικῶς in suas partes diuidendi rationem pestringamus: Principiò igitur sciendum est, duodecimã orbis cuiusque partem, signum appellari: signi iterum partem trigesimam, gradum esse, qui latinè loquẽtibus pars dicitur: In singulis rursus gradibus scrupula esse 60, quæ etiam minuta prima dicũtur: & in singulis scrupulis esse 60 secunda, ac sic deinceps vsque ad decima. Quò fit vt circuli omnes, sed præ cæteris, maiores, in partes 360 diuidantur, hac arte: ducenda primum linea est per centrum circuli, quæ ipsum in duas partes diuidat; hanc alia per cẽtrum similiter ducta, ad angulos rectos dispescat. Circuli deinde in quatuor partes ita diuisi, singulos quadrantes in tres æquas partes describito: Harũ porrò singulæ, si in tres partes abeant, orientur partes 36: quarum singulæ si primùm bifariã, deinde in quinq; partes æquales distribuãtur, circulũ 360 partibus expletum conficient. Atque hæc est recepta à Latinis circuli diuidẽdi ratio: Cæterũ Græci 60 tantũ partes facere cõsueti, postquã circulũ in 12, vt dictum est, partes descripserũt, singulas iterũ quinaria diuisione partientes, 60 partes eliciunt: quarũ vnaquaque 6 partibus latinorũ respondet. Illud hoc loco prætereundum nõ est, Sexagenariam hanc diuisionem, præ cæteris nõ immeritò mathematicis probatã esse,

propte-

propter eà quòd numerus 60 citra fractionũ molestias, varias sectiones recipiat (diuiditur enim exactè & præfinitè per 2. 3. 4. 5. 6. 10. 15. 20. & 30.) eaq́ re in motuum calculo magnum ratiocinandi compendiũ præstet. Ac de circulis quidem eorumq́ officijs & diuisione satis: nunc ad terram transeamus.

De terræ ambitu, & varijs mẽsurarum Geographicarum nominibus.

CAP. VIII.

TERRÆ *ambitum ex corporum cælestium & terræ inter se ratione, definiẽdum esse, satis inter omnes conuenit: at quæ sit cæli ad terram ratio, magna dissensio est. Licet enim terrestres circuli perinde ac cœlestes, in 360 partes diuidantur, quanta tamen pars terræ singulis in cælo gradibus respondeat, certò deffinire difficile est & arduum. Hinc Geographorum (vt eos silentio inuoluam, qui mathematicorum in terra dimetienda laborem, vt irritum ac vanum irrident) inter se δὶς διὰ πασῶν dissentientium manarunt hac de re opiniones. Nam Eratosthenes & hũc sequuti Ambrosius, Macrobius, Theodosius & Plinius, 700 stadia singulis cæli partibus respondere existimarunt. Ptolomæus verò 500. Thebitius, Almæon & Alfraganus 544. seu miliaria*

miliaria 56 & $\frac{2}{3}$. Ioannes Regiomontanus 640 Io. Fern:
Sunt porrò ex recentioribus nonnulli, qui ſe ex- coſmotheo c. 1. & ibi-
ploratum habere intrepidi aſſerunt, ſingulis cæli dē in ſchol.
gradibus 68 Italorum miliaria, paſſus 45 & $\frac{12}{72}$. ſeu ſtadia 544. paſſus 45. & ferè $\frac{1}{4}$ aſſignari debere. Si igitur recentiorum ſentētiam ſequamur 68 miliaria, 45 paſſus & $\frac{17}{72}$ in partes 360 ducētur; prodibuntq́; 24514 miliaria, 285 paſſus, & $\frac{5}{7}$ quibus terræ ambitus definitur. Ambitus porrò ſi ducatur in 7, ac numerus inde natus per 22 diuidatur, prodibit dimetientis lineæ quantitas, miliarium 7800. Licebit etiam totius terræ, ſeu veriùs, omnium eius dimenſionum capacitatem elicere: Si videlicet dimetiens in ſe cubicè ducatur, & numerus qui inde oritur per 22 diuidatur, ac poſtremò proueniens ex diuiſione numerus, ducatur in 11. Sed hæc alterius loci propria ſunt. Nunc quoniam in terræ dimetiendæ mentionem incidimus, non abs re fuerit, de Geographicarum menſurarū generibus paucula quædam ſubÿcere. Granum itaque (vt à minimis exordiamur) quarta digiti pars eſt, digitus quarta pars palmi minoris (maior enim qui dicitur Græcis σπιθαμὴ digitos 12 continet) quē Græci παλαιστὴν vocant. Palmus quarta pars pedis. Pedes porrò quinque paſſum geometricum (hic enim ſimplicem & vulgarem paſſum geminatum continet)

tinet) conficiunt. Passus 125 stadium commune (sunt enim multa stadiorum genera) & octo stadia, miliare Italicum seu cõmune metiũtur. Quo loco notabis non eandem apud omnes gentes miliarij mensuram esse: Nam Itali, Scoti & Angli miliari communi, passibus mille, aut (ex Campani & Almaeonis sententia) mille ducentis constante, vtuntur: Francorum verò & Hispanorum miliaria (quæ ipsis leucæ dicuntur) bis mille passus continent: Quanquam nec ipsarũ leucarum constans est apud omnes mensura; dum alibi bis mille, alibi ter mille, plerisque etiam in locis 1500 passibus absoluuntur. Germanorum quoque miliaria varia sunt: Alia enim dicuntur communia, alia magna, hæc 6000, illa 4000 passuum perficiuntur: His vtuntur Sueui, illis reliqui ferè Germani. Cæterum Græci non miliarijs (est enim miliariũ à mille deductum Latinorum proprium) sed stadijs terræ ambitum definiunt: Aegyptij verò Schœnis, & Persæ Parasangis. Est autem Schœnis vocabulum ab AEgyptijs profectum 60 stadia significans: Parasanga verò vox est origine Persica, 30 stadiorum spatium denotans. Sunt & alia mensurarum geographicarum nomina (vt vncia tres digitos complectens: Dychas duobus palmis constans, σπιθαμὴ tribus, Pertica 10 pedum mensura, Cubitus 6 palmo-

Vide lib. Georgij Agric. de pond. & mensuris.

palmorum, &c.) sed hæc ad institutum nostrum sufficiunt: Nunc ad interruptam zonarum explicationem recurramus.

De terræ figura & zonarum distinctione.

CAP. IX.

TERRAM *in medio mundi sua vi fixam cohærere, & cum circumfluentibus aquis vnũ globum efficere (quod in Geographica consideratione perpetuò præsumendum est) esséque centri instar, si ad vniuersam cæli molẽ conferatur, cum ex Arist. tum ex mathematicis demonstrationibus notius est, quàm vt à me hoc loco in controuersiam vocari debeat. Siue enim lunæ in ipsa oppositione defectum, siue Horizõtis et Aequatoris, in partes æquales intersectionem consideremus; siue etiam stellarum, quæ ab ortu in occasum per meridiem feruntur, æquabilem semper magnitudinem ob oculos ponamus, comperiemus terram ad cælum collatam, non modò puncti rationem habere, verùm etiam cum circumfusa aquarum mole medium mundi occupare: Cum præsertim cæli pars media nobis, vbi vbi sumus, semper conspicua sit: & vnaquæque terræ pars, insita quadam virtute, ad locum, quantò potest centro viciniorem, conten-*

Lib. 2. de cœlo. c. 14. Vide Strab. lib. 3. Adag. Plin. lib. 1. Nat. Hoſt. c. 71.

contendat. Præterco nunc lunæ eclipses, ex terræ interpositu, globosæ maculæ speciem præ se ferre: Taceo etiam stellæ polaris altitudinem ab ijs, qui ad Boream vergunt, maiorem deprehendi, quam ab ijs, qui vergunt ad Austrum: stellas antè Eois quàm occiduis oriri, diem antè illis quàm his illucescere, hæc (inquam) atque id genus alia à Ptolemæo & alijs sexcentis fusissimè tractata silentio libens inuoluo. Nunc ad zonarum (quas Martianus fascias, Macrob. cingula, poëtæ plagas, Cicero maculas appellarunt) distinctiones venio. Quatuor circulis minoribus vniuersum cæli corpus (vt dictum est) atque huic subiecta terra, in quinque zonas seu plagas diuiditur: quarum media, quæ sub zodiaco duobus Tropicis coërcetur, quasi perpetuis solis ardoribus torreretur, torrida vocata est. Hanc vtrinque claudūt zonæ temperatæ; vna versus Austrū, altera versus Septentriones: quarum illa circulis Capricorni & Antarctico, hæc polari altero, & circulo Cancri definitur. Vltra has, duæ sunt zonæ frigidæ sub vtroque mundi vertice circulis polaribus inclusæ: Ac de numero quidem zonarum inter omnes bellè conuenit, si Polybium & Martianum cæteros'q́;, qui Antipodum Hemisphærium à nostro, immenso Oceano, nec permeabili, discludi putarunt (quorum sententia pridē explosa est) excipias:

Lib. 1. περὶ τῆς μεγάλ. συντ. c. 3. 4. 5. & 6.

excipias: Quorum ille, torridâ zonâ per Aequatorem in duas diuisa, sex constituit: hi verò decem, quinque quidem in nostro, & totidē in Antipodum orbe fecisse videntur. De habitatione & qualitatibus, cœliq́; tēperie magna dissensio est: Nam cùm veteres ferè omnes, tres zonas inhabitabiles esse putarint: Torridam quidem ex nimio solis, vltro citroq́; commeantis, æstu, & duas polares ob frigoris asperitatē & gelu perpetuum; recentiores deprehenderunt tātùm abesse, vt zona torrida inhabitabilis sit, vt etiam optimè habitari possit. Neque verò verisimile est eam vehementer calore aduri; maximè cùm perpetua dierum & noctium æqualitate temperetur. Hac de re plura Albertus c. 6. lib. de locorum nat: & cap. 19. tract. lib 3. meteor. & Ptol. lib 2. περὶ τῆς μεγάλης συντάξ. Quod porrò ad zonas polares attinet difficulter illæ quidē incoluntur, non sunt tamen inhabitabiles: compertissimum enim est Islādiam (vt cæteras regiones Aquilonares præteream) incolis non esse infrequentem: cùm tamen vltra circulum Arcticum sita sit, & perpetuo octo mēsium gelu clausa. Quare crediderim eorum, qui istas mundi plagas incolunt corpora naturæ beneficio contra frigoris intemperiē esse munita: & minus quam aliorum, qui calidiores mundi partes inhabitant, frigoris inclementiæ

Lege Ludouic. Ro. lib. 6. suæ nauigat. cap. 26.

D *esse in-*

esse infesta. Verùm enimuerò non immeritò dubitauerit quispiam, vndè qainaria istazonarum distinctio manauerit: Et certè videtur partim ex diuersa cœli temperie, partim ex varia vmbrarum ratione descendisse. Quò fit, vt qui mediam Zonam incolunt, ab ambiguis vmbris, quæ sole meridiem tenente, aliàs in Boream, aliàs in Austrum eijciuntur, Amphiscij appellentur: qui verò plagas temperatas, ab altera vmbra Heteroscij, sicut qui zonas polares occupant, à circumfusis in orbem vmbris Periscij dicti sunt. Hæc cùm ita sint, parum considératè Polybius zonam Torridam in duas partes dissecuit; cùm præsertim ijsdem qualitatibus tota hæc plaga subiecta sit, & vmbras similiter vtrinque eijciat. Superest, vt de zonarum longitudine & latitudine, ne quid intactum relinquatur, quod huius loci proprium est, paucis agamus. Quod ad longitudinem attinet, eadem zonarum est, quæ circulorum, quibus circumscribuntur: circulos porrò maiores vel minores esse, prout magis, minúsve à polis absunt, in confesso est. Latitudo quoque varia est, & minorum circulorum inter se distantijs definienda: Quò fit, vt zona torrida, siue Boream, siue Austrum spectes, latitudine partium 23 & $\frac{1}{2}$ (quæ eadem Poli altitudo est) termine-

minetur : Hinc deinde initium ſumunt plagæ temperatæ, pertinentq́; ad latitudinem partium 60 & ſcrupulorum circiter 30. Has ſequuntur zonæ frigidæ, ad ipſos vſque polos, quos omni ex parte ambiunt, porrecta. Ac de zonis multa ſatis, nunc ad climata tranſeamus.

De Climatis.

CAP. X.

CLIMATA *(ab inclinato ad Horizontem Aequatore ſic appellata) à veteribus, quibus globi terreni non exigua pars incognita fuit, ſeptem enumerari conſueuerunt: at qui non tam authoritate, quàm ratione veritatem exquirent, plura conſtitui debere deprehendent. Cùm enim clima terræ habitatæ ſpatium ſit duobus parallelis comprehenſum, in quo longiſſimo die dimediatæ horæ mutatio accidit (hanc enim à veteribus definitionem mutuamur) certum eſt ab æquinoctiali ad eum vſque locum, vbi dies longiſſimus horis 24 definitur, climata quatuor & viginti interiacere: Inde verò ad polum vſque proximum, ſiue is Arcticus ſit, ſiue Antarcticus, climatum diſtinctio minus certa eſt: propterea quòd non iàm horis dimidiatis, ſed integris*

primùm diebus, mox hebdomadis, ac tandem totis mensibus dies ita augeatur, vt sub ipsis polis, hemisphæriorum vnum sex mensium luce perpetua exhilaretur, altero in densissimis tenebris elanguente. Ex quibus & illud non obscurè intelligitur Parallelorum apud Ptolomæum cæterosq́; veteres, descriptionem imperfectam esse: Nam cùm climatum ad Parallelos ratio dupla sit (hi enim quadrãtibus, illa semissibus horarum distinguũtur) sintq́; climata 24 dimidiatæ horæ incrementis definita, efficitur necessariò 48 constitui debere parallelos: maximè cùm singula climata binos parallelos complectantur. Sed de his mox plura, nunc ad climata reuertamur. Climata ex veterum (qui in septenario numero conquieuerunt) doctrina ab insignioribus locis per quæ climatis cuiusque medium porrigitur, nomina acceperunt: vnde primum per Meroën Africæ vrbem Nilo circumfusam decurrẽs, δια μερόης *vocatur. Secundum* διὰ Συήνης. *Tertium* διὰ Αλεξανδρείας. *Quartum* διὰ Ῥόδου. *Quintum* διὰ Ῥώμης. *Sextum* διὰ πόντου. *Septimum* διὰ Βορυσθένους. *His à nõnullis adijcitur octauum per Meotida paludem transcurrens; item & nonum per Cymbricam Chersonesum (quæ nunc Dania dicitur) & latitudinem 55 partium: Nec his plura adijcienda censent, propterea quòd, quæ indè ad*

polum

polum loca adiacent, vix habitari posse arbitrentur. Verùm hos toto cælo errare, non modò Scotia nostra (cuius polus versus Aquilonem partibus 59 sublimis est) & vltrà hanc Orcades Insulæ; sed multò magis Islandia, & aliæ regiones septentrionales vltra circulum Arcticum sitæ, argumento sunt: cùm præsertim certâ nunc experientiâ has, & habitatione frequentes, & ijs rebus quæ ad vitam degendā necessariæ sunt, probè instructas esse constet. Atque hæc de climatis, quæ ad Septentriones incūbunt, accipienda sunt; quāquam non obscurè ex his, quæ Meridiem respiciunt intelligētur, maximè cùm ijsdem nominibus (adiecta tantùm præpositione ἀντὶ) *appellentur, eodemq; numero, & ijsdem planè spatijs circumscribantur. Nunc ad parallelos calamum conuertamus.*

De Parallelis, & cursim de Antæcis, Pæriæcis, & Antipodibus.

CAP. II.

ILLVD *nunc vsu in terra describenda receptum video, vt triplices paralleli adnotentur, quorum alij denis, plurimùm, vel quinis partibus disclusi, regionū latitudinem, sumto ab Aequatore initio, distinguunt; Alij zonarum interualla, vt dictum est, metiuntur; Tertij denique*

(quorum explicatio huius loci propria est) artificiales vocantur, quia dierum artificialium differentias ostendunt, soléntque tabularum geographicarum (quas chartas, seu mappas vulgus appellat) marginibus appingi. Hos Ptolomaeus quidem, & caeteri veteres munero 21 concluserunt; atque horum vltimum per Noruegiam (vbi polus partibus 63 eleuatur, & dies longissimus horarum plus minus 20 est) transcurrẽtem fecerunt. Verùm nos ad eum vsque terrae tractum vbi sol totis 24 horis nostrum Hemisphaerium illustrat, parallelos 48 describi debere diximus; vt nimirum parallelorum distinctio, non cum climatis modo, & dierum longissimorum incrementis vbique conspiret, verùm etiam per vniuersum terrae cognitae tractum pertineat. Atque vt pressiùs cum istis agamus, obsecro quomodo fieri potest, vt in 21 parallelo dies longissimus horarum, plus minus, 20 sit, si singuli paralleli singulis horarum quadrantibus definiantur? nisi fortè inaequalibus, ex quorundam sententia, horarum incrementis vniuersam parallelorum distinctionem perturbemus. Sed profuerit fortasse tùm vulgarium, tùm verorum (sic enim distinctionis causa appellamus) climatum & parallelorum differentias, cum dierum maximorum incrementis, & poli altitudine

dine congruentes, breuibus Schematis ob oculos ponere.

Schema vulgarium Parallelorum.

Paral.	Altitudo Poli		Dies longissimus.	
	G.	M.	H.	M.
1	4	15	12	15
2	8	30	12	30
3	12	45	12	45
4	16	35	13	0
5	20	30	13	15
6	24	15	13	30
7	27	30	13	45
8	30	45	14	0
9	33	40	14	15
10	36	24	14	30
11	39	0	14	45
12	41	20	15	0
13	43	15	15	15
14	45	24	15	30
15	48	40	16	0

16	51	50	16	30
17	54	30	17	0
18	56	30	17	30
19	58	20	18	0
20	61	10	19	0
21	63	16	20	0

Schema Climatum & Parallelorum cum Poli altitudine, & longissimorum dierum quantitate congruentium.

Parall. veri	Climata vera	Climata vulga.	Dies longissimus		Altitudo Poli		Parallel:	vera clima:	Dies longissimus		Altitudo Poli		Paralleli	Dierũ nat: absq; nocte cõtinuatio		Altitudo Poli		
			H	M	G	M			H	M	G	M		di.	ho	G	M	50
0			12	0	0	0	24		18	0	58	26	48	1	0	66	30	0
1	1		12	15	4	21	25	13	18	15	59	15	49	5	0	66	31	20
2			12	30	8	36	26		18	30	59	59	50	10	0	66	35	10
3	2		12	45	12	46	27	14	18	45	60	39	51	15	0	66	41	12
4		1	13	0	16	41	28		19	0	61	16	52	20	0	66	50	32
5	3		13	15	20	30	29	15	19	15	61	51	53	30	0	67	16	0
6		2	13	30	24	10	30		19	30	62	23	54	40	0	67	51	2
7	4		13	45	27	34	31	16	19	45	62	53	55	50	0	68	35	40

8		3	14	0	30	48	32		20	0	63	20	56	60	0	69	29	26
9	5		14	15	33	44	33	17	20	15	63	45	57	70	0	70	31	58
10		4	14	30	36	29	34		20	30	64	8	58	80	0	71	42	30
11	6		14	45	39	3	35	18	20	45	64	29	59	90	0	72	0	44
12		5	15	0	41	21	36		21	0	64	48	60	100	0	74	25	44
13	7		15	15	43	30	37	19	21	15	65	5	61	110	0	75	56	48
14		6	15	30	45	29	38		21	30	65	20	62	120	0	77	33	17
15	8		15	45	47	19	39	20	21	45	65	34	63	130	0	79	15	32
16		7	16	0	48	59	40		22	0	65	46	64	140	0	81	1	51
17	9		16	15	50	32	41	21	22	15	65	56	65	150	0	82	51	54
18			16	0	5	57	42		22	30	66	5	66	160	0	84	45	0
19	10		16	45	53	15	43	22	22	45	66	13	67	170	0	86	42	31
20			17	0	54	28	44		23	0	66	19	68	180	0	88	37	6
21	11		17	15	55	35	45		23	15	66	24	0	182	2	90	0	0
22			17	30	56	36	46	22	23	30	66	27						
23	12		17	45	57	33	47		23	45	66	29						
24			18	0	58	26	48	14	24	0	66	30						

Ex hac Parallelorum & Climatum inter se comparatione, varia incolarum nomina oriũtur: alÿ enim dicuntur ἄντοικοι, *alÿ* περίοικοι, *nõnulli* ἀντίποδες: Ἄντοικοι *sunt quibus lõgitudo & latitudo*

titudo sub eodem meridiano, sed non versus eundem Polum, æquales sunt: his dierum noctiúmque communio est, nisi fortassè ab Aequatore 67 partibus, aut circiter, vtrimq; absint: at anni tēpore diuersa sunt: Nam his hyems est, dū illis est æstas, nisi vtrique intra Tropicos habitent: tum enim simul hyemem habere possunt. Περίοικοι *dicuntur, qui sub eodem Meridiano eundem incolunt parallelum, eadem anni tempora, constitutionem cœli eandem, simi liáque dierum incrementa, omnia denique habēt cōmunia; nisi quòd, dum his dies illuxit, illos nox intempesta opprimat: excipiēdi tamē sunt, qui polis sunt viciniores, hoc est, qui latitudinē partiū 67 transgressi sunt; Nam diem hi eodem tēpore habere possunt. Sequuntur* ἀντίποδες, *seu* ἀντίχθονες, *quibus nihil commune est, nisi sub torrida Zona siti sint: Tum enim his perindè ac periœcis, præter diei & noctis vicissitudinem nihil diuersum est: At vltra citraq; plagam adustam habitantibus, cœli temperies, anni tempora, dierum incrementa, omnia denique contraria sunt. Vtrum porrò Antipodes sint, à plærisque vehementer dubitatum est: nonnulli etiam, vt B. Aug. lib. 16. c. 9. de ciuitate Dei. & Lactantius Firmianus esse omninò negare videntur: verum manifesta iam experiētia huic dubitationi nullū locū reliquit. Quod itaque*

lib. 3. diuinarum instit. cap. 24.

itaque ad Lactantium attinet nulla ratione nititur. B. August. verò non tam antipodas esse negare videtur, quàm eò modo esse quo veteres putarunt, nempè, immenso nec permeabili Oceano à nobis disclusos: quod certè à D. August. non minus verè, quam ad institutum suum apposite negatum est. Cùm enim cap. 8. asseruisset omnes homines, quamcunque terrarū plagam incolerent ab Adamo originem sumpsisse, facilè prouidebat veterum illam de antipodibus opinionē suæ sententiæ aduersari. Sed de his alij latiùs. Nunc vt disputationi de climatis & parallelis postremam manum imponamus de vmbrarū in singulis obseruatione breuiter agendum est. Vide Ioach. vadian. in epist. ad Rud. Agricol.

De rationibus vmbræ & Gnomonis ad quaslibet regionum, seu cœli inclinationes.

CAP. XII.

VETERIBVS *fuisse familiare ex vmbrarum rationibus horas cognoscere, extra controuersiam est: nam horologiorū (quæ* αὐτόματα, *seu sponte se mouētia dicimus, ex quibus horæ communes & æquales cognoscuntur) vsū nō ita predē inuentū esse argumēto est, quod cōstet horas inæquales seu* καιρικὰς, *id est, Tēporales 100 annis post trāslatū à Græcis ad Germanos, operâ Caroli Magni, imperiū, in vsu fuisse,*

verùm

Vide Ptol. lib.2. περὶ τῆς μεγάλ συντάξ.

verùm quia non eadem vbique vmbrarũ ad gnomonem ratio est, sed ex varia regionum latitudine, alia atque alia, placuit principes vmbrarum differentias secũdum varias latitudines regionum ex recẽte obseruatione obliquationis zodiaci 23 partium & 28 ½ scrup. in tab. sequentem conijcere.

Rationes Vmbrarum & Gnomonis supputatæ ad varias cœli inclinationes, siue regionum latitudines.

Latitudines	Qualium. AEstiualis Par. 1	Gnomon Aequinoct. Par 1.	60 Brumalis Par.1	Qualium Aestiualis Par.1	Gnomon æqui noct. Par.1	12 Brumalis Par. 1
1	24 49	1 3	27 18	4 58	0 12	5 27
2	23 36	2 5	28 35	4 43	0 26	5 48
3	22 24	3 8	29 53	4 27	0 38	5 58
4	21 12	4 11	31 12	4 14	0 50	6 14
5	20 3	5 15	32 32	4 0	1 3	6 30
6	18 53	6 18	33 54	3 46	1 15	6 47
7	17 44	7 22	35 18	3 32	1 27	7 3
8	16 36	8 26	36 44	3 19	1 41	7 21
9	15 29	9 30	38 11	3 6	1 54	7 38
10	14 22	10 34	39 40	2 52	2 7	7 56
11	13 16	11 39	41 12	2 40	2 20	8 14
12	12 10	12 45	42 45	2 26	2 33	8 33

13	11	5	13	51	44	21	2	13	2	46	8	52
14	10	0	14	57	46	0	2	0	2	59	9	12
15	8	56	16	4	47	41	1	47	3	12	9	32
16	7	52	17	12	49	24	1	34	3	25	9	53
17	6	48	18	20	51	11	1	21	3	40	10	14
18	5	45	19	29	53	2	1	9	3	54	10	37
19	4	42	10	39	54	56	0	56	4	8	11	0
20	3	38	21	50	56	53	0	43	4	22	11	22
21	2	35	23	2	58	54	0	31	4	36	11	46
22	1	32	24	14	61	0	0	18	4	50	12	12
23	0	29	25	28	63	10	0	5	5	5	12	36
24	0	33	26	43	65.	25	0	6	5	20	13	5
25	1	36	27	58	67	45	0	19	5	35	13	33
26	2	38	29	15	70	11	0	31	5	51	14	2
27	3	41	30	34	72	43	0	43	6	7	14	32
28	4	44	31	54	75	21	0	57	6	23	15	4
29	5	48	33	15	78	7	1	10	6	40	15	37
30	6	52	34	38	81	0	1	22	6	56	16	12
31	7	56	36	3	84	2	1	35	7	13	16	48
32	9	c	37	29	87	13	1	48	7	30	17	26
33	10	4	38	57	90	34	2	1	7	47	18	7
34	11	8	40	28	94	5	2	13	8	5	18	49
35	12	14	42	1	97	49	2	26	8	24	19	35
36	13	19	43	35	101	45	2	40	8	43	20	31
37	14	25	45	12	105	56	2	53	9	2	21	11
38	15	32	46	52	110	23	3	6	9	22	22	4
39	16	40	48	35	115	8	3	19	9	43	23	11
40	17	48	50	20	120	11	3	33	10	4	24	1
41	18	57	52	9	125	39	3	48	10	25	25	8
42	20	6	54	1	131	30	4	2	10	48	26	18

43	21 16	55 57	137 49	4 16	11 11	27 34
44	22 27	57 56	144 40	4 29	11 35	28 58
45	23 30	60 0	152 7	4 42	12 0	30 25
46	24 53	62 8	160 16	4 57	12 25	32 3
47	26 7	64 20	169 1.	5 13	12 52	33 50
48	27 22	66 38	179 4	5 28	13 19	35 49
49	28 39	69 1	190 0	5 44	13 48	38 0
50	29 59	71 30	202 14	6 0	14 18	40 26
51	31 15	74 5	216 0	6 15	14 49	43 12
52	32 37	76 48	231 35	6 31	15 21	46 19
53	33 59	79 37	249 26	6 47	15 55	49 53
54	35 23	82 34	270 5	7 4	16 30	54 1
55	36 48	85 41	294 15	7 21	17 8	58 51
56	38 15	88 57	322 57	7 39	17 48	64 35
57	39 45	92 23	357 35	7 57	18 16	71 31
58	41 16	96 1	400 16	8 15	19 12	80 0
59	42 50	99 51	454 12	8 34	19 58	90 30
60	44 26	103 54	524 34	8 53	20 46	104 54
61	46 5	108 14	620 17	9 13	21 39	124 3
62	47 46	112 50	758 8	9 33	22 34	151 38
63	49 30	134 45	974 1	9 54	23 53	194 48
64	51 17	141 0	1360 36	10 15	24 0	172 7
65	53 8	148 39	2253 44	10 37	25 44	450 45
66	55 1	134 45	6547 56	11 0	26 57	130935
67	56 59	141 21	Infinita.	11 24	28 16	Infinita.
68	59 0	148 30		11 48	29 42	
69	61 6	156 18		12 13	31 15	
70	63 17	164 50		12 39	32 58	
71	65 32	174 15		13 6	34 51	
72	67 52	184 39		13 34	36 56	
Regionum.						

Rationes vmbræ & Gnomonis ad quamlibet Solis altitudinem, siue ab ab Horizonte sublimitatem.

altit. ⊙ Par	Qualium Gnomon			altit. ⊙	Qualium Gnomon			altit. ⊙	Qualium Gnomon		
	60		12		60		12		60		12
	Vmbræ par. I.	Taliũ	Vmbræ par. I.		Vmbræ par. I.	Taliũ	Vmbræ par. I.		Vmbræ par. I.	Taliũ	Vmbræ par. I.
1	3437.24		687 26	37	79 37		15 55	73	18 20		3 40
2	1418.10		683 39	38	76 48		15 21	74	17 12		3 26
3	1144.52		228 58	39	74 5		14 49	75	16 4		3 13
4	858. 2		171 36	40	71 30		13 58	76	14 57		2 59
5	685.48		137 10	41	69 1		13 48	77	13 51		2 46
6	570. 51		115 10	42	66 38		13 20	78	12 45		2 33
7	488. 39		97 45	43	64 20		12 52	79	11 39		2 20
8	426. 55		85 23	44	62 8		12 26	80	10 34		2 7
9	376. 49		75 46	45	60 0		12 0	81	9 30		1 54
10	340. 16		68 3	46	57 56		11 35	82	8 26		1 41
11	308. 40		61 45	47	55 57		11 11	83	7 22		1 28
12	282. 16		56 7	48	54 1		10 48	84	6 18		1 16
13	259. 53		51 59	49	52 9		10 26	85	5 15		1 3
14	240.38		48 8	50	50 20		10 4	86	4 11		0 55
15	223.55		45 46	51	48 35		9 43	87	38 8		0 38
16	209. 14		41 51	52	46 52		9 22	88	2 5		0 25
17	196. 15		39 15	53	45 12		9 3	89	1 3		0 12
18	184. 39.		36 56	54	43 35		8 43	90	0 0		0 0
19	174. 15		35 51	55	42 1		8 24				
20	164. 50		32 58	56	40 28		8 6				
21	156. 18		31 56	57	38 57		7 47				
22	148. 30		29 42	58	37 29		7 30				
23	141. 21		28 16	59	36 3		7 13				
24	134.45		26 57	60	34 38		6 55				

25	128.39	25	45	61	33	15	6	39
26	123. 0	24	36	62	31	45	6	23
27	117.45	23	33	63	30	34	6	7
28	112.50	22	34	64	29	15	5	51
29	108.14	21	40	95	27	58	5	36
301	03.54	20	47	66	26	43	5	21
31	99. 51	19	58	67	25	48	5	6
32	96. 1	19	12	68	24	14	4	51
33	92. 13	18	29	69	23	2	4	36
34	88 57	17	47	70	21	50	4	22
35	85 41	17	8	71	20	39	4	8
36	82 34	16	28	72	19	29	3	54

De quatuor mundi cardinibus, & præcipuis regionibus ventorum.

CAP. XIII.

MVNDVS *vniuersus in quatuor partes (quas regiones, limites, tractus, cardines, et plagas vocant) in Eoam, inquam, Occiduam, Austrinam & Aquilonarem diuidi consueuit: Pars Eoa dicitur, vnde sol primo mane supra Horizontem emergit: Occidua verò vbi iterum vesperi sese sub finientem abdit: verùm cùm alias citiùs, aliàs tardiùs, nec eodem semper loco sol vel oriatur, vel occidat, non abs re triplicem ortum atque occasum facimus: non quòd plures tribus non sint (sol enim singulis diebus ortum*

ortum mutat) sed quia tres præ cæteris obseruari solēt, nimirùm Aequinoctialis, Aestiuus (sic enim appellare malo, quàm cum A. Gellio, solstitialem) & Brumalis: quorum is qui æquinoctialis dicitur, vt princeps est, ita orientis punctum definit: in ea namq; regionis parte orientis punctus fixus intelligitur, vndè sol arietis, aut libræ initium occupans primùm emergit. Huic vtrinque adiacent ortus æstiuus & brumalis, ex solis in solstitio, nūc æstiuo, nunc brumali, primo supra finientem conspectu definiendi. Meridiei porrò & Septentrionum dispar ratio est: nam hi cardines simplices et fixi esse intelliguntur, propterea quòd à polis æstimentur, qui constantes sunt & semper ijdem. Sol itaque meridianum loci cuiusque supra Horizontem conscendens, cardinem Austrinum ostendit; sicut punctum Aquilonarem cùm infra finientem delapsus noctis culmē attingit. His quatuor mundi cardinibus principes quatuor venti respōdent; Nam Subsolanus ab oriente, Fauonius ab occasu, Ἀπαρκτίας à septentrionibus; Notus denique à meridie spirāt. Est autem Subsolanus, qui Græcis Ἀπηλιώτης dicitur, Maio peculiaris, sicut Fauonius (quē Græci Ζέφυρον, ἀπὸ τοῦ ζόφου, id est, ab humore seu caligine, aut, si mauis, ἀπὸ τῆς ζωῆς, καὶ φέρειν, quasi ζωήφορον vocarūt) Aprili: ille ob insignē caloris & siccitatis tēperiem, au-

Lib. 2. cap. 22.

ctore Ptolomæo, sanguineus & salutaris est: hic ob naturam tepidam et humidam aqueus dicitur. Est etiam vernus, & cœlum hybernum molliendo, terram ad arationē, maria ad nauigationem aperit: quò fit, vt corporum humores dissoluat & perturbet. Dicitur quoque à nōnullis, ab hirundinum aduētu, Chelidonius, & à reditu peregrinarū auium, Ornythias. Notus (ἀπὸ τῆς νοτίδος, id est, humore, sicut Auster ab hauriēdo, sic appellatus) ante autūnale æquinoctiū, necnō sole Taurū tenente frequens est, spiratq́; non à Polo Australi, vt rectè docet Aristoteles, sed à solstitio æstiuo, nec admodū salutaris est: quo fit, vt Austro spirante animantia minùs premi fame credātur: Aparctias (ἀπὸ τοῦ ἄρκτου sic dictus) niuosus et frigidus est, item melancholicus & terrestris: atque hinc fit, vt meatus corporum constringat, & calorem naturalem augeat, eaq́; re saluberrimus habeatur. Atque hi quidē principes quatuor vēti sunt, quorū singulis bini iterum adhærēt, natura & qualitatibus non multum dissentientes: Nam Subsolano ad Septentriones Hellespontias, alias καικίας nubes ad se attrahēs, & natura humidæ, ad Meridiem Eurus seu Vulturnus nubes adducens, adiacent. Fauonius seu Zephyrus ad Meridiem Africo (qui etiā λίψ dicitur) vento nonnihil humido, ad Septentriones Coro (qui aliàs caurus, aliàs

Lib. 2. Meteor. c. 5.

rus, aliàs ἀργέστης, interdum ὀλυμπιάς, & ab Atheniẽsibus σκίρων appellatur) vento ſicco clauditur. Notus porrò, ſeu Auſter ad ortum Euronoto (qui etiam φοινικίας dicitur) ad occaſum Libonoto, vẽto nonnihil noxio ſtipatus eſt. Ἀπαρκτίας *denique ad ortum Boreâ, ſeu Aquilone, qui etiam* μέσης *dictus eſt, ad occaſum* θρασκίας, *ſeu circio Gallico (cui nomen auctore A. Gell. Iapyx eſt) terminatur.* Lib. 2. cap. 22. *Atque hi ſunt 12 venti, quorum apud veteres ſcriptores mentio frequens eſt. Horum hoc ſit ſchema:*

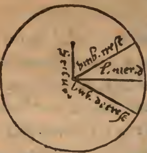
Cæterum Nautæ, qui curioſiùs ventos obſeruant, 32 faciunt; verùm de his commodius infrà, vbi de Hydrographia agemus, diſputabitur. Nunc

paucis expediamus, qua ratione quiuis principes 4 mundi cardines, & 12 ventos, suo Marte internoscere queat.

De internoscendis 4 mundi cardinibus, & præcipuis 12 ventis, lineæ item meridianæ inuestigatione.

CAP. XIIII.

NEcessaria *imprimis in hac tractatione est lineæ meridianæ inuestigandæ ratio, vtpote qua inuēta, omnes mundi cardines paruo negotio cognoscuntur. Si quis igitur indicis magnetici, reliquorumq́; instrumētorum (quæ plurima sunt) ad hunc vsum destinatorum præsidio destitutus, lineam meridianam inuestigare animum inducat, fixo vspiam Gnomone, seu Stylo ad angulos rectos, sole splendente, vmbram è Gnomone hora 12 eiectam obseruet: per hanc enim ducta linea recta meridiana erit: cuius extremitas vna, puta, quæ Gnomoni proxima est, Meridiei, Altera septentrionum punctum ostendet. Hanc iterum si alia linea, ad angulos rectos transcurrens, diuidat, quatuor mundi cardines, è quibus principes 4. venti spirant, Eoum, inquam, Occiduum, Austrinum & Aquilonarē ob oculos ponet. Possumus prætereà hora diei neglecta, lineam meridianam alia ratione inuenire, si videli-*

videlicet, erecto, è cētro circuli in plana superficie descripti, stylo, punctum contactus circuli & umbræ primum crescentis, mox decrescētis notauerimus, ac deinde è centro lineā inter duos punctos mediam ad ambitum circuli duxerimus; erit enim quæ sic describitur, linea meridiana.

Idem quoque efficies, si breuißimam solis vmbrā quouis die in loco plano obserues: Noctu quoque ex polo, seu stella polari, atque alijs stellis fixis, oriente quoque & occidente luna, ac multis præterea modis linea meridiana inuestigari solet. Sed de hac satis. Cognita porrò linea meridiana & quatuor præcipuis mundi punctis, Itē & ventis qui ex his spirant, reliqui facilè cognoscentur: cùm enim inter principes duos ventos, bini semper interiecti sint, æquali inter se, & ab extremis interuallo distincti, præcipuorum ventorum singula spatia in tres æquas partes, vt numero ventorum duodenario respondeant, diuidenda sunt. Nunc de sinistris ac dextris mundi regionibus (est enim hæc disputatio cum ea, quæ antecessit, coniuncta) tribus verbis differamus: principiò itaque tenendum est, aliter Cosmographos,

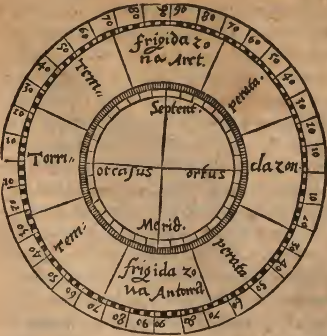
aliter Astronomos, aliter denique Poëtas, dextras & sinistras mundi regiones describere. Cosmographi enim (quos sequitur Arist.) motus initium & verticis aquilonaris altitudinem considerantes, dextrum in oriente, & sinistrum in occidente constituunt: Astronomi ad meridiem, vbi astrorum vis maximè elucet, conuersi dextram in occasu, in ortu sinistram mundi partem faciunt. Poëtæ ab vtrisque dissentientes totum tractum septentrionalem, propter Poli nobis semper conspicui sublimitatem, dextrum vocant, partem verò Austrinam, Sinistram. Vnde Ouid. lib. 1. Metam. de Zonarum distinctione sic scribit.

Lib. 1. de cœlo cap. 2.

Vtque duæ dextra cœlum, totidemque sinistra
Parte secant zonæ, &c.

Verùm vt faciliùs, tum quæ de Zonis, tum quæ de mundi cardinibus dicta sunt, intelligantur, hoc accipe schema.

De lati-

De latitudine & longitudine terræ.

CAP. XV.

FACIT *terræ figura, vt in aßignandis eius dimenſionibus, non eadem ſit omnium ſententia: cùm enim rotunda ſit, fieri non poteſt, vt lõgitudinis & latitudinis diſtĩctiones aliter ei cõueniãt, quã ex quadã cõſideratione et cõparatione. Quò ſit, vt coſmographi, quibus non tã terræ habitatæ, quã toti⁹ vniuerſi deſcriptio propoſita eſt, & hos ſequuti philoſophi polorum inter*

se distantiâ longitudinem metiantur: nō quòd hi magis inter se aſtēt, quàm ortus & occaſus, ſed quia poli fixi ſunt, & ſitus diſtinctiones, ſurſum, inquam, & deorſum (quibus longitudo definiri ſolet) præ ſe ferunt: Iidem orientis & occidentis punctis latitudinem definierunt. Geographi verò qui ad terræ cognitæ & habitatæ cognitionem, omnes ſuos conatus conuerterunt, meritò contrariam, in longitudine & latitudine dimetiendis, rationem amplexi ſunt: cùm enim terræ habitatæ tractū lōgiùs ab ortu ad occaſum, quàm ab Aquilone in Auſtrum porrigi viderent, non abs re diſtantiâ ab occaſu in ortum longitudinem definierunt: ita vt regionis, aut loci alicuius longitudo, nihil aliud ſit, quàm ſpatium Aequatoris duobus Meridianis, vno fortunatarū inſularum (in his enim primus longitudinis gradus, et occidentis initium conſtitui ſolet) altero ipſius regionis, aut loci, circumſcriptum. Nunc ad latitudinem veniamus: Latitudo eſt loci ſeu regionis, ab Aequatore verſus alterutrum polorum receſſus, id eſt, ſpatium & diſtantia reſpondens arcui meridiani circuli, qui puncto verticali regionis & Aequatore, ſiue verſus Meridiē, ſiue Aquilonem, continetur. Quò fit, vt latitudo bipartita ſit: alia nāq; Auſtrina eſt, alia Borealis, quarū hæc ad polū Arcticū, illa ad Antarcticū, ſuis vtraq; partibus

bus & scrupulorum incrementis distincta, porrigitur. Illud vero silentio inuoluendum non est, longitudines & latitudines regionum, a nonnullis, & maximè à Ptolomæo, horarum incrementis distingui: Cùm enim locum aliquem vel regionem vnâ, duabus, pluribúsve horis ab occasu abesse dicunt, pro singulis horis 15 gradus numerandi sunt, ac pro singulis scrupulis horarum, 15 scrupula grad. Similiterq́; cùm prouincia aliqua ab Aequatore, vna pluribusve horis distare dicitur, longissimi diei incrementum, quo diem æquinoctialem superat, accipi debet. Sederit fortassè res exemplo illustrior: Si quis Duacum Catuacorum (oppidum est in finibus Flandriæ munitissimum, non minùs academicorum in omni disciplinarum genere professorum, singulari eruditione, quàm senatorum prudentia, integritate, & vtriusque ordinis, quod caput est, quanta summa esse potest pietate, ac in exteros humanitate & beneuolentia, insigne) hac ratione describens, dicat ab occasu hora vnâ et 38 scrupulis seu minutis, ac 40 secund. abesse; ab Aequatore verò horis 4 & $\frac{1}{4}$ perinde est ac si diceret Duacum in longitudine gradus 24 & scrup. 40 complecti, habereq́; longissimum diem 16 horarum & $\frac{1}{4}$: ac denique situm esse in 18 parallelo ex nostra descriptione, vel 16, ex distinctione veterum. Ex his enim &

illud perſpicuum euadit, in quo Climate ac Parallelo regiones ſic deſcriptæ iaceant: Nam ſi incrementa horarum, quibus longiſſimus regionis tuæ dies, æquinoctialem diem ſuperat, geminaueris, prodibit numerus climatum: Atque hic iterum duplicatus parallelorum, qui inter Aequatorem & locum propoſitum interiacent, numerum oſtendet; niſi vltra circulum Arcticum aut Antarcticum ſitus ſit.

De inueſtiganda longitudine regionum. CAP. XVI.

CVM *tota ferè regionum deſcribendarũ ratio, ex longitudinis & latitudinis cognitione pendeat, meritò hoc loco via explicanda eſt, qua in his explorandis vtamur. Principiò itaque in confeſſo eſt, longitudinis ac latitudinis inueſtigandæ multas ſuppetere rationes, ſi inſtrumenta mathematica ad hunc vſum accommodata ſint in promptu: verùm quia inſtrumenta nec ſemper ad manum haberi poſſunt, nec ſatis ab omnibus intelligũtur, nos aliam inibimus rationem, quæ inſtrumẽtorum adminiculis non magnoperè indigeat. Vt ergo à longitudine (cuius præcipua difficultas eſt) ordiamur, danda imprimis opera eſt, vt loci ſeu regionis alicuius longitudinem exploratã habeamus, quæ nobis loco regulæ et amuſſis in reliquis inueſtigandis futura eſt: deinde diſcendum*

cendum est, aut ex tabulis eclipsium, aut diarijs seu fastis(quos vulgus Almanach & Kalendaria vocat) quo tempore, quaque hora, & horæ scrupulo, ad loci cogniti meridianum eclipses lunares futuræ sint: ac postremò summa diligentia obseruandum est tempus initij eclipsis in regione cuius longitudo inuestiganda est: ostēdet enim horarum & scrupulorum diuersitas, longitudinum in horis & minutis inter se differentiam. Si igitur pro singulis horis, 15 gradus; & pro singulis horarum scrupulis, 15 vnius gradus minuta adnumeres, nascetur longitudinum in gradibus & scrupulis graduum differentia: hanc si cognitæ longitudini, quoties minor est in huius eclipsi horarum numerus, addas; aut ab eadem deducas, quoties maior est, relinquetur longitudo loci quæsita. Res exemplo fiet clarior. Anno Domini 1576 Luna obscurabitur Antuerpiæ 7 die Octobris, hora 10. Scrup. 52. Eodem anno Duaci Catuacorum eodem die, eademq; hora obscurabitur, sed scrup. 44 & sec. 49. Cùm igitur longitudo Antuerp. sit grad. 26 & scrup 36, consequēs est Duaci longitudinem esse partium seu graduum 24 et scrup. 40: Nam si pro 7 scrup. & 11 sec. quibus Duaci eclipsis citiùs accidit quam Antuerpiæ, grad. 1 & scrup. 56 detraxeris longitudini Antuerpianæ, puta grad. 26 & 36 scrup. proueniunt grad. 24

grad.24 & scrup.40. Hoc ipsum ex luna cum stella aliqua fixa ad Meridianum accessu, beneficio Radij Astronomici (de cuius vsu & fabrica extat Gemmæ Frisii elegans libellus) inuestigare non fuerit difficile; quemadmodum ex globo Geographico arte, atque industria elaborato, modò loci, cuius longitudinem ignoras, situm probè teneas: poterit insuper longitudo commodissimè explorari per Horologia, quæ αὐτόματα dicuntur, si affabrè constructa fuerint. qua de re vide Gem. Frisium De vsu globi cap. 19. Nunc de latitudine dicamus.

De inuestiganda latitudine.
CAP. XVII.

LATITVDINIS *(quæ cum poli eleuatione semper concurrit, & cum Aequatoris altitudine, circuli quadrantem, id est, grad. 90 explet) inuestigandæ rationes multæ sunt, nec admodum intricatæ; sed nos vnam, præ cæteris, tùm quòd facillima sit, tùm quòd certissima, hoc loco explicabimus. Imprimis igitur si meridianam solis altitudinem, alterutro æquinoctiorum puncto obseruatam, à quadrante circuli, id est, à 90 partibus deducas, quod relinquitur poli altitudinem, seu regionis latitudinem ostendet. Idem quoque efficies quouis anni tempore, si à meridiana solis*

altitudi-

altitudine, ipsius declinationem, quoties Borealis est, auferas: aut si Austrina sit, eandem altitudini meridianæ addas, & quòd indè, nascitur, vt dictum est, à partibus 90 deducas. Nec dissimili ratione ex stella aliqua fixa, quæ aliàs oritur, aliàs occidit, idem præstiteris: si videlicet ipsius declinationem, & in meridiano circulo altitudinem, eo, quo dictum est, modo obserues. Præterea ex stella quæ nobis semper conspicua est, latitudinem inuestigare procliue est, si nimirum, maximam ipsius in meridie altitudinem, cum minima componamus: Numeri enim ex vtraque altitudine nascentis pars dimidiata, quæsitam latitudinem explicabit. Cæterùm quia in prima latitudinis inuestigandæ ratione declinatio solis meritò coguoscenda est, operæpretium fuerit schema aliquod subijcere, ex quo solis ascensum & descensum, si fortassè instrumentorum copia non detur, in suum quisque vsum petere possit.

Obliqua-

Obliquatio signiferi congruens cum nostri seculi obseruationibus.

Partes Zo	♈ ♎ G. 1. 2.	♉ ♏ G. 1. 2.	♊ ♐ G. 1. 2.	Partes Zo
0	0 0 0	11 29 5	20 10 25	30
1	0 23 53	11 50 6	20 22 57	29
2	0 47 46	12 10 56	20 35 7	28
3	1 11 39	12 31 34	20 46 55	27
4	1 35 30	12 51 59	20 58 20	26
5	1 59 20	13 12 12	21 9 21	25
6	2 23 8	13 32 12	21 19 59	24
7	2 46 54	13 51 58	21 30 13	23
8	3 10 3	14 11 30	21 40 3	22
9	3 34 18	14 30 48	21 49 29	21
10	3 57 54	14 49 51	21 58 29	20
11	4 21 28	15 8 40	22 7 6	19
12	4 44 57	15 27 13	22 15 17	18
13	5 8 12	15 45 30	22 23 3	17
14	5 31 42	16 3 32	22 30 24	16
15	5 54 54	16 21 17	22 37 19	15
16	6 18 6	16 38 44	22 43 48	14
17	6 41 9	16 55 55	22 49 50	13
18	7 4 6	17 12 48	22 55 27	12
19	7 26 57	17 29 23	23 0 38	11
20	7 49 40	17 45 40	23 5 22	10
21	8 12 16	18 1 39	23 9 39	19

22	8 54 45		18 17 18		23 13 29		8
23	7 57 5		18 32 37		23 16 53		7
24	9 19 16		18 47 36		23 19 50		6
25	9 41 19		19 2 18		23 22 19		5
26	10 3 12		19 16 37		23 24 22		4
27	10 24 56		19 30 36		23 25 57		3
28	10 46 30		19 44 14		23 27 5		2
29	11 7 53		19 57 30		23 27 46		1
30	11 29 5		20 10 25		23 28 0		0
diaci	G. 1. 2.		G. 1. 2.		G. 1. 2.		diaci
	♓ ♍		♒ ♌		♋ ♑		

De vſu tabulæ ſuperioris.

QVOD *ad tabulæ vſum attinet, cognito ſolis loco in Zodiaco, facilis eſt: Nam ſi ſignum quod ſol occupat in capite tabulæ conſpiciatur, graduum ſeu partium Zodiaci numeratio à capite quoque inchoanda eſt: At ſi in infima parte tab. ſigni character inſcriptus ſit, contrarius ſeruabitur ordo; ſed vtrobique è regione gradus, ſeu loci ſolis quæſiti, eiuſdem declinatio in gradibus ſcrup. et ſecundis conſpicienda in ipſo cōcurſu ſeſe efferet: vt ſi 12 Iulij (verbi cauſſa) ſole occupante 29 gradum ♋, ipſius declinatio quæratur, videbis in tabula huic gradui reſpondere gradus 20 ſcrup. 22 & ſec. 57: ſimilitérque in alijs.*

De vſu

De vſu, quem longitudinis & latitudinis cognitio in Geographia præſtat.

CAP. XVIII.

HABET *quidem varios longitudinis & latitudinis cognitio in Geographia vſus, ſed vnum præ cæteris inſignem, qui in dimetiundis locorum inter ſe interuallis totus vertitur: licet enim regionum diſtantias multis modis metiamur, nullus tamen certior eſt, aut facilior, quam is, qui ex longitudinis et latitudinis obſeruatione proficiſcitur, maximè ſi mediocris arithmetices intelligentia accedat; & ea ſit lõgitudinis ac latitudinis locorum differentia, quæ commodè notari poſsit. Primùm itaque notandum eſt regiones, vel ſola longitudine, vel ſola latitudine, vel vtraque differre: vndè trec regulæ profectæ ſunt. Prima, ſi regiones ſola latitudine differant, minor latitudo à maiore deducenda eſt, & quod reliquum eſt, in miliaria conuertẽdum, prò ſingulis videlicet gradibus 60 miliaria italica, vel 15 germanica, pro ſingulis verò ſcrupulis ſingula miliaria italica numerando. Res clareſcet exemplo. Antuerpia & Mechlinia in lõgitudine partiũ 26 & 36 ſcrup. ferè cõueniunt, at in latitudine ſcrup. 16 differunt: quare inter ſe 16 miliarijs italicis, ſeu 4 germanicis deſtent, neceſſe eſt. Secunda regula de ijs locis tradi ſolet, quæ differunt ſola longitudine: vbi neceſſariò præmittẽdum videtur, quot miliaria ſingulis*

gulis

gulis cuiusque paralleli gradibus respondeant. Non enim hic, vt in primo canone, singulis longitudinibus gradibus 60 miliaria assignantur, sed quò ad polum propiùs accesseris, eò pauciora tribui debent, vt ex sequenti tabula videre est.

Schema mil. respondentium singulis grad. lati. vltra citraque Æquatorem.

Grad. lat.	Miliaria.	Scrup. milia.	Grad. lati.	Miliaria.	Scrup. milia.	Grad. lati.	Miliaria.	Scrup. mil.	Grad. lati.	Miliaria.	Scrup. mil.	Grad. lat.	Miliaria.	Scrup. milia.
1	14	59	19	14	11	37	11	59	55	8	36	73	4	23
2	14	59	20	14	6	38	11	49	56	8	23	74	4	8
3	14	58	21	14	0	39	11	39	57	8	10	75	3	53
4	14	58	22	13	54	40	11	29	58	7	57	76	3	38
5	14	56	23	13	48	41	11	19	59	7	43	77	3	22
6	14	55	24	13	42	42	11	9	60	7	30	78	3	7
7	14	53	25	13	36	43	10	58	61	7	16	79	2	52
8	14	51	26	13	29	44	10	47	62	7	2	80	2	36
9	14	40	27	13	22	45	10	36	63	6	48	81	2	21
10	14	46	28	13	15	46	10	25	64	6	34	82	2	5
11	14	43	29	13	7	47	10	14	65	6	20	83	1	50
12	14	40	30	12	59	48	10	2	66	6	6	84	1	34
13	14	37	31	12	51	49	9	50	67	5	52	85	1	18
14	14	33	32	12	43	50	9	38	68	5	37	86	1	3
15	14	29	33	12	35	51	9	26	69	5	23	87	0	47
16	14	25	34	12	26	52	9	14	70	5	8	88	0	31
17	14	21	35	12	17	53	9	2	71	4	53	89	0	16
18	14	16	36	12	8	54	8	49	72	4	38	90	0	0

Iam quod ad tabulæ vsum attinet, expeditus est & facilis; nisi gradibus latitudinis scrupula adnexa sint: quoties enim hoc vsu venit principiò discendum est, quot miliaria integris gradibus latitudinis tùm minoris, tùm maioris conueniāt: Deinde adnotanda differentia, vt ex ea, per regulam proportionum, appareat, quot miliaria, et miliariorum scrupula, singulis latitudinis propositæ scrupulis debeāt assignari. Res erit fortassè exemplo illustrior. Antuerpiana latitudo partiū est 51, & circiter 28 scrupulorū: ex priori itaque tabula vim gradui lōgitudinis, huius paralleli 9 miliaria & 26 scrupul. tribui videmus; quēadmodum singulis gradibus paralleli proximi (cuius latitudo est gradum 52) 9 miliaria, et 14 scrupula: differentia ergo est 12 scrup. quæ quia vni gradui, seu 60 scrupul. propositæ latitudinis, respondent, consequēs est per regulam trium numerorum seu proportionum, 28 scrupulis latitudinis Antuerpianæ 5 scrupula & $\frac{2}{5}$ assignari debere. His præmissis ad canonis explicationem veniamus: quoties offeruntur duo loca sola longitudine differētia, primùm videndum est, quot miliaria & miliarium scrupula, vni gradui longitudinis eius paralleli, in quo proposita loca sunt sita, respondeant; deinde differentia in numerum miliariū et scrupulorum ducenda est: numerus enim ex huiusmodi multiplicatione

plicatione proueniens diſtantiam locorum oſtendet. Verùm hoc loco prætereundum non eſt miliaria in gradus ducta reddere miliaria; in ſcrupula verò graduum producere ſcrupula, vt ex ſequente tabella (quæ omnẽ multiplicationis huius varietatem ob oculos ponit) videre licet.

Si duxeris.	in	Proueniunt.
Partes.	*Partes.*	*Partes.*
Part.	*Scrup.*	*Scrup.*
Part.	*Secunda.*	*Secunda.*
Part.	*Tertia.*	*Tertia.*
Scrup.	*Scrup.*	*Secunda.*
Scrup.	*Secunda.*	*Tertia.*
Scrup.	*Tertia.*	*Quarta.*
Secun.	*Secun.*	*Quarta.*
Milia.	*Partes.*	*Milia.*
Milia.	*Scrup. grad.*	*Scrup. mil.*
Scrup. mil.	*Partes.*	*Scrup. mil.*
Scrup. mil.	*Scrup. part.*	*Secun. mil.*

His de locis, ſola, vel latitudine, vel lõgitudine differentibus vtcunque explicatis, Poſtulat ordo, vt de iјs dicamus quæ lõgitudine ſimul & latitudine differunt; pro quibus hæc regula tradi cõſueuit. Quoties propoſitæ regiones lõgitudine ſimul et latitudine differũt, vtriuſq; primùm differẽtia,

 mino-

minorem à maiore deducendo, inuestiganda est: Hæc iterum in miliaria transformanda est, gradibus videlicet in 15 ductis, & scrupulis per 4 diuisis: numerus enim qui inde nascitur prius quadratum ostendet, mox dimidiata pars differentiæ latitudinum minori latitudini addẽda est, vt medius habeatur parallelus, quærendumq́; ex tabula secundæ regulæ, quot miliaria & scrup. vni gradui productæ iam latitudinis assignentur; hæc deinde per gradus differentiæ longitudinum multiplicentur: numerus enim indè prodiens in se ductus posterius quadratũ procreabit. Horum porrò numerorum quadratorum latus, seu radix (vt vocant) quadrata, veram locorum intercapedinem demonstrabit. Hæc res ita exemplo explicari potest. Inuestiganda sit distantia inter Duacum (oppidum & academiam Flandriæ, de quo suprà) & Aberdoniam, quæ est oppidum Scotiæ inter duos fluuios, Donam & Deam situm, in quo ante annos, plus minùs 70, Gulielmus Elphinstonus ibidem episcopus dignissimus, auspicijs serenissimi Scotorum regis Iacobi quarti, Academiam excitauit, in qua nos anno salutis 1566, Philosophicis honoribus ornati sumus: Sic instituetur operatio.

Long

Long, G. M.	Latit. G. M. Aberdoniæ.
Duaci 24. 40.	57.20
Aberd.19. 40.	50. 20 Duaci.
Differentiæ 5 0	7 0
Miliaria longit. 44	Miliaria latitud.105
Horũ quadrat.1936	Quadra.horũ11025

Summa vtriusque quadrati 12961, cuius latus, seu radix (vt vocant) 113 & ferè $\frac{21}{25}$ distantiam locorum in germanicis miliaribus significat, quæ si per 4 multiplicentur, prodibunt mil. Italica seu scotica 455 & $\frac{9}{29}$.

Verum quia laboris ac tædij hac inuestigandæ distantiæ ratio quibusdam plena videri potest, & ab ijs tantùm intelligitur, qui Arithmetices periti sunt, aliam adijciemus expeditiorem. Deprehenso ex longitudine & latitudine propositorum locorum, vero situ, siue in globo terrestri, siue in tabula geographica, spatium duobus locis interiectum circino metire; mox circinum ad Aequatorem accommoda; quot enim gradus Aequatoris circuli circinus complectitur, tot per 15 miliaria germanica, aut 60 italica multiplicãdi sunt,

vt veram locorum distantiam elicias. Idem in peculiaribus regionū descriptionibus, (quas chartas topographicas vocant) efficies, si loco Aequatoris circuli scala miliarum vtaris: tanta námque locorum inter se distantia erit, quantam in scala miliarum circinus ostendit. Est & alia intercapedinis dimetiendæ ratio geometrica ab Appiano & alijs nōnullis tradita, quam de industria prætereo, quia figuram ad hunc vsum destinatam in promptu semper requirit. Licebit quoque ex tabulis sinuum, regionum distantias metiri: verùm quia sinuum cognitio difficilis est, & tamen pulcherrima, operæpretium facturus mihi videor, si de his vniuersè quædam subijciam.

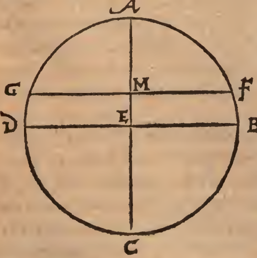
Cap.13. primæ part. Cosmog.

De sinuum ratione & dimetienda, ex tabulis sinuum, locorum distantia.

CAP. XIX.

CVM *vniuersa non solùm Astronomicæ, verumetiam geographicæ considerationis ratiocinatio, à rectarum (quas chordas vocāt) in circulo subtensarum analogia pendeat, nō fuerit ab instituto nostro alienum, de his paucis disserere. Principiò igitur præsumendum est eandem esse arcuum singulorū ad proprias suas chordas, & dimidiatorum arcuum ad dimidiatas chordas rationem, per 15 propositionem, 10 Eucli. Quò fit, vt per-*

vt perindè totis chordis, & dimidiatis, id est rectis in circuli quadrante subtensis (quas sinus rectos appellant) vti poßimus: habet tamen dimidiatarum chordarum vsus non modò demonstrationes euidentiores, verumetiam faciliorem in subducendo calculo operationẽ. Est igitur chorda (vt à definitione exordiamur) recta linea quamlibet circuli partem complectens comprehendénsque.

Arcus verò est circuli pars, quæ chordâ continetur: vt circuli A, B, c, d, pars g, A, f, arcus est, chorda g, F. Chordæ porrò dimidium, dimidiati arcus, quem tota chorda subtendit, sinus rectus dicitur, vt linea M, F (verbi caussa) sinus rectus est arcus A, F, quadrãte minoris, vel c, B, F, quadrante maioris: vt enim qualibet chorda duos subtendit arcus, ita quiuis sinus rectus duobus arcubus respõdet, quorũ vnus quadrante cir-

culi minor est, alter verò maior. Est et ali⁹ sinus, quē sinū versum vocant, definiuntq́; partē esse lineæ dimetientis, initio arcus dati et sinu recto eiusdem arcus ita comprehensam, vt cum eo angulum rectum constituat; vt pars A, M, dimetientis lineæ, A, C, comparatione arcus A, F, sinus versus dicitur. Sinus denique totus, seu vniuersus, est semidiameter circuli, siue is, vt rectus, siue vt versus consideretur; vt pars, E, A, & E, B, in dicto iam circulo A, b, c, d. Quare si sinum, siue versum, siue rectum à semidiametro deducas, quod relinquitur, complementum sinus appellatur. Si item arcum datum ex quadrante circuli auferas, quod relinquitur, arcus complementum erit. Verùm de his alibi fortaßis plura: nunc ad dimetienda ex sinuum ratione locorum interualla, vndè digreßi sumus, oratio recurrat.

Datis duorum locorum (quorum intercapedo inuestiganda est) longitudinibus & latitudinibus, duc sinum rectum differentiæ longitudinum, in sinum complementi minoris latitudinis: numerum deinde qui hinc nascitur per sinum totum diuide, ac numeri ex diuisione nati arcum ex tabul. doctrina inuentum, in vsum operationis sub nomine prioris numeri, seu quadrati sepone. Sinum deinde latitudinis minoris in sinum totum ducito, productumq́; inde numerum, per sinum comple-

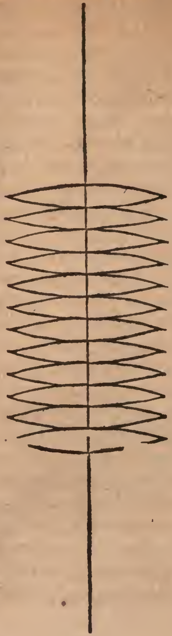
complemēti prioris numeri diuide: Numeri enim ex hac diuisione prouenientis arcus à latitudine maiore sublatus, numerū secundo loco reponēdum ostendet. Quare si sinum complementi huius numeri in sinum complemēti prioris numeri duxeris, numerumq́; inde prouenientem per sinum totum diuiseris, & numeri ex diuisione nascētis arcū à quadrāte circuli sustuleris, remanebunt gradus maximi circuli in miliaria, siue italica, siue germanica, eo, quo dictum est modo, conuertēdi: exemplis breuitatis caussa abstineo. Sunt & aliæ non paucæ rationes, quibus locorū distantias metimur (vt quæ ex latitudine & positionum angulis, vel solis angulis pendent, & id genus nonnullæ aliæ) de quibus hoc loco nihil dicendū putauimus; tùm quia sine instrumentis ad hunc vsum comparatis intelligi nequeunt, tùm quia non veniunt vsu nisi in locis quæ sub aspectum cadunt: Accedit postremò quod de his Gēma Frisius mathematicus insignis in suo de locorum descriptione libello, qui Cosmographiæ Petri Appiani appendicis loco accessit, copiosè satis disseruerit. Superest ergo, vt de terra, partibusq́; eius arte describendis deinceps agamus.

De terra in superficie sphæræ describenda, seu artificiosa globi geographici compositione.

CAP. XX.

ETSI *terræ pictura, tùm in plana, tùm in sphærica superficie à geographis exprimi consueuit, est tamen ea quæ in sphærica superficie describitur, non modò facilior, verumetiam figuræ terræ multò accommodatior, eaq; re à nobis priore loco explicanda. Fiat itaque globus accuratissimè tornatus: hũc deĩde circulo aut semicirculo æneo (si de eius fortassis rotũditate aubites) ex lineæ dimetiẽtis quantitate ad hunc vsum cõparato, explorabis: Si enim applicatus globo circulus, eundem omni ex parte contingat, rei bene atque ex arte administratæ argumẽtum est. Progredere igitur & globo, si ex materia suscipiendis notis & characteribus parum idonea confectus sit, chartam seu papyrum hac arte aptabis: Principiò circuli quadrantem diuide in tres partes æquales, mox in charta defixa in plana superficie, ducatur linea recta iustæ longitudinis, quæ in 30 partes, quarum singulæ tertiam quadrantis maximi circuli partem æquant, describenda est: Sumpto deinde circino vnum eius pedem in extremo papyri margine figas, ac alterã ad partem lineæ vndecimã porrecto, arcum semicirculo minorem describe: Transmissa deinde vna parte similis arcus per partem lineæ duodecimam ducatur, atque ita deinceps quoad singulas 12 partes percurre-*

percurreris. Conuerso posteà circino ad alterũ papiri marginem, pari ratione progrediendum est, donec chartam globo affigendam in 12 partes distinxeris, atque eo, quo descriptæ sunt, modo incisas, globo applicueris. Si verò (quod sæpe accidit) propter polorum angustias, quippiam redundet, seruata vbique analogia resecandum est. Huius descriptionis schema adscriptum vides.

Papiro iam globo affixâ, proxima cura esse debet, vt duos polos, Arcticum, inquam, & Antarcticum notes: In horum altero, si vnum pedem circini nõnihil inflexi (est enim opus circino recuruo, quem valgum vocant, propter globi rotunditatem) defigas, ac altero lineam globũ medium persecãtem ducas, circulum Aequinoctialem præ se feret: hic itaque in 360 partes naturali numerorum serie, hoc modo, 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, &c. notandas, eo quo dictum est modo, diuidatur. Si circinum deinde ad partes huiusmodi 66 & $\frac{1}{2}$ accommodes, vno eius pede in polo Arctico constituto, alter Tropicum Cancri delineabit. Simili ratione Tropicus Capricorni, conuerso ad Polum Antarcticum circino, describẽdus erit. Posito mox in Aequatore circino, si vnũ eius pedem in prima Aequatoris parte defigas, & alterum ad gradum nonagesimum porrectum, per vtrumque polum ducas, Colurum solstiorũ descripseris: Nec dissimili via Colurus æquinoctiorum inscribi poterit, fixo videlicet vno circini pede in gradu nonagesimo Aequatoris, & altero per vtrumque polum trãsmisso. Coluri posteà (aut certè colurorum alter) perinde atque Aequinoctialis, in partes 360 diuidendi sunt; atque hæ iterum suis numeris, sumpto ab Aequatore initio, hoc modo, 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, insigniendæ:

Nam

Nam singulis quadrantibus circuli debētur partes 90. Qua porrò ratione coluri duo descripti sunt, eâdem quotcunque volueris in glob. Meridianos, seu circulos verticales, quinis aut denis inter se partibus distantes, delineare poteris Absolutis duobus coluris, & circulis verticalibus, Zodiacus hoc modo inscribendus est: Circinus primùm ad 90 gradus Aequatoris extendatur, tùm pede vno in sexagesimo gradu & $\frac{1}{2}$ coluri solstitiorum posito, alter per primum, item & 180 gradū Aequinoctialis, & vtriusq; Tropici in coluro solstitiorū intersectiones traductus lineam Eclipticā, mediū zodiacū intersecātē, delineabit: Zodiaci verò extrema(quāquā in globo vulgò notari vix solēt)cōtracto ad interuallum 82 circino depinges, si videlicet ex eodē cētro linea ducatur 8 partibus (tot enī dimidiata Zodiaci latitudo ex recentiorū obseruatione cōplectitur) ab Ecliptica linea distans: hæc enim alterum latitudinis extremum claudet. Pari ratione reliquam partem circumscribes, conuerso nimirū circino ad oppositam coluri solstitiorum partem. Cæterum quod ad zodiaci diuisionē attinet, singuli ipsius quadrantes (diuiditur enim in quatuor partes æquales à duobus coluris) in tres partes æquales distribuendi sunt: has iterum, quia singulæ singulis signis cœlestibus respōdēt, hac arte definies. Circino ad quadran-

quadrãtem Zodiaci modificato, vnũ eius pedẽ in singulis ordine 12 partibus defige, ac altero lineas totã signiferi latitudinẽ decussatĩ permeãtes, numero 12 describe. Sĩgula postremò interualla, quia sĩgula signa præ se ferũt, in 30 partes æquales, quæ grad⁹ dicũtur, partiẽda sũt. Has, distĩctionis caussâ, denas vel etiã quinas, lineis lógiusculis notare cõsueuimus. Nũc circuli polares (quos recẽtiores Arctĩcũ et Antarctĩcũ vocãt) restãt hoc modo describẽdi; vno circini pede in polo arctico (vt inde ordiamur) fixo et altero ad intercapedinẽ graduũ seu partiũ 23 & ½ porrecto, circulũ describes qui ostẽdet circulũ Arctĩcũ. Cõuerso deĩde ad polũ Antarctĩcũ circino, circulus Antarctĩcus simili ratione describetur. Hactenus de circulis internis (vt vocant) globo geographico cũ cœlesti cõmunibus dictũ sit: Nã Horizõ & Meridianus, circulus itẽ horarũ & positionis, necnõ quadrãs altitudinis extrĩsecus adhiberi solẽt: Circuli verò climatũ et parallelorũ interni quidẽ sũt, sed ad globum geographicũ ꝓpriè pertinẽt, nec tamẽ tã in globo describi solẽt, quam seruata cuiusq; latitudine (de qua suprà) in Coluro æquinoctiorũ, seu Meridiano fixo, notis quibusdã designari, adscriptâ paſsĩ dierũ maximorũ in singulis quãtitate, ne videlicet circulorũ multitudo plus obscuritatis, quã vtilitatis afferat. Circuli deniq; altitudinũ, qui etiã paralleli

sunt,

ſunt, facilè delineantur, ſi videlicet vnum circini pedem in alterutro polorum ſtabilias, & altero verſus Aequatorem emiſſo, lineas æquali interuallo diſtãtes, puta, intermiſſis Denis, aut quiuis gradibus, deſcribas. Atque hæc de circulis internis, de quorum in globo inſcriptione paullò aliter Ptolemæus, ſed minus accuratè lib. 1. Geog. cap. 22. & aliquot ſequentibus diſſeruit. Superſunt circuli qui extrinſecùs adhiberi ſolent, de quibus breuiter (ne quid ad globi perfectionẽ neceſſarium deſit) nunc agamus:. Principiò itaque deligantur duo aſſerculi, quorum vnus tribus digitis, alter ſeſqui digito (ſi globum parraueris maiorem) aut paullò minùs, ſphæræ diametrum, tùm longitudine, tùm latitude excedant: circino deindè ad 60 gradus Aequatoris, ſeu duo Zodiaci ſigna modificato, circa latioris aſſeris centrum, circulum maximis in globo circulis æqualem deſcribe: mox in vtroque aſſere alius, digiti quadrante hunc excedens delineandus eſt, qui interiorem, tùm Horizontis, tùm Meridiani ambitum oſtẽdet. Cognito porrò interiore ambitu, non fuerit difficile reliquos in vtroque aſſere circulos deſcribere, modò meminerimus in latiore aſſere, in quo Horizontem depingimus, octo plerumque notari interualla: Quorum primum adnotandis ſignorum gradibus deſtinatum, in partes 360, eo quò di-

quo dictum est, modo diuiditur. Secundum, in quo numerus partium inscribendus est, in partes 72: Tertium (quod signorum nomina & characteres continet) quemadmodum etiam quartum, in quo festa immobilia scribuntur, in partes 12. Quintum verò singulorum mēsium dies, ac si placet literas dominicales, atque adeò solis & lunæ coniūctiones ac oppositiones & reliqua quæ ex ephemeridibus seu fastis petuntur, cōplecti solet. Sextum in partes 72 diuisum, numerum dierum cuiusque mensis, quemadmodum septimum nomina 12 mensium, ob oculos ponit. Octauum denique in 12, vel (si mauis) 32 partes diuisum, ventorū nomina, regiones, & qualitates declarat. Quod ad meridianum porrò attinet, in 5 interualla, ductis circa centrum minoris asserculi circulis describendus est: horum duo prima intimis duobus Horizōtis interuallis per omnia respōdent: Tertium in oppositis duobus quadrantibus parallelos, sicut quartum dierum maximorum quātitatem, quintum climatum distinctionem (quæ omnia ex tab. cap. 11. petenda sunt) continent. In reliquis verò duobus quadrātibus spatium postremis tribus interuallis æquale, inscribendis zonarum nominibus & qualitatibus relinquitur. Horizonte & Meridiano, ea, qua dictum est, arte paratis, fiat circulus horarum, reliquis globi circulis concin-

na aliqua proportione respondens: Hic deinde in 24 partes æquales (quæ ad horas æquales significāt) diuisus, cum suo indice, in circulo meridiano ita figatur circa polum Arcticum, si regionem Borealem incolas, aut Antarcticū, si Australem, vt per ipsius centrum pars axis, quo globus meridiano iungitur, emineat, & gnomonis, seu styli vmbram eÿcientis partes sustineat, Fiat posteà quadrans altitudinis (id est quarta circuli pars) ex lanima ænea, vel simili materia, ad globi superficiem exteriorem accommodatus, & in partes 90 distinctus, affigatúrque meridiano in ipso verticis puncto, ita tamen vt transferri huc, illucq́ possit. Fiat insuper semicirculus (quem circulum positionis vocant) in bis 90 prrtes diuisus, applicetur q́ duabus Horizontis & Meridiani sectionibus, ita, vt, quoties fert occasio, ab vna globi parte in alteram transferri possit. Duo præterea in HoriZonte spatia, vnum propè punctū Meridiei & principium Capricorni, alterum propter principium Cancri & punctum Septentrionum, incidēda sunt; atque in his globus Meridiano, vt dictum est, affixus, est collocandus. Fiant denique duo semicirculi, quorum exterior ambitus, Horizontis, interior verò Meridiani, exteriori parti æqualis sit: Hi enim in globi pede ita defixi, vt se ad angulos rectos intersecent, Horizōtem optimè sustine-

ſuſtinebunt. Non obfuerit etiam perpendiculum ex globi alueo demittere, & in ipſo pede indicem figere magneticum, quibus rectum globi ſitum, lineam meridianam & 4 cardines mundi, vbicuncunque locorum fueris, facilè explorare poteris. Hactenus de generali deſcriptione globi. Nunc ad partium terræ inſcriptionē accedamus. Principiò igitur ducendi ſunt termini littorum Oceani, vt extrà, intraq́; principes terræ partes (Europam, inquam, Africam, Aſiam, Americam & partem Auſtralem non ſatis adhuc exploratam) alluit: deinde inſigniores, tum montes, tum fluuij appingendi ſunt; Inſulæ quoque & ſinus maris, quatenus per ſpatiorum anguſtias licebit, aſcribi poterunt. Verum quò faciliùs longitudines & latitudines explores, profuerit ſemicirculo aut quadrante altitudinis vti: hic enim globo applicatus in Aequatore longitudines, vltra verò citráque Aequatorem latitudines ob oculos ponet; ac in ipſo longitudinis & latitudinis concurſu ſitus loci inſcribendi indicatur.

De ratione inſcribendæ terræ in ſuperficie plana.

CAP. XXI.

MVLTI *multas deſcribēdæ terræ in plana ſuperficie vias tradiderūt: verū nobis ea cōmodiſſima viſa eſt, quæ duab⁹ Hemiſphæricis*

 picturis

picturis constat: Nam cum fieri non possit, vt vna figura plana totam terram habitatam, seruata partiũ eius proportione, et symmetria, ponat ob oculos, satius fuerit duas facere, inter se magnitudine & circulorum analogia pares; quarum vna Eoam, altera Occiduã terræ exploratæ partem præ se ferat. Hac enim ratione futurũ est, vt terræ figuram sphæricam apertè ex parallelorum & meridianorum orbiculari delineatione, & ad globi figuram proximè accedente, videamus. Vt ergo rem aggrediamur, fiat primùm circulus A, B, C, D, binis diametris A, C, & B, D, sese in cẽtro E, ad angulos rectos intersecantibus, diuisus in quatuor partes æquales: quarum singulæ iterũ in partes 90 diuidendæ sunt. Linea enim B, d, dimidiatam Aequatoris partem præ se feret; quemadmodum linea A, C, Meridiani, In quo duo puncta A & C, duos polos demonstrant. Ducta itaque regula ex polo A, per quinos, vel denos (ne circulorum multitudo obscuram descriptionẽ reddat) dimidij circuli b, c, d, gradus, singulas regulæ & Aequatoris intersectiones nota: Simili deinde modo ductâ regulâ ex polo B, per denos gradus semicirculi A, b, c, Meridianus A, c, inscriptis vbique intersectionum notis, diuidendus est. Fixo mox vno circini pede in linea A, C, (hæc etenim ob id longiùs proferenda est, quòd parallelorum

centra

centra in hac inuestiganda sint) & altero ad singulas ordine Meridiani intersectiones porrecto, parallelos seu circulos altitudinum circa vtrumque polum describes, qui, si rectè fuerint exarati, in circuli A, b, c, d, respondentes partitiones incurrēt. Post hæc circulos verticales, seu meridianos per singulas, aut etiam alternas (vt circulorum multitudinem euitemus) Aequatoris B, d, sectiones, in vtrumque polum ducito: Verùm hîc memineris lineam æquinoctialem longiùs vtrinque extra circuli ambitum eijciendam esse, propterea quòd in hac meridianorum centra inuestigari debeant: Sunt porrò, qui ad euitandam in centris parallelorum inuestigandis molestiam, parallelos, ductis per meridiē interfectiones rectis lineis, depingunt. His hac arte peractis circulum Arcticum & Antarcticum, duos item polares diuerso à reliquis colore, aut grandiore typo, vt præ cæteris conspicui sint, delineabis. Numerus quoque graduum longitudinis & latitudinis vtrinque ascribendus est, vt notanda in vno margine climata, in altero paralleli faciliùs distinguantur. Profuerit etiam singulis parallelis, quantitates dierum maximorum, & vmbrarum rationes adijcere ex tab. cap. 11. & 12. Item ventorum nomina suis quoque locis adnotare. Hac ergo arte figura paratur vtri voles dimidiatæ terræ parti

 suscipien-

ſuſcipiendæ idonea: nec diſsimili ratione pro reliqua alteram paraueris; ac mox in vtraque litterum Oceani, & præcipuarum partium terræ fines, vti dictum eſt, montes item & inſigniora flumina ac omnino ſingulæ prouinciæ exarari debebunt. Sunt præterea alia, vt dixi, terræ in ſuperficie plana, deſcribendæ rationes, quarũ duas (vnam ex ſphæræ quieſcentis ſpecie inuentam) Ptolomæus lib. 1. Geog. cap. vlt. explicat, & poſt hũc Munſterus cap. 27. lib. 1. Coſmog. vniuerſalis, multiq́; alij. Orontius quoq; elegãter forma cordis humani, & Gerardus mercator gemini cordis ſpecie terræ deſcriptionem exhibuerunt: Verùm nobis ea, quæ explicata eſt, meritò ſuffecerit; tùm quia terræ figuram magis ad vnum exhibet, tùm quia reliquarum pleraſque in ſe continet, ac poſtremò quia totam terram habitatam capit. Huius ergo deſcriptionis hæc ſint ſchemata.

B
A
D

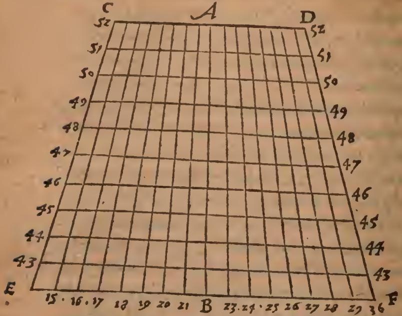
De chorographia.
CAP. XXII.

LOCVM aliquem, aut regionem seorsum descripturus, primùm longitudinem & latitudinem versus quatuor mūdi cardines inuestiga-

uestigare debet; deinde lineam meridianam (verbi caussa) A, b per mediã superficiei planæ, in qua regionem descripturus est, partem ducere, ac in tot partes seu gradus diuidere, quot loci describendi latitudo complectitur: Mox per extremas lineæ meridianæ distinctiones, lineæ C D & E F parallelæ, totam regionem comprehendentes, & cum descripta iã meridiana linea angulos rectos facientes, ducendæ sunt. Describatur prætereà seorsũm linea G, f, vni gradui meridianæ lineæ æqualis, quæ in 60 partes æquales, diuisa, vnum gradum circuli magni, seu, quod idem est, 60 scrupula (quorum singula vni miliario Italico respondent) præ se feret. Huius porrò lineæ g, f, tot scrupula circino dimetire, quot in parallelo regionis describendæ, tùm versus septentrionem, tùm versus Meridiem vni gradui Aequatoris seu magni circuli in tab. cap. 18. assignantur: Lineam deinde C, D, quæ partem Aquilonarem denotat, in 16 partes æquales spatio, quod vni gradui Aequatoris in Boreali parte regionis tuæ respondent, diuide: similiterq́ lineam E F, quæ claudit partẽ Australem, in 16 sectiones partire, quarum singulæ æquales sint minutis, seu scrupulis, quæ in parte regionis Meridionali vni gradui circuli magni respondent. His peractis per singulas sectiones lineæ meridianæ A, B, lineæ tùm inter se, tùm cum

G 5 lineis

lineis C, D, & E, F, parallelæ describãtur: Prætereà ducantur lineæ meridianæ per singulas sectiones linearũ C, D, & E, F; in quibus longitudinis gradus notãdi sunt: harũ enĩ postremæ duæ regionem describendam, vna ad occasum, altera ad ortum claudẽt finientq́. Huius rei tale sit schema.

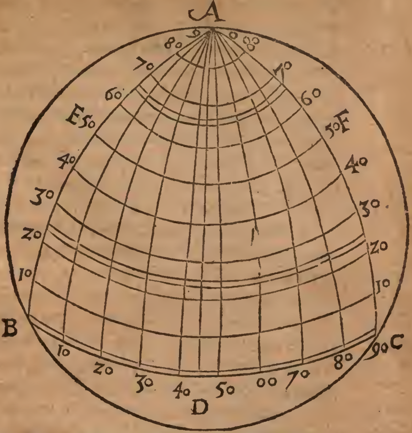

Reliquum itaque est, vt prouinciarum limites vrbes insigniores, atque id genus alia inscribantur, seruata tùm ab Aequatore, tùm ab occidentis puncto, legitimâ distantiâ. Profuerit etiam et ad picturæ elegantiam, & ad rerum diuersarum faciliorem distinctionem, maria (si qua regionem alluunt) & flumina cæruleo colore depingere, lacus claro, adiectis etiam nauiculis; paludes

ludes cæruleo,ſed diluto et intermixto glauco,vrbes verò & oppida rubro; arces ferreo; mõtes argenteo; colles ſyluaſq́; & prata viridi; ſolũ terrarũ glauco. Locorũ quoque typi triplici magnitudine diſtĩguãtur,vt metropoli maximus; vrbibus medius; oppidis minimus reſpondeat. Arces etiam turribus rotundis; vrbes et oppida acutis,minora paucioribus,maiora pluribus,Emporia vexillis,et ſedes epiſcopales crucibus ornẽtur. Principũ dominia ac ditiones viridi filo cingãtur,publica itinera notentur lineâ punctatĩ (vt ita dicã) rectâ, ſinuoſâ,&c. Eſt prætereà notis quibuſdã indicandum: qua per pontes,vada,colles ac loca prærupta iter fieri debeat: & ſicubi periculũ imminet,crux adſcribẽda eſt. Neque verò inutiliter hoſpitia publica,maximè in locis deſertis et incultioribus,ac ſi quid præterea ſit in regione tua præ cæteris ſingulare,adſcripſeris. Cæterùm illud ſilẽtio inuoluẽdum non eſt,ꝙ chorographiã non ſolũ ſingularũ regionũ,vt Frãciæ,Germaniæ,Scotiæ,ꝙ Angliæ,Hiſpaniæ,&c. deſcriptionem,ſed aliquãdo octauã,vel tertiã totius terræ habitatæ partem cõplecti: Nec tãtùm rectis (vt iã dictũ eſt) meridianis & parallelis,ſed curuis etiã et qdẽ multò cõmodiùs chorographicæ picturæ hac arte deſcribũtur. Fiat primũ circulꝰ,cuius ambitꝰ in tres partes æquales A.B.C. diuidatur: fixo deĩde vno circini pede in pũcto A, ac

A, ac altero ad B, vel C, porrecto, ducatur arcus B, C. Mox ex centris B, & C, describes arcus, A, B & A, C. Duorum meridianorum quadrantes, qui cum ipso B C, arcu octauam superficiei terræ partem circunscribent. Duc deinde lineã rectam ab A, medium B C, in puncto D persecantem: Hanc iterum in 60 sectiones æquales partire, ac intermissis denis, aut quinis (vt libet) partibus lineæ A, d, circa centrum A, parallelos in A, C & A, B, incurrentes describe. Lineam insuper B, C, atque vnũ ex parallelis videlicet E, F in 90 partes æquales distribue: denis deinde (vt dictum est) partibus quadrantis A, B, intermissis, per decimam quamq; partem paralleli E, F, duces meridianas lineas. Asscriptis tandem longitudinum & latitudinum numeris, exaretur circuli Tropici quadrans G. H, & circuli Arctici I K parallelorum postremò, & climatum distinctiones, cum respondentibus dierum incrementis, ac reliquis, vt dictum est, ex cap. 11. appingenda erunt. Huius rei hoc accipe schema.

poterunt

poterunt etiam aliæ locorum deſcribendorum rationes inuenir, ſed hæ nobis ſufficiunt: nunc ad Hydrographiam tranſeamus.

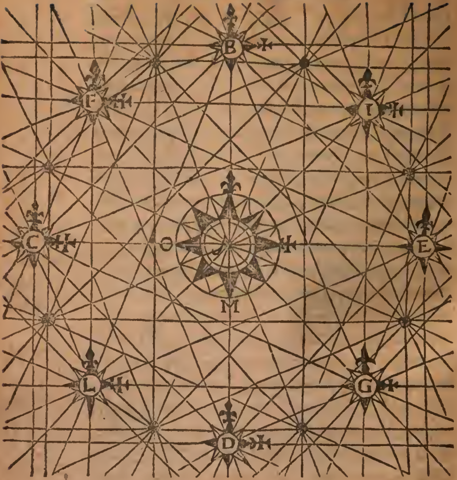
De Hydrographia. CAP. XXIII.

ETSI *quæ adhuc de terræ partibus, earúmque deſcriptione dicta ſunt, ad aquas quoque per-*

que pertinent (est enim in Geographia perpetuò præsumendum terram cum circunfluentibus vndis vnum efficere globum) traditur tamen alia aquarum describendarum via, quam proprio nomine Hydrographiam appellamus. Hydrographia itaque licet siue littorum sinuúmque delineatione perfecta non sit, præcipuè tamen in describendis accommoditatè & appositè ad nauigandum, ventorum sedibus ac regionibus occupatur. Cum igitur 12 principes venti, eorumq́; situs, ordo & nomina (de causis autem effectus & natura ventorum tractare Physici, non Geographi, munus est) ex ijs, quæ diximus, manifesta sint, Cap. 13. & 14. *nunc solùm reliquum est, vt de ventorum pictura, seu Hydrographica delineatione agamus. Primum itaque circulus obscurus circa cētrum A, Horizontem præ se ferens describatur: hunc duæ lineæ dimetientes B, D, & C, E, sese ad angulos rectos intersecantes, in 4 partes æquales, quatuor mundi punctis (putà B septentrioni, C occidenti, D meridiei, E orienti) respondentes, diuidant. Singuli iterum quadrantes bifariam diuidendi sunt, ductis videlicet lineis F, G, & I, L, grandiusculis, aut conspicuo aliquo calore tinctis, per centrum A, & quadrantum sectiones æquales: sic enim ductæ lineæ, principes 8 ventos (tot namq́; ab Hydrographis depingi solent) ob oculos ponent.*

ponent. Vt igitur interiectos ventos, eorumq; regiones inueniamus, singula rursus spatia in duo partes aquales diuidenda sunt, sed lineis obscurioribus notanda: verùm quia Nautæ 32 ventos faciunt; vt horum quoque curiositati satisfaciamus, vnumquódque postremò spatium in duas partes æquales, ductis à centro lineis, diuidemus: His ordine descriptis, non oberit, distinctionis causâ, principalium ventorum, qui ad septentriones spirant, punctos Lilij forma adornare, eos autem, qui spirant ad ortum æquinoctialem cruce: Huius descriptionis tale sit schema.

Atque

Atque hæcquidem vulgaris Hydrographiæ pictura est, quæ multò erit accuratior, si omnes lineæ (ijs exceptis, quæ per centrũ ducũtur, quæq́; principes ventos significant) curuo tractu, in hunc qui sequitur modum, delineentur. Emissa primùm ex puncto B, in singulas ventorum semi-

circuli

circuli C, D, E, distinctiones, regulæ, eiusdem in recta linea C, E, intersectiones notentur: Harum deinde singulæ, sumpto circino ad quamlibet rectam lineam traducatur. Ad extremum per puncta singulorum ventorum, & respondentes sectiones linearũ sese ad angulos rectos intersecantium, lineæ curuæ describatur, suis, vt ventorum distinctio postulat, coloribus ornanda. Reliqua, vt in vulgari pictura, adscribenda sunt. Qua porrò ratione intra descriptum Horizotem, partes terræ, littora, sinus maris, &c. depingi debeant, ex ijs quæ diximus non obscurè intelligetur: nisi fortè mauis recentiores hydrographos imitari, qui Cap. 22. *lineam dimetientem B, D, Item C, E, in 180 partes (harum enim singulis 17 miliaria gallica seu leucas, vt vocant, assignare solent) dispescunt, deinde paratâ hac proportione miliariorum scalâ, varias terræ partes, seruatis vbique locorum interuallis, inscribunt. Atque hæc quidem de Hydrographia ad institutum nostrum sufficient, si pauca de quadrato nautico, eiusq; vsu & fabrica, coronidis loco adijciamus.*

De quadrato nautico, eiusque vsu & fabrica.

CAP. XXIIII.

FIAT *primũ in plana superficie quadratum A, B, C, D, iustæ quantitatis, duabus lineis*

H dime-

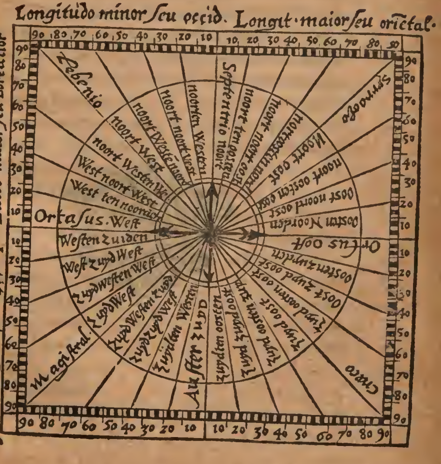
dimetientibus sese ad angulos rectos intersecãtibus, in quatuor æquales partes diuisum: dimidiata deinde partes singulorũ laterũ quadrati, in 90 partes æquales distribuẽdæ sunt, numerorũ ordine nõ neglecto. Nã lateris superioris & inferioris partes sinistræ, longitudinẽ minorẽ, seu magis occiduã denotabũt: Dextræ verò maiorẽ seu magis eoam. Lateris itẽ dextri & sinistri partes dimidiatæ latitudinem, superior quidẽ Borealẽ, seu maiorẽ, inferior minorem, seu magis Australẽ significabũt. Ducatur porrò ex cẽtro D, circulus intra quadratũ, cuius singuli quadrãtes (in quatuor enim partes à duabus dimetiẽtibus diuiditur) in 8 partes æquales distributi, spatia inscribẽdis 32 ventorũ vulgariũ nominibus destinata ostendẽt. Instrumẽti hac arte parati vsus quidẽ varij sunt (nã ventorũ sitũ atque oppositionem, & id genus alia ostẽdit) sed duo præ cæteris insignes, & ad id quod agitur maximè appositi: Quorum prior est, vt cognita differẽtia latitudinis & longitudinis locorũ duorũ, facilè intelligamus in quã cæli plagã nauem debeamus dirigere, & quo vento vtendum sit: Posterior, vt inter nauigandum cognita mundi plagâ. & latitudinum differentiâ, longitudinum quoque differentiam cognoscamus. De priore sic paucis accipe: Locum vndè soluturus es, in centro instrumenti constitue, Differẽtiam

deinde

deinde longitudinis duorũ locorum in superioris & inferioris lateris parte dextra, si loci, quo nauem dirigis longitudo maior sit, sin minus, in sinistra, notabis: Mox latitudinum differentiam in dextri ac sinistri lateris partibus superioribus, si loci cuius latitudo quæritur maior sit, aliàs in inferioribus, obseruabis: Ductæ namque lineæ per notas differentiarum, tùm longitudinum, tum latitudinum, in ipso intersectionis puncto loci, quo nauigationem instituisti, situm ostendent; à quo ducta iterum per centrum linea, ventum tuæ nauigationi secundum demonstrabit. Illud verò prætereundum non est, quoties longitudinum & latitudinum differentiæ admodum exiguæ sunt, pro singulis partibus seu gradibus, denos, pro singulis verò scrupulis singulos gradus subduci posse. Quod ad posteriorem vsum, id est, longitudinum differentiam explorandam attinet, facilis est, & priori ferè contrarius: si enim latitudinum in dextro ac sinistro latere, vt dictum est differentiam obserues, ac lineâ seu regulâ indè ad lineam indicantem situm loci, quo tendis, emissâ, intersectionẽ seu cõtractũ notes, eadẽ regula per designatũ iã intersectionis punctũ & æquales superioris ac inferioris lateris partes traducta quæsitã lõgitudinum differentiã ob oculos ponet. Hac itaq; ratione, q nauigationib⁹ crebriorib⁹ assuescũt

locorum longitudines explorare, & ab aliis notatas examinare poterunt. Illud ad extremum adiiciendum est, inter itinera pedestria & marina seu nauigationes, plurimum interesse: nam illa per maximos in sphæra circulos fieri semper intelliguntur, hæ verò rarò: Quò fit, vt plerunque curuæ sint nauigationum lineæ, vt ex posteriore ratione describendi picturam Hydrographicam satis intelligitur. Reliquum est, vt quadrati nautici schema adiiciamus. Nam cætera huc pertinentia ex Gemma Frisio, vnde ista ferè descripsimus, peti poterunt.

Longitudo

Longitudo minor seu occid. Longit. maior seu orictal.
Latit. maior seu Borealior
Latit. minor seu Australior
Septentrio
Orta sus. West
Ortus oost
Auster zuyd
Magistral

Epilogus lib. primi.

QVONIAM nō minima geographiæ pars ex longitudinis & latitudinis regionum cognitione dependet, & nos dimetiendæ locorum distātiæ canones ex his petiuimus, operæ pretium facturus mihi videor, si insigniorum aliquot locorum longitudines ac latitudines breui tabella comprehensas hîc ascribam; vt habeant rerum geographicarū studiosi, in quo se exerceāt. Numeri itaq; lineolā antecedētes lōgitudinē ab insulis fortunatis in partibus, seu grad. & scrup. demonstrant: reliqui latitudinem ab Aequatore.

Aberdouia Scotiæ	longit. *20.40.*	lat. *57.20.*
Alexandria Aegypti	*60. 30.*	*31. 0*
Ancona Italia	*35. 40.*	*43.42*
Antuerpia	*26. 36*	*51. 28*
Argentina	*30. 4*	*48.45*
Amsterdama	*27.34*	*52. 40*
Aquisgranum	*28. 52*	*51. 5*
Antiochia	*70. 15*	*73. 20*
Ambratia	*48. 0*	*38. 20*
Athenæ	*52. 45*	*37. 15*
Augusta vind.	*33. 0*	*48. 15*
Babylon	*79. 0*	*35. 0*
Bamberga	*33. 0*	*49. 56*
Barsalona	*10. 0*	*41. 30*

Basilea	29. 50	47. 48
Berlinum	35. 30	52. 50
Bononia	33. 5	43. 54
Brugæ Flan.	25. 6	51. 30
Bruxella	26. 42	51. 24
Bizantium	28. 20	47. 36
Burdegala	18. 30	46. 0
Brundusium	42. 30	39. 40
Brema	30. 0	51. 24
Buda	44. 30	47. 0
Calecutium	116. 0	16. 0
Caschonia	46. 0	50. 0
Cæsarea	56. 40	41. 40
Cæsaræa Stat.	66. 15	32. 30
Colonia Agr.	29. 0	51. 0
Compostella	6. 0	44. 2
Corduba	8. 0	37. 50
Craconia	45. 30	50. 12
Constantia	30. 30	47. 30
Cleuia	29. 35	51. 58
Carthago Afr.	34. 40	32. 40
Cyrenæ	50. 0	31. 15
Corynthus	51. 15	36. 55
Constantinopolis	55. 30	43. 0
Cayrum Bubalis	63. 0	30. 15
Dantiscum	44. 15	54. 50
Dauentria	28. 44	52. 30

Dirra-

Dirrachium	45. 0	40. 50
Damascus	69. 0	33. 0
Duacum	24.40	50. 20
Edenburgum Scotiæ.	19. 50	56. 50
Erfordia	34. 0	51. 10
Ephesus	57. 40	37. 40
Edessa	72. 30	37. 30
Ferraria	33. 45	44. 20
Florentia	34. 30	43. 10
Francofortia Re.	30. 30	50. 12
Friburgum bris.	28. 0	48. 15
Fessa Aphricæ	5. 30	34. 40
Gandauum	26. 8	51. 24
Genua	30. 30	43. 40
Geneuora	28. 16	45. 52
Groninga Frisiæ	29. 24	53. 16
Gryphisvualda	36. 30	54. 18
Haphnia Daniæ	37. 30	57. 20
Hybernia Insula	12. 0	56. 0
Hierosolyma	66. 0	31. 40
Herbipolis	32. 0	49. 54
Hispalis	6. 36	37. 0
Ingolstadium	33. 0	48. 30
Ilium	55. 50	41. 0
Iuliacum	29. 15	51. 5
Louanium	27. 8	50. 56
Londinum Angl.	19. 15	52. 30

Leodium	28. 0	50. 51
Lubecum	34. 0	54. 50
Lugdunum Gal.	24. 0	45. 10
Lutetia Parif.	23. 20	48. 0
Lundis Gothiæ	41. 30	57. 25
Lipfia	34. 45	51. 25
Luneburgum	33. 0	54. 4
Machlinia	26. 50	51. 12
Magdeburgum	34. 30	52. 10
Mons Regius	46. 45	54. 17
Maßilia	25. 15	43. 6
Mons Peſſulanus	24. 56	43. 5
Mediolanum	32. 0	44. 40
Metis	27. 15	49. 16
Moguntia	30. 0	50. 18
Mantua	32. 0	44. 28
Melita	38. 45	34. 0
Mecha	71. 45	22. 0
Neapolis	40. 10	41. 0
Nidrofia	39. 45	60. 50
Norimberga	33. 0	49. 24
Niniue	78.	36. 40
Nogardia	66. 0	62. 0
Oliofippo lisbona	5. 10	39. 39
Onolsbachium	32. 0	49. 33
Patauia Germ.	35. 0	48. 30
Praga	37. 30	50. 4

Pons

Pons Aeni.	35. 0	46.55
Portogalla	5. 48	41. 35
Philippis	50.30	41.40
Roma	36.20	41. 50
Riga liuonia	53.45	59. 0
Reualia	54.15	62.30
Ratisbona	33.30	49. 10
Rothomagus	21. 15	49. 0
Rostochium	34. 0	54.36
Salmantua	8. 32	40.15
Salsburgum	35.15	47.38
Salueldia Tur.	33.45	50.46
Stridona	43.30	44.30
Stokholma	47. 0	60. 30
Stetinum Pome.	37.45	54. 0
Segina	39. 0	44.45
Toletum Hisp.	10. 0	39. 56
Traiectum infer.	27.34	52. 30
Tubinga	35.30	48.33
Treueris	28. 0	49.55
Taurinum	31.30	43. 0
Turonia	20.55	47.30
Thessalonica	49.50	40.20
Tarentum	40.45	39.45
Tingis Afr.	6. 30	35.30
Venetia	34.30	44.50
Vienna Gal.	24.15	44.48

Vienna

Vienna Aust.	37.45	48.20
Villacum	36. 15	46. 8
Vlma	32. 0	48. 0
Vratislania	39. 15	51. 10
Vuittemberga	35. 0	51. 54
Vallencenæ	26. 29	50. 10
Volaterra Ptol.	33.45	42.40
Vranopolis Ptol.	61. 40	37.20
Vrbs S. Galli Heluet.	27. 6	47. 8
Xoana.	63. 15	43.20
Xylopolis.	49.20	41. 0
Zeurina ad danub.	46.45	45. 5
Zabæ	168.20	4. 45

Θεῷ δόξα.

IACOBI CHEYNEII, DE GEOGRAPHIA LIB. POSTERIOR.

PROOEMIVM.

HIs, *de circulis cælestibus, eorumq́; numero, motu, ac officijs; terræ item ambitu ac figura; necnon zonarum, climatum atque parallelorũ distinctione, quatuor insuper præcipuis mundi punctis, ventorum numero ac sedibus; longitudine quoq; & latitudine regionum; variaq́; tùm totius terræ, tùm singularum eius partium describẽdarum ratione, & (vt vno verbo dicam) ijs omnibus, quæ ad methodicam geographiæ partem videbantur pertinere, breuiter ac dilucidè explicatis; postulat nunc ordo, vt ad alteram Geographiæ partem, quæ ferè tota historica est, calamum cõuertamus. Vt enim prior illa disciplinæ nostræ pars, nisi cum posteriore cõiungatur, à communi in vita vsu, atque vtilitate longiùs ad theoriam recedit; ita posterior hæc sine priore nec intelligi commodè potest, nec arte, aut methodo tradi. Verùm enimuerò tantò maiore compendio hæc à nobis erit perstringenda, quantò de hac, & veteres, & recentiores copiosiùs scripserunt: Quanquam, vt ingenuè*

ingenuè dicam, non pauca in hac quoque partes perperam tradita sunt. Dum plerique ferè omnes, immodico quodam πολυγραφίας studio perciti, non tàm visa & comperta, quàm quæ audiuerunt, aut ex veterum lectione hauserunt, posteritati tanquam explorata commendant, & literarum monumentis consecrant. Sed huic malo non antè occurretur, quam suo quasi modulo contentus, in ea, in qua natus est, aut in qua quam diutissimè vixit, regione describenda, operã omnem & industriam conferat.

De Geographicæ disciplinæ proprijs vocabulis.

CAP. I.

QVONIAM *geographiæ, quemadmodum reliquarum disciplinarum & artiũ, propria quadã vocabula sunt, meritò de his antè paucis agẽdum erit, quàm terræ diuisionem & situm agrediamur. principiò itaque notãdum*
Insula. *est Insulã à Geographis propriè appellari partem aliquã terræ circumfluis aquis, à reliqua & maiore parte diuisam: licet enim tota terra habitaea (auctore Strabone) insula sit, qua tamen par-*
Lib. 1. geograp. *te mari, non nisi per sinus aperitur, continẽs ap-*
Continens. Sinus. *pellatur: Sinum autem voco quendam veluti maris excursum, quo terra primùm angustè, mox latioribus anfractibus dirimitur. Differt porrò peniuscu-*

peninsula (quæ græcis χερρόνησος quasi χερσόνησος dicitur) tum ab insula, tum à continente, quòd nec omninò mari circumfusa sit, nec nisi exigua sui parte, (quam græci ἰσθμον vocitant) continenti adhæreat. Isthmo opponitur fretum, seu Πορθμος *angusto spatio se inter duas continentes insinuans. Promontorium, terræ ad littus quædam extuberatio est, & veluti mons maris, sic, quia prominet, appellatum. Lacus à stagno hoc differt, quòd ille perpetua, hoc certo tempore deficiẽte, aqua foueatur. Lacus species quædã est palus, si vulgus geographorum (qui lacum meoticũ paludem vocarunt) sequamur; quamquam magis propriè stangnans aqua dici debet. Ac de his quidem satis (quæ enim præter hac sunt huius disciplinæ vocabula, notiora sunt, quam vt nostra explicatione egeant) nunc ad Oceanni, partiumq́ eius decursum, & varia uomina veniamus.*

Peninsula. χερρόνησος. ἰσθμος. Fretum. πορθμος. Promontorium. Lacus. Stagnum. Palus.

De Oceani, partiumq́ue eius decursu & varia appellatione.

CAP. II.

TERRAM *habitatam insulam esse, ac omni ex parte oceano (quem sic ob cursus velocitatem appellatũ Solinus & Seruius arbitrantur) coërceri, magna geographorum consensione receptum est: nec iniuria, si quidem frequentio-*

quentioribus, tũ peregrinationibus, tum nauigationibus exploratum est, omnẽ terræ oram, quantumcumq; longè procurrat, Oceano tandẽ finiri. Oceanũ itaq;, mare, cui⁹ amplexu vniuersa terra continetur, appellarunt: quod vt lõgè lateq́; diffusum est, ita varia ac diuersissima nomina accepit. Principiò etenim ad occasum, Oceanus occidentalis, &, vbi mons Atlas immensa mole erigitur, Atlanticus, sicut ab Hesperia vlteriore, mare Hesperium, appellatur. Quâ deinde ad septemtriones procurrit, à Cantabria Hispaniæ regione, Primum Cantabricum; mox à Germania Germanicum; & à Vergiuo insula Vergiuum; quemadmodum à Britannia Britannicum; Ac tandem ad Boream, mare glaciale, ob concretas frigore vndas; mortuum item, & lentum, & saturnium à tardo & pacato fluxu vocitari consueuit. Ab ortu verò mare Eoum & Indicum; à meridie australe, Aethiopicum & mare rubrum seu Erythræum dictum est. Alia insuper nomina à lustratoribus nuper accepit, vt à Magellano magellanicum mare: Sed hæc, quæ commemorauimus, Oceani, quâ terram circumfluit, frequentiora nomina sunt: Nam quâ terram aperit, & in varios sinus erumpit aliis nominibus appellatur? primus itaque sinus (quatuor enim præ cæteris notari solẽt) ab extremis Hesperiæ ac Libyæ oris, ad

oris, ad Pamphiliam vsque decurrens, vbi incipit, mare Hesperium dicitur, quemadmodum à Gadibus insulis fretum Gaditanũ & à columnis Herculis fretum Herculeum. Indè ad Massiliam vsque Galliæ littora alluens, mare Gallicum (nisi qua parte Baleares insulas, nunc Maioricam & Minoricam appellatas, præterfluit, vndè Balearicum appellatũ est) vulgò dicitur. Hinc ad Leucopetram, tùm ad Cyrnum, quæ Corsica est, atque indè ad Sardiniam prorumpẽs, mare Sardinium; sicut à Tyrrhenia Tyrrhenum & à Sicilia (quam recuruo ad solem decursu circũluit) Siculum fretum appellatur. Transiẽs deinde Pachimum promontorium, & ferè ad Cretam vsque prorũpens, reclinato versus Iapygiam cursu, vbi ad Boream expanditur, mare Hadriaticum nũcupatur: Tùm ad Hesperiam citeriorem cõuersus, Mare Ionium prope sinum tarentinum conficit. A Sicilia porrò in Libyam refluens, vbi meridianos Syrtes proluit, & indè ad ortum decurrens, à Pharo, Aegypti olim insula, nunc Alexandriæ ponte cõiuncta, phariũ, & à Sidonia Sidoniũ mare vocatur. Hinc iterùm ad yssicam Regionem descendens, & nomen inde accipiens, ad Ciliciã conuertitur, ac obliquis ad Boream fluctibus per Ciliciæ & Pamphiliæ oras recurrens, primum mare Cilicum, deinde Pamphilium appellatur. Tandem, decursis

I videlicet

videlicet Chelidoniorum insulis, mare Aegaeum conficit: in angustum postea alueum receptus, vbi Ilium alluit, à noua forma, angustum mare, & ab Hellesponto, Hellespõticum. sicut ab ostio thracis Bosphori, Bosphoron (sumpta ex fictione poetica, nominis occasione) dicitur. A Bosphori ostio per vniuersam Propontidem delatus angustissimum mare efficit: vbi illud annotatione dignum tradunt, esse videlicet petras quasdam quae cum per medios fluctus errent, non sine sonitu & murmure ac praeternauigantium ingenti periculo colliduntur. Abit ad extremum primus hic sinus in duas veluti partes, quarum vnam Pontus, alteram Meotis excipiunt.

De reliquis tribus sinibus, Caspio, Persico, & Arabico, & pręcipuis quinq; peninsulis, CAP. III.

PRAETER *sinum Hesperium seu mediterraneum, quem iam descripsimus, sunt & alij tres à veteribus etiam annotati: horum primus est sinus Caspius, seu Hircanus, ea parte, qua Caspia est, è mari glaciali (vt quidam volũt) effluẽs: quanquam alij mare Caspium, non sinum esse, aut ex Oceano profluere, sed esse vim quandam aquarum ex multorum fluminum concursu natam, arbitrãtur. Hunc sequitur sinus persicus,* *qui ab*

qui ab Austro ad Persidem vsque illabitur. Huic proximus est sinus Arabicus, qui paullatim contra Euxinum irrumpens, Arabiæ littora alluit. Præter hos quatuor sinus, sunt & alij quidam obscuriores, (vt sinus Gangeticus, sinus Canticolpicus, sinus Barbaricus, sinus Aethiopiæ, quem magnum vocant,) de quibus, quòd non tam sinus sint, quam inflexiones quædam littorum, geographi nihil ferè tradiderunt. Sinum enim ante definiuimus esse quendam veluti maris excursum, quo terra primū angustis, mox latioribus anfractibus dirimitur. Atque, vt explicatiùs dicam, non dissimiliter sinus ad mare, & Peninsula ad continentem se habent. Peninsulæ porrò (vt hoc cursim expediamus) insigniores quinque sunt, quarum celeberrima est, quæ Achaiæ adhæret, diciturq́ Peloponnesus. Secunda, à vicina continente Thracia dicitur. Tertia, quæ Saxoniæ adhæret, à Cimbris, qui eam tenuerunt, Cimbrica olim, nunc Dania vocatur. Quarta, inter Meotidem paludem, & Pontum Euxinum sita, Taurica dicitur à Tauris Scythiæ Europææ populis. Quinta est, quam auream dixerunt, in India supra Gangen, ortum versus, posita.

De Generali terræ diuisione.

CAP. IIII.

De terræ *diuisione variæ sunt geographorum sententiæ: Nam alij totum terrarum orbem, interiectis amne Tanai, et longissimo Nili Decursu in duas partes diuiserunt, Europam, inquam, & Asiam; ac nomine Europæ Africam complexi sunt: Alij verò Africam Asiæ adiecerunt: meminit Silius Ital.*

Æstiuo libyæ torquetur subdita Cancro,
Aut ingens Asiæ latus, aut pars tertia terris.

Plurimi ex veteribus, tres principes terræ partes fecerunt, Europam, Africam, & Asiam, quibus ex recentiorum obseruatione accessit America ab Americo vesputio sic appellata. Nobis verò non displicet Gerardi Mercatoris diuisio, qui tres facit continentes, vnam veteribus cognitam, quæ Europam Africam & Asiam complectitur: Alteram Australem nondum satis exploratam: Tertiam Americam. De his igitur, horumq; limitibus ordine dicamus. Europa (huic enim propter cultissimos incolarum mores, & felicissima ingenia principem locum deferimus) mari Aegæo, Propōtide, Ponto Euxino, Meotide, Tanai fluuio & linea indè recta ad mare glaciale excurrente, ad ortum terminatur: ad occasum ma-

ſum mari Atlantico, Vergiuo & Cantabrico: Ad Boream mari Britānico & Germanico; niſi malis eius fines ad mare glaciale porrigere: Africam ab Oriente, Iſthmus Iudaicus & ſinus Arabicus claudunt, ſi Ptolomæum ſequamur (Alij enim Eoum Africæ limitem, Nilum ponunt) A meridie Oceanus Aethiopicus ſeu auſtralis, ab occidente mare Atlanticum: à Septentrionibus mare Mediterraneum. Aſia ad Occaſum limites iydem ſunt, qui Europæ & Africæ ad ortum: A Septentrionibus autem habet mare Scythicum; ab oriente Eoum; à meridie Indicum auſtrale. America (quæ ob immenſam ſui molem, nouus orbis à quibuſdam appellatur) ad Boream non ſatis explorata eſt: Indè ad Meridiem, ad modum & formam duarum peninſularum, quæ tenui isthmo Panama dirimuntur, deſcendit: ibiq́ freto Magellanico terminatur: ab occaſu habet partim mare Eoum indicum, partim mare pacificum; ab ortu mare Atlanticum. Verùm nunc de ſingulis, repetito initio, accuratiùs, vniuerſè tamen, dicamus.

Europæ ſumma diuiſio.
CAP. V.

EVROPA (*quam nonpauci ab Agenoris phœnicum regis filia, ſic appellatam, licet*

reclamante Herodoto, putarunt) principem sibi locum in describēdo terræ partium situ, merito occupat: Quamuis enim Africa atque Asiæ amplitudine cedat, numero tamē & frequētia incolarum, gloriâ item & rebus gestis facilè vtramq; superat. Testes sunt Alexādri Magni cōtra Asianos victoriæ, Testes quoque Romanorū de Asijs reportati triumphi. Hanc principiò in duas partes, Occiduam inquam & Eoam, fluuius Rhenus & Alpium iuga diuidunt: illa Hispaniam & Galliam complectitur; quibus adijcere licet Scotiā, Angliam, Hyberniam reliquasq; insulas Britannicas (sic enim Plinius, omnes insulas Aquilonares vocat) versus Boream sitas. Hæc verò iterùm interfluo Danubij cursu, bifariam distinguitur, dum parte vnâ ad Septentriones, alterâ ad Austrum procumbit: Illa totam ferè Germaniam magnam, reliquasq; prouincias Europæ vltra Rhenum versus Borcam sitas, continet. Hæc verò Italiam, Illyrium, Bulgariam cæterasq; regiones, quæ inter Danubium & mare Mediterraneum iacent. Hispania porrò (vt eò vndè cæpimus, reuertamur, & præcipuas Europæ prouincias recenseamus) ab occasu prima, à Græcis Iberia est appellata, continetq; Beticam (hodiè regnum Granatæ) Lusitaniam (nunc portugalliam) & Terraconensem: Terraconensis

Lib. 4 cap. 6

iterum

iterum in Galliciam, Nanarram, Castiliam, Cathuloniam, & Arragoniam diuiditur. Hispaniæ proxima est Gallia, comata vno nomine appellata, quam ab Hispania montes Pyrenæi diuidunt: Ab ortu clauditur Rheno, A reliquis partibus Oceano ferè alluitur: partes (authore Ptol.) quatuor complectitur, Aquitaniam, Lugdunensem, Belgicam & Narbonēsem. Alij galliā totam in Cisalpinam & Trāsalpinam (ob situm Alpium, Romanis ita vocantibus) descripserunt. Cisalpina (olim dicta Togata) est quæ hodie Lombardia dicitur, pertinetq́ ab Alpibus ad Rubiconem vsq́ fluuiū, qui prope Rauennā in mare Hadriaticū illabitur, comprehenditq́ venetos & Mediolanēses, & quicquid ad padum amnem est. Gallia Transalpina, Braccata alio nomine, & (vt diximus) comata, est quā Iulius Cæsar in Aquitanicam, Belgicam & Celticā diuisit: Nam vt Strab. lib. 4. author est, Celtica ab Augusto in Lugdunensem & Narbonensem diuisa est, adiectis ad Aquitaniam populis, qui inter Garūnam & Ligerim amnes, antea Celtarū erāt. Hoc Ptol. Plin. Mela & cæteri his posteriores imitati sunt. Galliā (vt diximus) Rhenus ad ortum claudit: Hunc accolunt populi inferioris & superioris Germaniæ. Inde Germania magna ad Sauromatas vsq́ porrecta, versus Aquilonem Germanico Oceano,

versus Austrum Alpibus coërcetur: Huius præcipuæ prouinciæ sunt, Sueuia, Franconia, Turingia, Voitlandia, Vindelecia, Morauia, Pannonia, Bohemia (quam Hyrcinia sylua cingit) Misnia, Saxonia, ac ad Rhenũ VVestphalia, Hassia, Phrisia, Hollandia, vltra verò Saxoniam, Holsatia, Silesia, Marchia, & Pomeriana, quæ ad Sauromatas vsque pertinet. Germaniam ad ortum excipit Sarmatia Europæa, quam Prussi, Liuonij, Russi, Massoui, Lituani, Poloni, Vualachi incolunt. Hanc sequitur Dacia, cui proxima est Thracia seu Græcia; cuius partes precipuæ sunt Epirus, Achaia, Macedonia, Moræa, &c. Greciæ ad occasum adiacẽt Dalmatæ, Illirij, Histrij, cæteriq; hadriaticum sinũ cingẽtes. Quicquid vltra est, vno nomine Italia appellatur, & varias suo cõplexu prouincias continet, putà Longobardiam, vmbriam, Tusciam, Apuliam, Latium, Calabriam, Campaniã, &c. quarum (sicut totius Europæ) si quis accuratam descriptionem requirat, legat ex vetustioribus, Strab. lib. 3. & 7 sequentibus: Ptol. lib. 2 & 3. vbi totam Europæ descriptionem 10 tab. complexus est: Ex recentioribus Munsterum cosmog. suæ lib. 2. 3. & 4. Dominicum Nigrum, qui 11 commentarios de Europa cõscripsit. Aeneam syluium (qui postea Pius secundus dictus est) Volateranum lib. 1. 2. 3. & reliquis sequenti-

quentibus vſque ad librum decimum; Laurent. Coruinum, cæteroſq́; qui in hoc Argumento inſignem operam nauarunt. Quod ad Europæ picturam attinet omniũ accuratiſsima mihi viſa eſt, quam non ita pridem edidit Gerardus Mercator.

Summa Aſiæ deſcriptio.

CAP. VI.

ASIA (ab Oceani & Thetidis filia, huius nominis, ſic appellata) à veteribus, quos recentiorum non pauci ſequuntur, variè diuiſa eſt: verum hi ad noſtra tempora omnium commodiſsimè Aſiam deſcripſiſſe videntur, qui quinque ſummorum in ea imperiorum limites & terminos ſequuti, in quinque partes eam diſtribuerũt, Nimirùm in Moſcouiam, Tartariam, Perſidem, & eam quam Ottomannorum proſapia Occupat, quæque nũc, nomine partis, Turcia dici conſueuit, atque Indiam. Moſcouia quæ Europæ cohæret, & magno Duci Moſcouiæ paret, mari glaciali, Obÿ fluuio, Kytaia lacu, & linea indè ad Caſpiũ mare ducta, Iſthmoq́, qui inter hoc mare & Pontum Euxinum eſt, circumſcribitur. Tartaria, quæ magno Chamo Tartarorum Imperatori ſubiecta eſt, ab Occaſu Moſcouia, ab Ortu & Borea, Oceano; à Meridie mari Caſpio, Imao mõte & Iaxarte fluuio terminatur. Tertia pars,

(quam diximus, nomine partis, Turciam vulgò appellari) Omnem illum terræ tractum continet, qui est intra pontum Euxinum, Mare Aegæum Mediterraneumq́, Aegyptum, sinum Arabicum Persicumq́, Tygrim fluuium, mare Caspium & Isthmum, qui inter hoc & Pontum Euxinum interijcitur. Persidis regnū ab Occasu Ottomannos seu Turcas habet, quibuscum perpetuum ferè bellum gerit: A Septentrionibus Tartariam, a Meridie mare Indicum seu Rubrum, si veterem appellationem sequamur: In Orientem ad Indum ferè fluuium pertinet. Quicquid præterea terrarū in Asia est, India nunc (vt olim) vocatur: verū India iterùm à Geographis in inferiorem & superiorē diuidi solet, ac inferior rursus in Indiā intra Gangem & extra Gangem. Superioris præcipua Regna sunt Cathai, Mulpha, Cyamba, Chaira, Thebet, Bocat, Regnū Marsuli, Moabor, Moabat, & Regnum Var, nunc Sinarū seu Chinarum appellatum. India extra Gangen habet Iamai regnum, & prope hoc Malacha: At India intra Gāgen Narsingam regnum opulētissimum, & prope caput curiæ Calucut regnū & ciuitatem, vbi Canamor & Trinapacam, Pandarani, Bisnagar & Bartacala (vt vernaculis nominibus vtar) cernūtur. Ac de Asia vniuersè quidem hæc suffecerint: Nam peculiaris eius descriptio ex alijs (vt ex

Strab.

Strab.lib.vndecimo vsque ad decimum & septimum; ex Ptol. lib. 5. 6. & septimo, vbi Asiæ 40 prouincias tribuit, quas tab.12 complexus est; ex Dominico Nigro, qui 11 de Asia commentarios conscripsit, ex Volater. lib. Geog. 10.11. & priore parte lib.12. Ex Munstero lib.5.) peti poterit. Asiæ picturam insignem in maiore forma Abrahamus Hortellius ante aliquot annos in lucem emisit.

Summa Africæ descriptio.
CAP. VII.

AFRICAM (*sic ab Afro Herculis Libys filio appellatam*) *mōs Atlas in duas inæquales partes diuidit, quarum maior ad Oceanum vsq. Indicum, minor verò ad mare Mediterraneum pertinet: Hac, oppressâ Romanorum viribus Carthagine, in quinque prouincias diuisa fuit, putà Mauritaniā* (*quā Caligula secuttia in Tingitanā & Cæsareēsem partita est, Numidiā, Africā Minorē Cyrenaicā & Aegyptum; nisi mauis, separatā ab Aegypto Marmaricâ, sex cū Ptol. facere. Nostro æuo omnes hæ prouinciæ* (*exceptâ Aegypto*) *nouis nominib⁹, videlicet Barbariæ, regni Thunetani, regni marrochorum, regni Fessæ, Argieræ &c. appellātur. Alterā Africæ partē, quā diximus esse maiorē & in Austrū porrigi, Nigritæ ferè & Aethiopes inferiores, hi ad ortū, illi ad*

occasum

occasum occupant. Sunt porrò qui vniuersam Africam (exceptis Aegypto & Aethiopia) in quatuor partes diuidunt; nempè in Barbariam, Numidiam, Libyam, & Nigritarum terram: Barbariam mari Atlantico & Mediterraneo, Atlante monte, & Barcha regione Aegypto vicina concludunt. Numidia (quæ illis Bileaulgerid & Arabibus regio Dactylifera, à Dactilis quos effert, dicitur) ab Occasu habet mare Atlanticum, a meridie Libyæ deserta, ab Aquilone montem Atlantem: Ad ortum verò excurrit vsque ad Eloacat vrbem ab Aegypto cētum milibus distantem. Numidiā sequitur Libya ad ortum Nilo terminata, ad occasum mari Atlantico: ad meridiē verò Nigritis: At ad aquilonem Numidia se iungit. Huic proxima est Nigritarū Regio reliquam Africæ partem (exceptis Aegypto & Aethiopia) complectens. De Africa scripserunt, ex veteribus Strab lib. vlt. Ptol. lib 4. vbi Africā quatuor tab. explicat: Ex recentioribus, Dominicus Niger de Africa 4 commentarios reliquit: Munsterus lib. vlt. Volateranus lib. 12 parte posteriore. Exstat quoque Hannonis Africæ circumnauigatio apud Arrianum & Iamboli apud Diodorum Siculum. Sed omnium accuratissimè de Africa scripsit Io. Leo Africanus.

De Ame-

De America.

CAP. VIII

AMERICAM (*quæ ob sui amplitudinem plerisque nouus orbis appellatur) veteribus geographis fuisse incognitam (Licet nonnulli reclamēt) vero simile est. Maximè cùm Plin. Strab. Ptolemæus, cæteriq́ue vetustiores geographi nullum de hac verbum fecerint. Capit itaque explorari anno Domini 1 4 9 0, aut circiter, nec tamen adhuc satis constat insuláne sit, an continens; quanquam crebrioribus geographorum suffragijs receptum est Insulam esse. Diuiditur autem in duas peninsulas, quarum ea quæ ad Austrum porrigitur, cōtinet Peru & Bresiliam, regiones admodum cultas; Item patagonum aliasq́ue quamplurimas: Altera verò peninsula quæ septētrionalis est, & noua Hispania dicitur, continet Mexicanam prouinciam, terram floridam, Baccalearum regionem, Nouam franciam aliasq́ue non parcas, de quibus recentiorum aliqui multa scripserunt, quorum Catalogum in suo theatro Hortellius recensuit.*

De parte Australi nondum explorata.

CAP. IX.

DICTVM *est ex Gerardi Mercatoris sententia, totum terrarum orbē in tres continente*

tinentes diuidi; quarum prima Europam, Africam & Asiam contineret, secunda Americam, tertia terram Australem incognitam Huius nihil ferè adhuc exploratum est, præter littora quæ parte freto magellanico admodum angusto, alluũtur: A quibusdam tamen (qui coniecturas magis quam certam experientiam sequuti sunt) quinq; huius regiones numerantur, nẽpe Regio Patalis, terra Deisuego, Regio Psitacorum, Zenzilar & Locah.

Epilogus ad Lectorem.

MIRABERIS *fortasse (lector beneuole) cur in posteriore Geographiæ parte à peculiaribus singularum terræ partium descriptionibus (quæ cum vtilitatis plurimum habeant, tum generales descriptiones voluptate lõgè superant) abstinuerim: ac de moribus incolarum (in quibus alij nõ minimam suorum de Geographia commentariorum partẽ consumpserunt) vix verbum vllum fecerim: fateor equidem peculiarium descriptionum lectionem vtilissimam esse & ob insignem rerum varietatem iucundissimam, ab eo tamẽ quod nobis propositum est, mihi, vt cætera silentio inuoluam, aliena visa sunt: tum quia longiore commentatione egebant, quam instituti ratio ferebat; tum quia consilij mei scopus hic fuit, vt Geographiam ea via ac methodo*

methodo traderem, quæ in scholis deinceps auditoribus nostris (qui his intellectis suo marte peculiares descriptiones percurrent) proponenda est. Quod vero ad gentium mores attinet, dum aliorum euoluo scripta, horresco: tanta passim mentiendi libido est: Dum enim, non quod quisque viderit exploratumque habuerit, sed quod apud vetustiores scriptores fabularũ portentis addictissimos legerit, ad mores nostri temporis refert, non solum mentiendi occasionem posteris relinquit, verumetiam totam aliquando nationem, alioqui optimam & humanissimam, æternis ignominiæ notis afficit. Quis enim feret, non dico veteres, sed recẽtiores etiam scriptores, & quidem Christianos, qui non tantum superbiæ, fastus & crudelitatis, sed etiam Anthropophagiæ, violati connubij & promiscuæ libidinis gentes plerasque publicis scriptis damnarunt; quas tamen constat nunc nõ solum esse Christianas, verumetiam humanissimas pariterque cultissimas, & ab antiqua illa barbarie (quæ verène an falsò illis assignata fuerit, nunc non disputo) maximè alienas. Sed his iam modus esto. Vale.

Θεῷ δόξα.

Hic liber, cum nihil attingat Theologicũ, poterit citra periculum typis excudi.

AR. MASSIVS.

CANDIDO LECTORI
Gemma Phrysius

S. D.

ET ſi multos præclaroſq; autores iamdudum non ſine magna omnium laude de Coſmographia, deque alijs id genus artibus ſcripſiſſe minimè inficias ire poſsim, nō tamen ob hoc, candide Lector, ὄνος ἐν ποιθήκοις (vt aiunt) erimus, aut arrogantiæ & temeritatis nota digni cenſebimur, ſi poſt tantos tantæque induſtriæ viros, quales fuêre Ptolemæus, Strabo, Stephanus, Mela, Plinius, & plures etiam noſtræ ætatis viri doctiſsimi, tandem aliquid in lucē edere tentauerimus: quandoquidem non eo ſunt à nobis animo incepta, vt eos æquare ne dicam excellere conemur, quorum ego ſcripta ſarta tectaque (vt dici ſolitum eſt) ſemper habui. Sed quum indies nouæ terrarum partes luſtrentur, quarum hi autores non meminerunt, nec tamē ideo culpandi: deinde etiam alia atque alia regionum nomina ſuboriantur, quod ſanè non paululum tenebrarum ſtudioſis offundit: demum quia iam nuper Globum cum ſummo labore ex autorum veterum deſcriptionibus, & Hiſpanorum Luſitanorúmque nauigationibus deliniatum ederemus, multóſque qui eius præclarum atque iucundū vſum ignorarent videremus: His inducti rationibus vno quaſi faſce non omnia, ſed præcipua autorum & veterum & recentium placita de regionum diſtinctionibus comprehendimus, vſúmque noſtri Globi (Laconiſmo quodam) explicuimus, ne Lectoribus aut em-

 ptoribus

ptoribus globi noſtri id eueniret, quod Gallo gallinaceo apud Æſopum, aut Graculo cum fidibus vt ſolet dici. Scio tamen futuros, vt ſuus cuique mos eſt, qui meam breuitatem culpabunt, alios qui omnium demonſtrationes deſiderabunt quorum hic mentionem facio: ſed eos triti iamdudum prouerbij meminiſſe velim, quod dici ſolet: Vt poſſumus, quando vt volumus non licet. Potuiſſem equidem diffuſiſsimè omnium regionum naturas, vrbes, & minima quæque ex diuerſis autoribus collegiſſe, variiſque figuris libellum exornaſſe, Verùm præſens inſtitutum aliud monebat: Nempe compêdio quodam cœlum cum terra comparare: ac vſum ſphæræ ſolidæ breuiſsimis præceptis manifeſtum reddere. Vbi ſi libuiſſet, Dij boni, quanta nobis erat aperta feneſtra digrediendi ac dilatandi quaſi in infinitum ſuſceptum opus. Sed hæc ex alijs colligenda dimittimus lectoribus, cùm extent paſsim multò plures de ijs rebus auctores, quàm antea enumerauimus, Ad quos ſanè legendos, nos viam ſtrauimus, ac fores patefecimus. Vale. Ex Antuerpia, XVII. Kalend. Octobris M. D. XXX.

DE OR-

DE ORBIS DIVISIONE.

CAPVT PRIMVM.

ORBIS *habitabilis portio, à veteribus omnibus in tres diuisa fuit præcipuas partes: scilicet Europam, Asiam, & Aphricam: quibus nunc quartam adiungimus cæteris non imparem, Americam. Europam licèt omnium minimam primum describere solēt geographi, cùm ob frequentiores in ea cultores, tum ob præclara eorum gesta qui hanc incoluêre. Aliæ enim partes licèt maiores ac vastiores pateant, minus tamen sunt habitatæ, adeò quidē vt quæ de Asiæ maiori parte tradantur, fabulæ loco habeantur: Similiter de Aphricæ parte quæ in Austrum vergit. Americæ verò quasi Megarēsium nulla apud eos fuit mentio facta. Terminatur autem Europa vndiq; ferè pelago: ab occidentis enim parte oceanum habet occidentalem aut Vergiuum, deinde mare Cantabricum: à boreali, Aquitanicum & Britānicum: à septentrione Germanico alluitur oceano & hyperboreo: pars orientalis ab Asia Tanai fluuio dirimitur, qui ex montibus Hyperboreis prorumpēs in paludem Mœotidis decurrit. Idem hic fluuius à Barbaris Silis dicitur & Don. deinde pa-*

Europæ descriptio.

Tanais fluuius.

lude ipsa Mæotidis clauditur, postea Cimmerio Bosphoro, ponto Euxino: hinc Propōtide & Hellesponto: sequitur deinde mare AEgeum. Partem quæ Austrum aspicit mare mediterraneum ab Aphrica seiungit: quod varia tamen interim pro locorum, nationum, insularum, euentorumq́ diuersa ratione nomina sortitur. Post AEgeum sequitur Mirtoum, deinde Lybicum vel Punicum, deinde magis in occidētem & boream mare Hadriaticum, vel mare Superum vel Venetum: Sub Italia mare Tyrrhenum aut inferum, Ligusticum, Sardoum, Siculum a Sicilia, Balearicum, ab insulis illius nominis: postea Ibericum ab Hispania, quæ græcis Iberia ab Ibero fluuio dicta fuit. Demum quod angusta via Iberiam à Mauritania separat mare, Herculeum fretum à geographis dicitur, nunc verò strictum Sibiliæ, vel strictum de Gibaltar. Hæc de Europæ descriptione aut circunscriptione animo hærere oportet, vt sciamus, & in promptu habeamus quæ regio, aut quis mons, cuius sit partis mūdi, si forte aut scribere aut dicere aliquando animus fuerit, quod quidem Momi auribus dignū erit. Figura autem continentis ipsius Europæ, draconis ferè effigiem reddit, cuius caput in occidentem spectat, & vtrinque in Austrum aduersamq́ partem alas expādit, quæ sunt Italia, & Cymbrica Chersonesus.

Strictum Sibiliæ.

Partes

Partes autem Europæ præcipuæ sunt Hiſpania, Gallia, Germania, Italia, Rhætia, Vindelitia, Pannonia, Dacia, Græcia, Sarmacia, & cæt. Partes Europæ.

De Hiſpania.
CAP. II.

HISPANIA *quæ & Iberia, prima pars continentis vndique oceano clauditur, niſi vbi Pyrenæi montes ipſam à Gallia ſeparant ac diſterminant, ab ortu videlicet: ab occaſu enim habet oceanum occiduum: à ſeptentrione Cantabricum: ab oppoſita parte mare mediterraneum, quod ibi fretum Herculeum & mare Balearicum appellatur. Ptolemæus hanc in tres diuiſit partes, ſicut etiam Strabo, & plerique veterum: ſcilicet in Bethycam, Luſitaniam, & Tarraconenſem. Nonnullis in ſex, alijs in quinque diuiditur partes: vt in Carpentaniam, Bethycam, Luſitaniam, Caleciam, Tarraconenſem, & Cartaginenſem. Nunc in octo ferè regna diſtincta eſt. Bethyca, alijs Betica, à Bethy fluuio vulgo Guadalqueuir, qui mediam abluit, nomen ſortita eſt: nunc regnum Granatæ* Granata. *vocatur. Diſterminatur autem à Luſitania, fluuio Ana, qui nunc Guadiana dicitur: deinde recta linea ad Balearem vſque ciuitatem quam Bariam putant: reliqua latera mari occiduo &*

Herculeo freto includũtur. Hanc regionem Pl n. lib.3. Italiæ confert, quòd pulchritudine reg onis, ingeniorum fœcunditate, fructuum magnitudine facilè cæteras regiones antecellat: tum quia in vicino fortunatæ insulæ adsunt, tum etiam quia quarto climati subest, quod optimã ad omnia temperiem præstat. Hæc item regio Plinio in vlteriore Hispania continetur cum parte aliqua Lusitaniæ. Huic vicina est in mari occiduo non longè à
Gades insula. *continenti insula fertilis oleastri Gades, græcis* γαδ:ίρα*: Dionysio Cotynusa: Volunt alij dictam fuisse Erythream. Dicitur hodie Calix siue Calys. Lusitania à lusu Liberi patris dicta, habet à Septentrione Tarraconensem Hispaniam diuisam ab ea Durio fluuio: hinc linea ad Anam fluuium latus orientale finit: Anas verò fluuius meridionale: demum occidentalis pars oceano alluitur oc-*
Portugalia. *ciduo. Hanc nostra ætas Portugaliam vocat, quãquam limites eius nonnihil à veterum distinctione varient: vnde & hodie ad insulas Moluccas sub India sitas nauigatur. Vnicus in ea est mons lunæ, in latere occiduo situs, vnde promontorium Lunarium, Ponte de luna. Tarracionensis Hispaniæ tertia pars, habet à meridie mare Balearicum, ex aduerso Cantabricum: ab occasu occiduum, & partẽ Lusitaniæ: ab ortu Pyrenæos montes quæ Galliæ obijciuntur. Tota hæc pars*

quinque

quinque iam regna complectitur, Gallitiam primam ab occidentali parte: regnum Nauarræ statim a Pyrenæis mõtibus supra Durium fluuium, qui & Dorias dicitur: Regnum Castellæ, alijs Castilia inter Gallitiam & Nauarræ regnum in gradibus longitu. 12 la. 42. Regnum Catelloniæ supra Baleares insulas ad mare nostrũ, siue ibericum. Regnum Tarraconense, quod alij omissa vnica litera Aragoniæ dicunt, proximum etiam à mõtibus Pyrænais, verùm ad partem meridionalem, ita vt mare nostrum ipsum alluat. Quibus etiam Legionis & Toleti regna adnumerantur. Fluuij Hispaniæ partim dicti sunt. Est præterea Tagus fluuius notus ab auri arenulis. Item Iberus fluuius, vulgò Ebro, ex Vindio monte in mare Balearicum progreditur. Idem mons nunc Ronciuallis dicitur & Rauanella. Demum sub Tarraconensi Hispania, duæ iacent insulæ non lõgè dissitæ Baleares, quarum quæ magis spectat in occidentem, maior aut maiorica dicitur, reliqua minor aut minorica. Adiacet etiam Lusitaniæ Londobris insula, quæ nunc cum alijs paruis insulis Berlingæ dicuntur, longitudine 3. grad. latitudine 41. ferè.

Gallitia. Nauarra. Castellæ. Catellonia. Terraconia. Tagus flu. Iberus flu. Baleares. Maior. Minor.

De Galliæ terminis.

CAP. III.

DESCRIPTIS *Hispaniæ limitibus nō solùm secundùm Ptolemai, Plinij, Strabonis aliorumq́; scriptorū classicorum opiniones, verùm etiam secundum neotericorū assignationem, occurrit proxima Hispanis Gallia, cuius latus occidentale Pyrenæis montibus ab Hispania, oppositum Rheno fluuio à Germania disterminatur. Reliqua duo latera oceano & nostro mari includūtur. Atque hic fuit antiquioribus limes Galliæ. Nunc non eousque protenditur, verùm magna*

Diuisio Galliæ. *pars Germaniæ inferiori accessit: vt Hannonia, Flandria, Brabantia, &c. Cæsar omnem Galliam in tres diuisit partes, Aquitaniam, Celticam, & Belgicam. Aquitaniam distinxit à Celtis Garumno fluuio, Has à Belgis Sequana fluuio, Belgas demum à Germanis fluuio Rheno. Ptolemæus verò, ac posteriores Geographi quatuor adsignant partes Galliæ: scilicet, Aquitaniam, Lugdunensem,*

Aquitania. *Belgicam, ac Narbonensem. Aquitaniæ fines describunt: ab occasu oceanus Aquitanicus: à septentrione & ortu Liger fluuius: à meridie tum Pyrenæi montes, tum etiam Narbonensis*

Auernia. *Galliæ. Distinguitur hodie in has prouincias, Auerniam, Guasconiam, Andegauiam, Borboniam,*

niam, Armiacum, Barim. Populi verò eius sunt Bituriges, Vascones, Auerni, Lemouices, Pictones, Xanctones, & nonnulli alij. Lugdunensis Gallia finitur oceano Britannico à septentrione: ab occasu partim oceano, partim Aquitaniæ dictis terminis: ab ortu Sequana fluuio: ab austro Narbonensem Galliam habet diuisam ab ea Iura monte. Huius populi olim fuere Bellocassi, Cenomanni, Redones, Nannetes, Eburaci, Sennones, Carnutes, Parisij, Segusiani, Hedui, ac alij nonnulli. Nunc verò Normandiam ad partem orientalem & septentrionalem, iuxta Sequanam fluuium, continet. Normãdia. *Item Britanniam (cuius etiam Plinius mentionem facit) ad occidentem & boream:* Britannia. *sub hac verò Turoniam, & populos Samnitas, Consopitenses, & Arubios.* Turonia. *Belgica veterum descriptione à septentrione Britannicum oceanum: ab occasu Lugdunensem Galliam discretam ab ea flumine Sequana: ab aduersa parte Rhenum fluuium: deinde à meridie Narbonensem Galliam habet. Diuiditur nunc in plures prouincias, scilicet in Picardiã proximã à Sequana fluuio ad oceanum ferè Britãnicum:* Picardia. *In Campaniam deinde magis australem apud eundem fluuium:* Campania. *In Burgundiam, quæ ferè Narbonensem attingit Galliam apud fluuium Ararim qui Rhodano coit: in quo situ Pto. Mediomatrices, Lingones,*

Sequa-

Sequanos, & Eluetios (quos nunc Suiceros vocant)posuit. Picardiæ loco Pto. Ambianos posuit, Atrebates, & Cameracenses. Pro Campania, Bellouacos, Vessones siue Suessiones, & proximos Renos, & Romanduos, hoc est Veromanduos collocauit. Continet autem Belgica plures alias prouincias quas nostra ætas Germaniæ attribuit inferiori, vt Flandriam & Hanoniam ad oceanum Germanicum, vbi Pto. Morinos descripsit, atque vt ait Volatera. Bellocasios. Postea in ortum ac Boream, Hollandiam: Cuius populum Batauos appellat Ptolemæus. Hinc redeundo versus Austrum Brabantiam habet loco quo Ptolemæus Tongros, ac alij Grudios collocant, sub gra. long. 26. min. quasi 30. lat. 51. min. 30. Deinde Geldriam ducatum, cuius incolæ & Sicambri & Ptolemæo Menapij dicti videntur. Hinc Austrum versus Luxemburgensis ducatus continetur apud Mosellam fluuium, quem Obrincum nominat Pto. Atque hinc etiam magis in Austrum Lotharingiæ ducatus est loco quo Ptolemæus Leucos & Tullenses descripsit, proximosq́; Nemetos. Quibus etiam vicina est Alsatia vini optimi ferax, neque frumenti indiga, in gra. lon. 28. lat. 48. ferè. Hinc etiam atque etiam versus meridiem apud fontes Rheni atque Alpes, Suitia, siue Suiceri, veteribus Heluetij Marte clari. Hæ verò posteriores

Veromandui. Hollandia. Brabantia. Geldria. Lotharingia. Suitia.

riores prouinciæ Germaniæ superioris sunt partes: Illa verò, inferioris: cuius populi moribus ac linguis proximè accedūt ad Germanos: Imò vult Plin. hanc Galliæ partem per M. Agrippam populis transrhenanis occupatam fuisse. In hac Galliæ parte ingens est sylua (Arduennam vocant) 30. miliaribus ab austro in Septentrionem pretensa, cuius medium habet gra. longitud. 29. min. 40. lati. verò 49. mi. 24. Sequitur nunc quarta Galliæ pars Narbonensis, quæ & transalpina Cæsari dicitur, ab occasu montibus Pyrenæis contenta: è regione Alpibus: à septentrione Lugdunensis & Belgicæ Galliæ parte: A meridie mari Gallico. Continet nunc regiunculas, Prouinciam & Delphinatum apud Alpes & mare Ligusticum: Prouinciam maritimam prorsus, Delphinatum ad Rhodanum, magisq́ ad Boream: Deinde magis in occasum vltra Rhodanū fluuium: Longodocham, in quo loco Ptol. Tectosaces & Volcas describit: Demum apud Galliæ Belgicæ limites, Sabaudiam: cuius olim gentes Allobrogæ Ptolemæo dictæ fuisse videntur & Memini. Montes præcipui Galliæ sunt Cemeni vel Cameni, nunc Cauerna, in gra. long. 22. latitu. 46. Vogesus mons alpibus iunctus. Fluuij Garumpna, ex Cemenis montibus in mare Aquitanicum fluens: Liger ex eodem monte versus mare Britannicum: Sequana ferè ex Vogeso

Arduenna sylua.

Prouincia.

Delphinatus.

Longodocha.

Sabaudia.

Cauerna mons.

Fluuij.

geſo in Britannicum oceanum: Rhodanus ex Alpibus in mare Liguſticum, conſtituens interim lacum Lemanum ingentem, cuius accolæ Alemani ſunt, & regio Alemania dicitur. Scaida flu. quem Pto. Tabudam vocat, ex Veromanduorum regione ortus, varijſq; auctus & fluuijs & riuulis Antuerpiam præterfluens in mare Germanicũ ſe exonerat. Cuius oſtio obiectæ partim ſunt, partim vicinæ inſulæ, Zelandiæ hodie vocatæ. In quibus ex ſalis apparatu quæſtum haud contemnendum faciunt incolæ. Creduntur olim cõtinentis fuiſſe partes: at nunc ita diuulſæ ſunt, vt vix aggeribus maximo ſumptu congeſtis ſe ab oceani impetu tueri queant. Sitæ ſunt in long. 26. gra. lat. 52. gr. 20. mi. ferè.

Alemania.

De inſulis Britannicis.

CAP. IIII.

GALLIÆ *iamiam à nobis deſcriptæ: ſuperimminent à ſeptentrione inſulæ duæ Britãnicæ, quarum quæ magis in occaſum vergit, Hybernia dicitur, hodie Iirlandt. Gens eſt immanis, ferox & inculta. Equos mittit oneribus ferendis quàm aptiſſimos. Hinc verſus Boreã ſita eſt inſula Iſlandia ad mare glaciale, cuius incolæ Ichtiophagi ſunt: habet autem latitudinẽ ab AEquatore tantam, vt Circulus Arcticus mediã*

Iirlandt.

Iſlandia.

ſecet,

ſecet, hoc eſt 66.grad. cum ſemiſſe ferè: Longitudinem verò 8.aut 9.graduum. Sunt in ea montes perpetuò ardentes, qui tamen niuem in verticibus nunquam amittunt. Paret regi Noruegiæ. Albion inſula Britānica Hyberniæ ad ortum ſita, naturaq́; (vt ait Cæſar) triquetra, cuius latus imum contra Galliam eſt, habet à ſeptentrione oceanum Deucalidonium, ab ortu Germanicum, ab auſtro Britannicum, ab occaſu Vergiuum. Hæc inſula iam nomine mutato in duo diuiſa eſt regna, Angliam & Scotiam, limite (vbi arctior eſt) duorum plus minus paſſuum. Angliam autem ab Angilis Teutonorum populis qui eam occupârunt, nomen ſortitam eſſe ſcribit Volateranus. Angliæ ſolum fertile eſt, maximè pecoribus alendis aptum. Vnde & lanificijs ditatur. Nam vt lupos non habet, ita oues plurimas alit. Mittit & ſtannum & plumbum: Habétque non ſolùm metallorum fodinas, ſed & ſalis. Nec caret gemmis. Potiſſimùm verò Gagatē lapidem abunde profert. Mores, lingua, cultuſq́; Anglis Scotiſq́; non multùm diſſimiles: Animorum tamē conſenſus rarus eſt. Huius item inſulæ extremitati Aquilonari obiectæ ſunt inſulæ triginta numero, vocatæ Orchades, Regi Scotiæ ſubditæ: ſub grad. longitud. 30. vt Pto. ponit. Verùm vt recētiores, 22.gra.cum ſemiſſe ferè. Latitudo circa Anglia. Orchades.

medium

medium earum est 61.gra.ac paulo amplius. Sunt etiam inter Hyberniam & Scotiam plures insulæ Ebudæ. *Ebudæ vocatæ: Quarum longitudo est 15.aut 16. ferè grad.latitudo 59.circa medium ipsarum. Porro* Hetlandia. *& magis in Arctum Hetlandiæ insulæ ponantur non paruæ magnitudinis, circa latitudinem 63. ferè gra. longitu. quasi 15. An verò vna ex istis sit ea quæ Ptolemæo veteribusq́ scriptoribus dicta fuit Thyle,* Thyle. *an potius ingens illa insula dicta Islandia, ego neque constanter affirmare, neque etiam prorsum negare ausim: eò quòd nūc nulla eo loco deprehēdatur insula,quo Ptolemæus statuit Thylen. Nec mirum adeò, quia nunc recentiores longè aliam faciunt longitudinem regionum, præcipuè circa Scotiam vicinasq́ insulas, quàm Ptolemæus crediderit. Sed de his satis.*

De Germania.

CAP. V.

GERMANIA *cognomine magna, versus occasum Rhenum attingit: à septentrione oceano alluitur Germanico. Ab ortu Vistulam fluuium habet & Carpatum montem: Reliqua pars Danubio fluuio & Alpibus clauditur.* Germania vnde dicta. *Dicta autem Germania eò quòd eius gentes germani siue fratres viderētur Gallorum. Regiones eius nominibus parum cum veterū descriptione nunc*

nunc conueniunt. Pli. vniuersam Germaniam in quinque diuidit genera, Isthauones proximos Rheno, deinde in Hermiones, Ingeuones, Vindelos, & Peucinos. Pto. in tres præcipuas diuisit partes, scilicet in Germaniam superiorem, Inferiorem, ac magnam. Illæ iam dictæ sunt. Restat tertia Germaniæ pars, cuius à septentrione circa Rheni ostia, prima regio occurrit Phrysia vel Phrysia. *Frisia, nomen adhuc vetus retinens: Nunc in tres diuisa partes, occidentalem, orientalem, & mediam Grueningensem. Proxima est Saxonia sub Cymbrica Chersoneso, aut sub Danis, cuius populi proximi à Danis Saxones apud Pto. li. 2.* Saxonia. *dicuntur: reliqui verò Teutonarij, Cauchi, Angriuarij, &c. Habet deinde Saxonia ab occasu prope Rhenum flu. Busactores paruos, quos Pli. Isthauones appellat, & proximos Sycambros. Quorum loco nunc Geldriæ ducatus pars est cum Zutphaniæ comitatu, & proximis ciuitatibus. Sequuntur paulum ad Austrum magis Longobardi Casuari, Tenceri, & Incriones, eam incolentes regionem quæ nunc partim Hassia est, partim Vuestphalia. Alioqui Busactori maiores &* Vuestphalia. *Chamæ Vuestphaliæ partem incolebant: & Chattæ, Hassiæ partem magis orientalē vsque ad Turingiā, quæ & à Casuaris colebatur. Hinc rursum* Hassia. Turingia. *ad Rheni latus magisq́; in austrū, Intuergi, Var-*

Franconia. giones, & Carithni habitabant, quæ nũc Franconia creditur, nobilis Germaniæ regio, in lon. 30. fere grad. la. 50. Misnia verò regio circa Albis
Misnia. fluuij ductum est, vbi Pto. Camanos & Tubantos designauit, sub grad. lon. 36. la. 51. Rursus apud
Sueuia. Rhenum & Danubij ortum Sueuia est nomẽ adhuc vetus retinẽs, & Valesia circa Rhodani fontes inter alpiũ iuga: illã nonnulli apud Albim flu. describunt: verùm Straboni nostra descriptio & hodierna respõdet. Pto. tamen Sueuorum sitũ statuit vbi nos Saxoniã descripsimus, apud Angilos & Lõgobardos. Huc vsque in Germaniæ descriptione à septẽtrione in meridiẽ inter duos fluuios Rhenum atq; Albim processimus: nunc eodẽ ordine regiones quæ sunt inter Albim & Vistulam fluuios percurremus. In quib. tamen enarrandis nostrã non prorsus adstringimus fidẽ: sed tantum dicturi, quantum coniectura adsequi licet, facta collatione nouæ descriptionis orbis cũ Ptolemæi tabulis cosmographicis. Extremum igitur continentis in Arctos extẽsum Cymbrica Chersonesus est: Cuius populi Cymbri, Charudes, Phundusij, Cobandi, & Chali dicti sunt à Pto. nos verò vno
Dania. nomine Danos dicimus, & Chersonesum, Daniã, alij Iutiam & Holsatiam. Qui magis austrum & ortum spectant populi, Veruni sunt & Pharodini,
Mechelburgenses. Mechelburgẽses à neotericis dicti, sub gr. lon. 37. la. 56.

la. 56. ferè. Deinde ad Vistulam vsque flu. Pomerania regio extenditur, quam incolebāt olim Sidini & Rutiklij. Marca antiqua regio sic dicta vltra Albim ponitur, Cuius populos Pto. Sennones, Leccobardos, & Batinos appellat. His orientaliores Lutyburi sub Marchia noua continentur, in gra. lon. 40. ferè, la. 53. Sequitur ad austrū Schlesia & Vratislauia regiones sic satis agrorū vbertate praeditae, quarum popu'i Dāduti & Cogni dicti sunt, sub gra. long 40. lati. 50. & minu. 40. Inde ad Albis fontes occurrit Boëmiae regnū montibus & silua Hercinia parte interclusum, frumentiq́; ferax, sub grad. lon. 36. minut. 20. lat. 49 mi. 40. In eodem ferè situ Pto. Boëmos describit, verum paulò magis versus Danubium flu. Postea paulò plus ad ortum & Danubium Morauia regio est in montes vsque Sarmaticos extensa, vini frumentiq́; fertilitate gaudens. Huius populi Marcomanni Pto. dicūtur, sub gra. lon. 40. la. 48. & semisse. Haec de Germaniae regionibus & populis maximè celebratis huc vsque. Montes Germaniae praecipui sunt: Alpes qui eam ab Italia seiungunt, sub gra. lon. 30. la. 45. 46. & 47. Carpathus mōs sub gra. lon. 44. 45. 46. & 47. la 48. Hic tamē non tā Germaniā occupat, quàm finit. Abnobius mons sub gra. lon. 32. la. 51. ferè, qui nunc Hassiae sunt & vicinarū regionum montes.

Pomerania. Marca. Marchia. Schlesia. Boemia. Morauia. Montes.

Est insuper Germania multis ac densissimis sylvis consita: Præcipua tamen unde omnes aliæ ortum habere videntur, Hercinia sylua est, aut secundum Pto. Orcinium nemus, apud Abnobium montem orta, & circa Boemiam, deinde per totam Germaniam ac per Sarmatiam Europæ serpens ad Hyperboreos usque montes extenditur: verùm interim diuersa pro diuersis regionibus nomina accipit: in principio enim Nigra sylua dicitur: deinde alia atque alia in successu admittẽs nomina. Est item alia ingẽs sylua Semana à Ptol. dicta, circa Thuringiam orta, & in diuersas etiã partes Germaniæ diffusa: Quæ nunc Piccaria dici videtur. Fluuij hi sunt: Danubius haud admodum longè ab Alpibus in nigra sylua, in longitu. 30. grad. lat. 48. gra. 10. mi. quasi ortus, multisq́ assumptis fluuijs sex ostijs in pontum Euxinum erumpit. Rhenus ex alpibus in ea parte vbi Adula est mons eminentissimus, in oceanum Germanicum inter Phrysiam & Hollandiam tribus potissimum ostijs egreditur. Obrincus flu. qui nunc Mosella putatur, circa Vogesum montem fontes habens, Rheno coniungitur. Mosa etiam non longè à Vogeso ortus, itidem cum Rheno se admiscet circa Brabantiam. Amasius per Phrysiam in Vuestphalia ortus in mare Germanicum profluit: Visurgus in Thuringia incipiens, in mare Germanicum

Hercinia sylua.

Fluuij.

Mosella.

manicum definit. Hic nunc Besera dicitur. Albis Besera.
fluuius prope Boemiam exortus, in mare Germanicum Daniam à dextris linquẽs sese exonerat. Sueuus fluuius, quem nunc Spre vocant, in montanis Boemiæ & Schlesiæ ortus, in mare Sarmaticum egreditur. Spre. flu. *Sequitur hunc ad ortum Viadus fluuius, aut Odora. Demum Vistula fluuius in montibus Sarmaticis ortus, Germaniam à Sarmatia disterminãs, in mare Sarmaticum defluit. Hic etiam Isula dicitur Melæ.*

De Sarmatia Europæ.
CAP. VI.

SARMATIA *Europæa, cuius gẽtes omnes cum Sarmatiæ Asiaticæ populis Scythas veteres vocauêre, deinde Sauromàtas tantùm, quas nunc Sarmatas dicimus: ab Arctis habet mare Sarmaticum cum sinu Venedico, ab occasu Vistulam fluuium, secernentem eam à Germania, ab opposita parte Tanaim fluuium cum palude Meotidis, deinde meridionale latus terminat Carpatus mons cum Sarmaticis montibus. Plurimas nunc continet regiones, Poloniam maiorem* Polonia. *& minorem: illa à Pomerania ducatu incipiens vtrunque latus Vistulæ occupat, & versus occidentem ad Oderam fluuium vsque protenditur: huius gentes Vandali & nonnullis Vindali dictæ*

 fuerunt,

fuerunt, sub gra. lon. 45. la. 52. Altera versus austrum in montes Sarmaticos & Carpatum montem incidit, proprium habẽt regem, sub gra. lon. 46. la. 51. huius olim gentes fuère Burgiones, Cistoboci, & Visburgi. Regiones autem sunt non multùm frequentes habitatoribus. Magis ad mare Sarmaticum in ora continentis post Pomeraniam ad ortum sita est Prussia regio frequẽs habitatoribus, & pascuis pecoribusq; diues. Hîc etiã Succinum, quod græci Electrum vocant, abunde colligitur. Incolæ olim Gothones siue Githones, Venedæ & Sudini dicti. quorum medium ferè habet lon. 47. 30. lat. 54. Sequitur versus orientẽ & meridiẽ Russia rubea vel Rhutenia, cuius gentes Roxolani Pli. dicũtur. Pòst ad Tanaim flu. Podolia. Hæ regiones mel & ceram affatim gignunt: populi verò earũ à Pto. Cariones, Gillones, Amazobij, & Exobigitæ dicuntur, sub grad. lon. 55. la. 52. Huic Podoliæ connectitur Isthmo penitus arcto Taurica Chersonesus cõtra Achilleum promontorium Asiæ: inde nomen sortita, quòd quidem ibi boues primus aratro iungere tentauerit. Peninsula est, vt ex descriptione nostra videre licet, nunc minor Tartaria dicta, barbaris Gazaria, sub gra. lon. 62. la. 48. Deinde rursus ad Oceanum, pauloq; plus ad ortum sita est Littouia, quæ eadem Samogitia neotericis dicitur,

Prusia. Russia. Podolia. Tartaria minor. Gazaria.

vel Li-

vel Lituania: vbi Pto. Alauni Scythas describit & Sturnos. Idem Vbiones, Aribos, Scauros, Boruscos, qui hodie Prussiæ creduntur incolæ, & Voltas ad mõtes Ripheos locauit. Quanquam verò ij qui hodie regiones frequentius lustrârunt, negent vllos hîc esse montes, sed vastas syluas: nos tamen locum notauimus in nostra descriptione, propter veterum autoritatem, scilicet inter Thuruntum & Chersinum flu. quorum ille ab aris Alexandri, aut à Tanai flu. ostijs in mare Sarmaticum delabitur. Hæc regiuncula Curlandia quibusdam est, non vsqueadeò ciuitatibus atque syluis consita. Hinc sequitur Liuonia vltima inter veteribus cognitas regiones Sarmatiæ, longè in septentrionem dissita, Hyperboreis proxima: Cuius populi Pagiritha & Careotæ & Carbones. huius situs est in longitudine 63. graduum. latitud. 60. partium & 40. mi. Sequuntur hinc in Arctos adeò extensæ regiones, vt etiam circulum Arcticum transcẽdant, quarum descriptio versus Germaniam & Sarmatiam reducta in Austrum peninsulæ figuram efficit. Et quanquam hodie regna habeat terna, ac insuper incolas admodum varios, lateq; in septẽtrionem effusos, ex quibus olim Gothi, Vuandali, ac etiã Huni credũtur prodijsse, qui Europã penè totã occupârũt: incognita tamẽ veteribus mãsit.

Lituania. Samogitia.

Continet autem regnum Daniæ & Schandiæ sub lon.38 lat. 60. Regnum Suetiæ in quo Gothia orientalis sub longitudine 45 grad.lat.64.& 65. gra. Hic & auri fodinæ extant. Regnum demum Noruegiæ magis in occasum & Septētrionem circa longitudinem 42.gra lat. 66. Hæ verò regiones magnis finibus & fluuys intercisæ longè excurrunt versus Septentrionem, vbi & Pilappi & Vuillappi habitāt, homines admodum agrestes. In orientali verò peninsula dictæ Finlandia est regio, hoc est pulchra, nunc sub Sueciæ regno contenta. Terra plana fertilis & amœna, sed frigida admodum, nempe quæ proximè circulum Arcticum attingit in longit.53. ferè grad. lat.65. Deinceps verò incultæ regiones sequuntur & frigidæ adeò, vt perpetua ferè glacie cōcretæ sint. Quò fit vt bella commodius hyeme quàm æstate gerantur. Atque in æstate mensem totum solem conspicuum habent, quidam etiam diutius, pro sphæræ inclinatione. Varia circumquaque monstra visuntur. Quin & cacodæmones varia sub spectri specie sese visui obyciunt, ac nonnūquam operam suam certo tempore locant. Adiacent his regnis insulæ non exiguæ, quarum præcipua Zelandia est, in qua & regia ciuitas est Coppenhaga siue Hafnia: sub grad. long. 37. fere, latitud. 57. grad. Ab hac versus occasum propè littora Cym-

brica

bricæ Cherſoneſi Fionia eſt, ſub long. 35. propè graduum: Latitudine 56.gra.30.mi. Femara ſub long. 35.grad.20.mi.latitud.56.graduum. Lalandia in longitud. 36.grad.30.mi.lat.56.grad.25. mi. Falſter inſula ſub long.36.gra.45.mi.latitudine verò 56. grad.15.mi. Atque hæ poſtremæ propè iunguntur ſibi inuicem. Hinc lõgius in Ortum Olandia eſt vicina continenti Scandiæ ſub longitudine grad. 43. mi. 30. latit. 56. grad. 30. mi. Deinceps in ortum eſt Gottua inſula ſub lõgitud. 46. grad.40 mi.latitud.verò 57. ferè graduum. Sunt & aliæ minores quas breuitatis gratia omiſimus. Mare ipſum in quo ſitæ ſunt prædictæ inſulæ, veteribus Sarmaticum, Neotericis Pontus ſabuloſus dicitur.

De Rhætia, & Vindelicia.
CAP. VII.

RHÆTIA (*vt ait Volaterranus autoritate Trogi) à Rhæto duce Hetruſcorũ dicta, qui expulſi à Gallis in proximis Alpibus conſedêre, ab occaſu Heluetijs ſeiũctis ab ea monte Adula, qui ab Alpibus in Boream extenditur, deinde linea quæ coniungit capita duorum amnium Rheni & Danubij: A ſeptentrione Danubio vſque in gra.lon.32.la.47. & 10.minutorum: Ab ortu Lico fluuio, cuius finis auſtralior gradus*

habet 34. la. 45. 15. Ab austro alpibus finitur. Hæc olim tempore Augusti iure cum Vindelicia & Norico à Romanis poßidebatur per quingentos penè annos. Nunc verò Sueui maximam partem occupant, & Alpium incolæ. Cuius etiam

Algauia. *pars est Algoia siue Algauia, & Brisgoia proxima Alpibus. Vindelicia ab occasu Rhætiam habet, à septentrione Danubium vsque in gra. lon. 34. vbi AEnus flu. ex Danubio in meridiẽ vergit, Noricum à Vindelicia disterminans iuxta orientale latus, meridionale latus alpibus terminatur. Huius nunc partem maiorem incolũt Bauari, vnde & regio Bauaria dicitur. Ptolemaus Boios appellat. partem quoque aliquam Sueui obtinent. Sequitur Noricũ inter AEnum fluuium & Ceciũ montem qui ab Alpibus in Septentrionẽ longè protenditur: ab Arctus Danubio terminatur: ab Austro verò Alpibus & Carauanca monte. Huius quoque incolæ occidentaliores Bauari sunt: Regio non æquè vini ac frumenti ferax. sub lon. 36. gra. 30. mi. lat. 47. ferè graduũ. Ab hac inter alpes Tyrolensium regio cõtrà ma-*

Pannonia. *gis vini quam frumenti ferax. Pannonias duas descripsit Pto. Superiorem ac inferiorem. Illa ab occasu Norico: à septentrione Danubio: ab ortu Pannonia inferiori clauditur: quæ ab eadem distinguitur linea quæ per 41. gradus longitudinis*

Danu-

à Danubio ad mõtem Bebium ducitur. Mons autem hic Bebius ab alpibus versus Græciam procedit. Hæc eadem est quam nunc Austriam dicimus, regio non inamœna, fontium, piscium, ac lignorum copia nobilitata, sub grad. lon. 30. latid. 47. Pars deinde quæ alpibus coniuncta est Stiria dicitur, regio ferri diues, atque etiam argenti fodinis non penitus orbata. Ab hac verò plus in occasum vltra Cetium montem Carinthia est & Forum Iulij ducatus, regiunculæ, eò quòd alpibus proxima sint, aquosæ: niues enim quæ inter alpes copiosissimæ sunt, cùm calore solis resoluuntur, aquæ magnam vim in has regiones mittunt. Pannonia inferior ab occasu præscripta linea disterminatur, à septentrione & ortu Danubij parte, deinde Bebij montanis: dicitur nunc ferè tota Hungaria, ab Hunnis, qui æstum maris fugientes, ex Sarmatia Europa huc aduentasse feruntur: eius regionis rex inclytus Ferdinandus, quinti Caroli Imperatoris frater, & Christianæ fidei propugnator & athleta strenuissimus, continuè sumptibus ac laboribus inenarrabilibus bellum gerit aduersus Turcas, qui tantis viribus in has regiones irruunt, vt ægrè resistere possit: imò totam hanc regionem ferè vastam nostro æuo reddiderunt, cùm magna copia vsque ad Viennam vrbẽ nobilem Austriæ,

Austria. Stiria. Carinthia. Forum Iulij. Hungaria.

nostro magno timore & accolarum destructione miseranda peruenerant, vnde tamen Dei auxilio & Christianorum praeclara & memoratu digna victoria profligati sunt. Huius demum Panoniae pars quae Dalmatiae coniungitur & montibus, Croatia. *Croatia regio dicitur. Dicta autem iamiam regiones à Ptol. seorsum descriptae, nunc à nonnullis Germaniae annumerantur: nam & germanica lingua vtũtur, & moribus non sunt dissimiles. Montes verò & Fluuij earum inter describendũ, enarrati sunt. Illyris vel Liburnia duobus* Sclauonia. *ijs ex aequo nominibus vocata, nũc vocatur Sclauonia,* Dalmátia. *Ptolemaeo etiam Dalmatia, quam Glareanus seorsum versus meridiem & ortũ describendam censet. Cingitur haec ab occasu Histria, à septentrione vtraque Pannonia siue Austria & Hungaria, intercedente monte Bebio, qui deinde mutato nomine Sardonius à Ptolemaeo dicitur, partemq́; ortũ aspiciẽtem à Mysia superiori diducit: reliquũ latus mari Hadriatico aut Supero alluitur. Populi sunt inculti & inertes, nisi quòd bello apti sint, qua in re nobis aduersus Turcarũ* Nominis ratio. *impetum non paruo sunt adiumento. Dicti sunt olim Delmatae à Delminio, quem Scipio Nasica Cons. deuicit, hinc Dalmatia: deinde Sclaui vel Sclaueni ex gẽte Scythica quae Illiricũ occupauit, & hinc Sclauonia, subest gra. long. 42. lat. 44.*

De Ita-

De Italia, & Insulis vicinis.

CAP. VIII.

ITALIA *cùm omnium regionum celeberrima, tum etiam fertilitate soli nulli posthabenda: cingitur ab occidente mari thyrreno, quod etiam inferum dicitur: à septentrione alpium iugis: ab ortu mari Hadriatico Veneto vel Supero: reliquam verò partem Ioniũ mare & Lybicum alluunt. Strabo eam tybiæ demortui hominis, Pli. querno folio adsimilat. Dicta autem est ab Italo rege. Gel. lib. 11. ex Tymæo & M. Varrone dicit à Græco vocabulo* Ἰταλοὶ *quod boues significat dictam esse, quorũ ibi copia fuit. Trogus Saturniam appellat, Liuius Ausoniam, Dionisius OEnotriã, demum Ver. Hesperiam magnam in differentiam Hæsperiæ .i. Hispaniæ. Pars eius alpibus proxima, Gallia cisalpina & togata dicta fuit, cùm altera, Gallia Transalpina & Brachata diceretur. nunc Longobardia dicitur, regio fluminibus & lacubus innumeris exornata: huic attinet etiam regiuncula Venetia & Teruisa apud sinum Hadriaticum. Populi Taurini Cenomanni & Insubri secundum Pto: Regionis medium est sub gra. lon. 31. mi. 30. la. 44. & 30. minutorũ. Sequitur in Isthmo Italiæ Flaminea regio, quæ & Romandiola & Emilia & Liguria dicta fuit: alij partem Longobardiæ* Longobardia.

bardiæ faciunt, sub gra. long. 32. & semis, la. 43. & semis. Tuscia. *In medio verò Italiæ Tuscia regio & Latium cuius est Roma, populi Aborigenes, Rutili, Volsci, Hernici, Equi. Tuscia eadē & Hetruria dicta fuit, regio omnium rerum fertilis ferè quæ ad vitam necessaria sunt: habet gradus lon.* Vmbria. *35. latit 42. & semis. Item Vmbria, cuius gentes Vmbri & Sabini, propius ad sinum Hadriaticum vltra Apenninum montem sitæ sunt: vocatur* Spoletani. *nunc Ducatus Spoletanus, sub gra. lon. 36 la. 43.* Anconitana. *Picenum Marchia Firmiana nunc Anconitana,* Campania. *sub gra. lon. 36. & semis, lati. 43. graduum. Campania Latium sequitur, sub gra. lon. 30. mi 40. la. 41. dicitur nunc Terra laboris, regio vt omnis Italia multarum rerum fertilis. In extremo Ita-* Apulia. *liæ Apulia regio & Aprutium, vbi Pto. Aetolos descripsit, regiones auri, argenti, frugum, vini, oleiq́ ditissima, sub gra. lon. 41. & triente, la. 40.* Calabria. *Deinde Calabria Fauonios & Siciliā respiciens, sub lon. 40. grad. & semis, la. 39 & semis. Demū vt semel finiam tota Italia adeò est vrbibus consita, tam est cœli temperie prædita & frugifera* Montes. *vt facilè omnem Europæ prouinciā superet. Mōtes Italiæ præcipui hi sunt: Primùm Apenninus ab alpibus exorsus totam Italiam dirimit perinde atque spina tergum hominis, hinc omnes alij* Garganus. *oriuntur, quorum est Garganus in Apulia diui*

Michaëlis

Michaëlis miraculo celebris. Vesuuius mons ignivomus Campaniæ. Eiusdem est Phalernus mons vini fertilitate celebris. Fluuij etsi multi sunt, non tamen adeò celebres: Præcipui sunt Tyberis flu. ex Apennino per Romã in mare Thyrrenum decurrens. Padus siue Eridanus ex alpibus tribus ostijs in sinum Hadriaticum egreditur, Italiæ etiam attinet Istria, aut tantùm vna pars, reliqua Sclauoniæ tribuitur: lingua vtuntur Italica. Habet hæc ab occidẽte Galliæ Cisalpinæ partem, à septentrione Rhetiam, ab ortu Illyridem siue Dalmatiam, deinde mare Hadriaticum, sub grad. long. 37. la. 45. & triente. Phalernus

De Sicilia, Corsica, Sardinia, &c.
CAP. IX.

ADIACET *Italiæ à sinistris, si arctos aspicias, insula Sicilia nobilis à fertilitate soli, & monte AEtna memorabilis, qui perpetuis flagrat ignibus. Habet autẽ ab occasu Thyrrenum mare, & à septentrione: ab ortu Ionium & Italiam, deinde mare africum. Dicta fuit Sicilia à Sicanis Hispaniæ populis, qui ferè primi eam incoluêre, & adhuc partẽ, quæ occidentem respicit, incolunt. Habet autem tria promontoria autoribus trita, & hinc Trinacria fuit dicta. appellatur hoc modo: Pelorus Italiã & septentrionẽ aspicit,* AEtna. Nominis origo.

aspicit, Lelibæum occasum, Pachynus Græcian unde quidem naues ex Carthaginensium port prodeuntes videri potuisse fertur. Hîc regem eg

AEolus. AEolus, qui vētorum Deus habitus fuit. Cyrno

Corsica. à Græcis dicta, Latinis Corsica sub grad. lōgitu 31. latitud. 40. & 40. minu. insula vini fertilis

Sardinia. agrorumq́ fertilitate prædita. Sardinia sub Corsica versus Africam, agrorum fœcunditate ipsa Corsica beatior, habet grad. longitu. 31. lat. 38. Hæc, quia plantam humani pedis ferè refert, Ich-

Ichnusa. nusa dicta fuit: Ἴχν@- enim vestigiū significat. In stricto mari quod inter hanc & Corsicam interfluit, insulæ sunt paruæ cuniculariæ à Plinio dictæ. Ab hac Sardinia profectum est adagium, Sardonicus risus. Herbam enim quandam profert lappæ similem, qua vescentes ridendo emo-

Pharus. riūtur. Sunt etiam in sinu Hadriatico plures insulæ, quarum præcipuæ sic dicuntur: Tragurium, Arba, Pharus, vel Parus, aut Pharia Ptolemæo, circa gradus longitu. 36. & minu 30. latit. 44. &

Lissa. semis. Deinde Lissa vsque ad nostra tempora sic dicta. Item Chissa secundum alios Gissa, quæ nūc

Meliten. putatur Pago dici, sub lon. 38. lati. 41. Melitē quæ apud Ptol. Meligina, vnde canes Melitei, hodie Maltha, sub longi. 40. grad. mi. 40. lat. 43. & semis. Apsorrus quæ nunc Querse videtur, sub longitud. 42. & latitud. 42. Absyrtides insulæ

paruæ,

parua, sub longitud. 43. latitud. quadraginta vnius. Portunaca qua & Vigilia, sub longitu. 44. latitu. 41. & viginti minutorum.

De Dacia, Iazygibus, & Mysijs. CAP. X.

IAZYGES *metanastæ, quorum regio hodie Septem castra dicuntur, inter Danubium occiduum & Tibiscum orientalem, & inter Sarmaticos montes continetur, Carpato monte australior, nunc Germaniæ adijcitur, in gra. lon. 45. & 30. mi. la. 48. Dacia sequitur orientale latus Iazygium post Tibiscum fluu. Regio ingens & vasta, cuius gentes Pto. Bastarnas & Getas dicit. Pli. eas à Romanis Dacos, à Græcis Getas appellari autor est: alij Dacos occiduos esse, Getas orientalem plagam incolere contendunt. dicitur nunc Vualachia, sub lon. 51. lat. 48 & Transylvania, sub lon. 50. grad. latitud. 49. ferè. Cingitur autem Dacia ab occasu Iazygibus, & Tibisco fluuio. A septentrione Sarmatia Europæ. Ab ortu Danubio, qui hinc Ister dicitur & sex ostijs in pontum Euxinum exit. A meridie rursus Danubio. Mysia duplex est, Inferior quæ nūc Bulgariam, Boßinam, & Rasciam regiunculas complectitur, septentrionalior est superiori. Ab ocidente habet Vualachiam, Ab ortu pōtum Euxinum, A septen-*

Septem castra. Tibiscus. Vualachia. Transylvania. Bulgaria. Bossina.

trione Sarmatiam, deinde Thraciam. Moësia dici contendit Volaterranus: eam verò quæ est Asia Mysiam. medium huius regionis habet gr. longitu. 55. latitu. 47. Ptole. has adsignat natiônes, Bulensios, Epiarensios, Triballos, Troglodytas, Peucinos inter ostia Danubij, qui hîc Ister (vt diximus) vocatur. his autem ostijs obiecta est

Mysia. *Peucen insula. Mysia superior à septentrione Danubio & Dacia, ab occasu Dalmatia, ab aduersa parte Thracia, deinde Macedonia clauditur. Eius gentes Ptole. lib. 3. enumerat, qui sunt Tryconesij,*

Bossina. *Pycensij, & Darsani. nunc partim Bossina dici-*

Zeruia. *tur, & Zeruia: partemq́; Rasciæ complectitur. sita est sub long. 47. graduū & semissis, la. 44. ferè.*

De Thracia, & reliquis Græciæ partibus. CAP. XI.

THRACIA *nunc Græciæ portio, quæ & Sython dicta fertur, circumscribitur hoc modo: Ab arctis Istro flu. & Mysia inferiori, ab occasu Mysia superiori, ab ortu solis Ponto & Propontide, à meridie mari AEgeo. Eius gētes sunt pugnaces & feritate præditæ, dictæ Bessi, Odones, Oarysij, & Bryges, qui deinde transeuntes in Asiam Phryges dicti sunt. Montes habet insigniores, AEnum & Rhodopen: hi nostris di-*

Cathena mūdi mōs. *cuntur Cathena mundi. Flumina sunt Nessus &*

Fluuij. *Hebrus*

Hebrus in mare AEgæum: Bythinus & Athyra in propontidem sese exonerantes. Medium regionis habet gradus lon. 54. lati. 42. & semis. Adhæret Thraciæ pars quæ propriæ Chersonesus dicitur, in qua est vrbs Sestus & Calipolis. Macedonia in medio duorũ marium, Ionij ab occasu, & AEgæi ab ortu continetur. Latus autem septentrionale, partes Dalmatiæ, Mysiæ superioris, & Thraciæ terminãt: Reliquum Epirus & Achaia. Pars eius, quæ inter montes Cameleos & mare Ionium clauditur, Albania dicitur, cuius est Dirrachium emporium nobile. Sequuntur hinc versus ortum Orestæ populi. Annumerant alij plures harum regionum prouincias, vt Pelasgiam, AEmathiam siue Pharsaliam, quarum Lucanus sæpe mentionem facit: nam hîc ferè conseruêre manus Pompeius & C. Cæsar. Item Calcidicam, Pieriam Stimphaliam Ptole. & alias incerta ferè designatione. Volaterranus Edones popu. adsignat ad partem orientalem statim à Thracia, vnde sinus Edonicus nomen habet. Idem Peones adsignat mediterraneos. Omnia autem hæc sub Græcia continentur, nunc Turchia: Regiones sanè non infœlices: auri enim argentiq́; venas habent. Suntq́; multùm autoribus decantatæ. Medium earum est sub gra. lon. 47. 30. lati. 40. Thessalia apud Pto. sub Macedonia conti-

Chersonesus. Albania. Dirrachiũ. AEmathia. Thessalia.

netur, ab alijs tamen sigillatim describitur. Est igitur pars Macedoniæ vel Græciæ, proxima Epiro & Achaiæ, vndique ferè montibus theatrali (vt ait Plin.) modo inflexis cincta. Ab oriente Pelion & Ossam poëtis celebratos habet montes. Ab aquilone Olympum, ab occidente Pindum: ex quo Peneus amnis mediam secãs regionem, præter Ossam in AEgæum mare prolabitur. Deucalion Pyrrheam appellauit, vt ait Strabo: Hemon verò Hemoniam: Eius filius Thessalus Thessaliã. Huius est Emonia regio & ciuitas: Item AEthices gens, Demetrias regio ab euictore dicta, Dolopes à Mercurij filio, Lapithæ populi, Myniæ Malienses, Pelasgi, AEstioti, & cæt. Montes. *Monte Macedoniæ præclariores, quibus ferè tota cingitur, atq; ob id crebris laborat terræmotibus, sun Candauiæ vel Camelæi ab occasu: Bertiscus Pto lemæo, à parte Thraciæ. Cittarius qui à montibu Achaiæ in septentrionem assurgit. Athos mon in promontorio maris AEgæi. Mediterranei v rò, Olympus mons altissimus, & Pelion. Item Pi dus, iuxta Epyrum cum Othry: qui Lapithar sedes fuêre, vt ait Plin. lib. 4. Sunt item Ossa,* Pieris. *Pieris, & Oëtha, vnde Sperchius flu. inter Ma cedoniam & Achaiam transiens, in mare A gæum exit.* Fluuij. *Sunt præterea fluuij Strimon, Axi Erigonõ, Demũ Peneus amnis: hic, (vt ait Pl*

or

ortus iuxta Gomphos, interq́; Ossam & Olympum nemorosa conualle defluens 50. stadijs dimidio eius spatio nauigabilis, deinde in sinum Thermaicum egreditur. Hæc est illa Macedonia (vt idem Plin.) terrarum imperio potita quondam: hæc Asiam, Armeniam, Iberiam, Albaniam, Cappadociam, Syriam, AEgyptum, Taurum, Caucasum transgressa: hæc in Bactris, Medis, Persis dominata, toto oriente possesso: hæc etiã India victrix, per vestigia Liberi patris, atque Herculis vagata: hæc eadem est Macedonia, cuius vno die Paulus AEmilius imperator noster 72. vrbes direptas vendidit.

De Epiro, Achaia, & Peloponneso.
CAP. XII.

EPIRI *termini sunt, Albania & Thessalia descriptæ ab aquilone, mare Ionicum ab occasu: linea verò à monte Oetha ascendens ad ostium Acheloi fluuij, ab ortu: reliquum latus mari circumscribitur Ionio. Regiones eius particulares sunt Chaonia montana apud Ionium pelagus: Thesprota mediterranea: deinde Cassiopeia & Acarnania versus Achaiam. Gentes sunt Dolopes, Tymphæi, Amynæi, Amphioli, Casiopi, Molossi, vnde tota Epirotarũ regio Molossa: Item Amyctæ, Argyriui & Chauni apud montem Oe-*

tham: vnde Achelous fluuius originem sumi

Montes. *Montes AEpiri, Acroceraunia ab Ionio pelag imminentia: Pindus à parte Thessaliæ: Leucathe vel Actium promontorium versus peninsulam*

Fluuij. *Fluuij, Achelous qui ex monte Pindo in mare Hadriaticum descendit: Acheron versus Corcyram insulam incedit: Aractus inter duos transit.*

Achaia. *Achaiam describit Pto. li 3. ca. 15. habere ab occasu Epirum, ab aquilone Macedoniam secundũ limites præsc. ab ortu autem partem AEgæi maris, à meridie mare Hadriaticum, deinde Isthmum & mare Creticum. Pars Græciæ est, nunc Turciæ attinet: Regiones eius particulares sunt,*

AEtolia. *AEtolia ab AEtolo Endymionis filio: hæc sita est apud Acarnaniam intercedente Acheloo fluuio. huius AEtoliæ gentes Ephyri, AEnienses, Dolopes, Atraces. A quibus Atrax amnis Ionio mari infunditur.*

Locris. *Sub Achaia etiam Pto. comprehendit Locros vel Locrẽses, quorum regio Locris: idem Ozolæ vel Epicnemidij cognominati sunt: siti apud sinum Corinthiacum, cuius est Castalius fons, amnis Cephisus, oppidum liberũ Delphi. Post Locrẽses*

Phocis. *ad ortum adiacent Phocenses & Phocis regio: & Dryopes iuxta parnassum montem. Bœotia in medio Achaiæ, Doris. Postea*

Megaris. *Megaris & Megarenses in prouerbijs triti: huius situs est ab Isthmo ad ortum. Extremum autem Achaiæ versus*

ortum

ortum occupat Attica, in qua Athena vrbs præclara. Montes Achaiæ, Callidromus, qui deinde Corax. Parnasus mons biceps, vt testatur Persi. Citheron musarũ habitatio, vbi Orpheus cantare solebat. Fluuij, Euenus flu. ex Callidromo ortus versus ortum Cephisi nomen accipit: Hic idem ad ijsdem montibus ortus, cum Asopo & Ismeno flu. in mare AEgæum delabitur. Peloponnesus, Apia, Pelasgia, Danaa, & peninsula appellata, nũc Morea dicitur: haud vlli terræ nobilitate postferenda, inter duo maria Ionium & AEgæum contenta, angusta ceruice Achaiæ connexa, duobus vtrinque sinubus, quorum occiduus Corinthiacus, oppositus Saronicus. Regiones continet multas, quæ sunt, Corinthia statim ab Isthmo, in qua Corinthus, Ephyra siue Heliopolis ciuitas nobilis, vnde prouerbium, Non cuius homini contingit adire Corinthũ: & Κορινθιάζειν, *lasciuire: Deinde Sicyonia regio inter Corinthum & Achaiã propriè, proximè sequentem in eadem peninsula: in hac multæ oleæ. Mesenia verò ad occasum solis & meridem peninsulæ vergit: Supra quam Helida, Helis, vel Hellas regio. In medio verò peninsulæ Arcadia, ab Arcade Iouis filio dicta: eadem & Parrhasia, Lycaonia, Azania, Pania, & Pelasgia appellata fuit: Regio montuosa, & quæ asinos præstantes mittit. Post hanc versus ortum*

Attica. Montes. Fluuij. Morea. Corinthia. Sicyonia. Mesenia. Hellas. Arcadia.

Lacedęmonia. *solis & meridiem Laconica vel Lacedæmonia.*
Argia. *In ipso autem Isthmo Argia, vnde Argiui & Argi: hac etiam Doricum Hippium & Dixium appellata fuit.* Montes. *Montes Peloponnesi Pholoë, Stymphalus, Minoë, Taygeta: qui ab Aquilone per occasum in austrum tendunt, imitando literam C: ab altera parte scilicet orientis Cronicus mons, & Zarex.* Fluuij. *Fluuij, Asopus, in sinũ Corinthiacum ex Cronico profluens. Syos, ex Pholoë in eundem sinum. Aphæus amnis per mediam peninsulam in mare Ionium, interim congressus cum Paniso flu. qui idem in Austrum digreditur. Postremò Inachus flu. cuius fons in Stymphalo monte, ostium ad mare Creticum.*

De Insulis maris Ionij, & Ægęi.
CAP. XIII.

PRIMVM *ab Ionio pelago incipiemus, in quo apud Epyrum Corcyra insula, nunc* Corfuniũ. *Corfunium: sedes Pheaciũ, ad quos Vlysses naufragium passus, appulit. habet grad. longitud. 45 36. latitud. 37.45. Cephalenia, quondam Melena apud sinum Ambratium. longitu. 47. 40. lat. 37 Ericusa, sub gra. lon. 46 40. la. 38. Echinades, a Echinorum copia, apud sinum Ambratium, lo. 48. 10. lati. 37. 15. Ab hac versus austrum par insula Ithaca, in qua mõs Nerithus. Zazynthu*

à Da

à Dardani filio Zazyntho, hæc etiam Hyriæ, sub gra.lon.47.mi.30.la.36.30. Apud hanc parua insula Letoia versus occasum. Apud Peloponnesum Strophades duæ ab alijs Plotæ dictæ, sub lon. 47. 30.lati.36. Spasia vel Spagia (vt habet Plinius) sub lon. 48.latitu. 35. Cythera antea Porphyris, sub longi. 50. latit.34. 40. AEgina antea Oenone sedes Myrmidonum in sinu Megarico, sub gra. lon. 2. mi. 20. lat.36. mi. 45. Ab hac versus austrum parua insula Salacis. Hîc obiter notandum volo, quòd in adsignatione longitudinis & latitudinis regionū, primus numerus significat longitudinem, alter latitudidem; Si verò prior duplex reperiatur, prior pars gradus, altera minuta valebit: si verò vnicus in priori ordine sit numerus, gradus significare certum est. Similis est ratio de posteriori ordine siue latitudine. Sequuntur nunc insulæ maris AEgæi, quarum maxima Creta, quæ nunc Candia dicitur, terminatur à Candia. *septentrione Cretico mari à meridie Punico, ab ortu Carpathico, extensa in longum 270000. pass. Habet multas præclarasq; ciuitates. 100. enim vrbium clara fertur: hinc* ἑκατόμπολις *dicta fuit ab Homero: Mittit vinum optimum: Habet montes insigniores Idæum vel Idam, Leucos,* Montes. *Cadiscum, Dictam vel Dictæum. Fluuios, Masaliam, Helectram, Lithæum, & Pycnum. Medium*

insulæ est sub longitud. 54. latitud. 34. 45. Cretæ adiacent insulæ plures: Claudos ab occasu, longitu. 52.30. lat. 34. Latoa versus austrum, longitud. 54.30. latitudinis. 34.30. Dia insula ab Arctis. Plinius Driam vocat, longitud. 54.30. latitud. 35.40. Cimolis insula ad orientem solem longitud. 55.30. latitud. 34.30. Melos non longè à Dia, sub longitud. 54. latitud. 35.30. Quæ apud Achaiam describuntur. Euboëa insula satis magna, plus tamen in longum quàm in latum protensa: Hodie Negropontus dicitur, Turcorumq́; imperio subest. Habet autem gra. longitud. 53. 40. latitu. 38. 15. In ea aquæ calidæ reperiuntur Hellopiæ dictæ. Ab hac versus Cretam & Achaiam, Thera, sub lon. 54. latitu. 36. 25. Plus ad Arctos Cia & Chy insulæ non longo dissidentes interstitio, sub grad. lon. 54. 25. latitu 37. Therasia, sub lon. 54. 45. latit. 36. 18. Sequuntur dehinc plures insulæ in orbem collatæ, vnde nomen traxêre Cyclades, quarum præcipuæ hæ sunt: Delos à mercatu & templo Apollinis celebrata, omniumq́; Cycladum longè nobilissima, vbi primùm ignem repertum esse autor est Plin. *Olearos, quæ primò* Pactia, *postea Minoida appellata, marmore clara. Cythnos, Rhena, Myconos, cum mõte Dimasto: Item Andros, Tenos, quæ propter aquæ copiam Hydrusa dicta fuit, Scyros,* Paros, *Subium, Syphnus, antè Meropia, Naxos: harum*

Negropontus. Cyclades.

harum omnium medium est sub gra.longit.55.latitud. 36. 8. Sequuntur hinc versus Thraciam Sporades, sic dictæ, quòd in mari sint sparsæ. Sunt autem Helena, Phocusa, Hecaria, Schinusa, Pholegandros, & Naxo, circa grad. long. 56. latitud. 37. & semissis. Adiacet Thraciæ Lemnos insula Vulcani fabulis clara, & cuius fœminæ una nocte facta conspiratione omnes maritos à bello reuersos occiderunt: habet grad.long.52.30.lati.41. Ab hac versus Achaiam Sciathos sub longitu. 52.10. la.39.15. Peparuetos insula & ciuitas, long.52.30. latitu.39.30. Scopelos habet long.52.30. latitu.39. 20. Demum Scyros insula, sub lon.54.lat.39. Plures sunt in hoc mari paruæ insulæ quas tum ob multitudinem omisimus, tum etiam quia nō multis authoribus decantatæ sint. Partem tamen in Asiæ descriptione enumerabimus. Huc usque de Europæ descriptione. nunc de Aphrica. Sporades. Lemnos.

De Aphrica.
CAP. XIIII.

APHRICA *quasi sine frigore(φρίκη enim frigus significat) dicta putatur: apud alios Africa scribitur: à Græcis Lybia & Hesperia appellata fuit: Ea freto Herculeo, & linea à mari rubro in mare mediterraneum extensa, ab Europa & Asia diducitur. Reliqua*

pars

Mauritania. *pars omnis oceano alluitur. Diuiditur primùm in Mauritaniam, quæ ab occiduo mari, & mediterraneo incipiens, in duplicem diuiditur Mauritaniam, Tingitanam scilicet, & Cæsariensem Mauritania Tingitana ab occasu oceano clauditur, à septentrione mediterraneo mari, ab oriente Malua fluu. à meridie Atlante maiori monte: huius populi quondam fuêre Masices iuxta columnas Herculis, deinde Cauni, Marensij, & Herpesigani. Nunc regnum Fessæ continet, & Fessam vr-*

Fessa. *bem, iuxta gradus longitud. 7. grad. latit. 34. & semissis: in hac est Abyla mons, vna de columnis*

Simica. *Herculis, quam Hispani Simicam appellauerunt, eò quòd simiarum copia circa hunc locum reperiatur. Altera est Mauritania Cæsariensis, quæ ab ortu Ampsaga flu. terminatur, à meridie Atlante monte. Sumpsit nomen à Cæsarea ciuitate, sicut & illa à Tingi dicta fuit. Eius gentes sunt Taladusij, Nacbusij, Aquensij, Myceni, Metagonicæ, Socossij, Volibiliani, Durdi: Omnes autem ha-*

Barbaria. *rum regionum incolæ, Barbari, & ipsæ regiones*

Aphrica. *Barbaria dicuntur. Aphrica minor deinde sequitur post Ampsagam fluuium, vsque ad Cyrenes extensa. Huius ea pars quæ proxima Mauritaniæ*

Numidia. *est, Numidia dicitur, Masinissæ clara nomine. Numidarum autem ortum scribit Salustius ex Persis esse & Medis, de quibus postea sermo erit.*

Numidæ

Numidæ verò Nomades appellati fuerũt, eo quòd huc illucq́, mapalia sua plaustris circunuehentes oberrarent. Reliquæ Aphricæ gentes sunt Massyli, & regio Massylia, quæ equos præstãtes mittit: Massylia. *deinde Lotophagi, qui Loto genere arboris victitant, quod fructus fert fabæ magnitudine, crocei coloris, saporisq́ tam delectabilis, vt aduenis obliuionem patriæ inducere, fama sit: horũ situs est apud Syrtim minorem. Sunt præterea Syrtesÿ, Iôtÿ, Medemi, Nictÿ, Eleones, Misulani, Nattabutæ. Versus interiora Saburbures, Bazacites, Zetæ, Mimaces, Astacures, Eropæi, Dolopes, Nycpÿ, Macæ, Sigiplosi. Nihil harum regionum insigne, præter marmoris Numidici ferarumq́, prouentum: præterea circa Bizantium terra tanta est fertilitatis, vt agricolis cum centesima fruge fœnus reddat: Libyphœnices vocãtur qui hanc partem incolunt. Sequitur ad orientem post Syrtim maiorẽ Cyrenaica vel Cyrene versus Marmaricã* Cyrene. *& AEgyptum, dicta etiam Pentapolitana à numero ciuitatum. In hac sunt horti Hesperidũ, aurea poma ferẽtes: Fons solis versus Marmarides,* Fons solis. *quem noctu calidum, interdiu frigidum ferunt. Populi eius Barcitæ, Arraroceles, Asbitæ, Macautæ: deinde versus austrum inter mõtana. Silphiophora regio, hoc est Balsamũ ferẽs. Psylli, quib' naturale robur aduersus serpẽtes inditũ est.*

De Mar-

De Marmarica, & Ægypto.

CAP. XV.

MARMARICAM *Libyæ cum AEgypto Ptolem. simul indistinctéq; describit. illa tamen occidentalior est, magisq; ad Cyrenen & mare Punicum attinet, diciturq; à Plinio Libya Marcotis: AEgyptus verò ad sinum vsque Arabicum & montana AEthiopiæ. Marmaricæ autem populi apud Ptol. quos nomos, hoc est, præturas appellat, ij sunt: Libyarchæ, Anritæ, Bassacithæ, Apotamitæ. i. penuria aquarum laborantes, Augilæ versus Libyam interiorem,* Ammoniaca regio, *circa gra. lon. 55. mi. 20. la. 28. Nasamones, quos Plin. prius Mesamones, hoc est, inter arenas medios dictos ait:* Anachisæ, *Tapanitæ,* AEzari, *Zigritæ, Chatani, Ogdeni. Sequuntur* Aaimaschiduæ, *Iobachi, Ruditæ,* Prosoditæ: *demum Sciatica regio proxima AEgypto. Deinde sequitur* AEgyptus, *regio diuisa in duas præcipuas partes, Inferiorem & Superiorem. Inferior proxima Oceano inter Nili brachia findente se Nilo ita vt triquetram terræ figuram efficiat Delta dicitur, ob similitudinem literæ Græcæ, Δ: atque hæc à nonnullis inter insulas reputatur. Superior* AEgyptus, *cui à meridie* AEthiopum *regio prætenditur, Thebais dicitur, in qua Thebæ centum*

AEgyptus.

centum portis nobilitata vrbs. Mediam verò AEgyptum Nilus fluvpercurrit, qui ex montibus Nilus.
Lunæ (vt putatur) ortus per AEthiopum regionem interim sese ad spatium aliquod condens, dedignatus scilicet fluere per arenosa & squallentia, aliquando etiam in duas sese diffindens partes, insulas vastas efficit: & tandem compescitis fluctibus placidoq́; cursu per mediam AEgyptum in mare mediterraneum 7. ostijs egreditur. Hic singulis annis stato tempore per totam spaciatur AEgyptum, & sua inundatione terram fœcundam reddit, & interdum ad 18. cubitos sese extollit. Sunt qui ortum in Mauritania putent, eò quòd decidente pluuiæ copia apud Mauros, tum Nilus plurimùm augeatur. Populi *autem* A*Egypti sunt Goniatæ,* Pro*sodite, Scythiaca regio, Mastitæ, Nitriatæ, Oasitæ. Item Libya AEgypti. Extremum verò eius & Marmarica est Diammos &* Ab*rochos, regiones, quibus ferè Tropicus Cancri per verticis punctum transit. Oram denique sinus* Ar*abici incolunt* Ar*abes* A*Egyptij:* Au*straliores ijs Ichthiophagi. Montes Mauritaniæ sunt iam à nobis enarrati, quos diximus esse* At*lantem maiorem, qui eam à Getulia distinguit: hunc noctibus micare crebris ignibus ferunt, & fistularum tibiarumq́; cantu impleri, & tympanorum sonitu resonare, adeóque in altum*

altum erigi, vt orbem Lunæ contingere videatur

Atlas. *Est item Atlas minor in Mauritania Tingitana,*

Montes. *& mare quod hos montes alluit Atlanticum vocatur. Durdus mons mediam ferè Mauritaniã Tingitanam diuidit. Byrinus mons Cæsariensi Mauritaniæ adiacet ex Atlante ortus. Sequuntur deinde Libyci mõtes qui AEgyptum à Marmarica disterminant. Item Climax mons & Anagombra.*

Fluuij. *Fluuij harum regionum multi sunt: Sala flu. ex Durdo monte ortus per Mauritaniam in Herculeum fretum exit. Malua flu. in eodem monte ortus in idem mare se exonerat, Mauritaniam Tingitanam à Cæsariensi diuidens. Sanus flu. ex Atlante ortus versus Iuliam Cæsaream insulã defluit. Mulus ex Atlante, vbi Cinnaba dicitur, versus sinum Numidicum. Sequitur versus ortum Ampsaga fluui. cuius fons in Busara monte, qui ex Atlante oritur, ostium in sinu Numidico. Postea est Rubricatus flu. In Cyrenaica regione Lacenus flu. qui Paliurum lacum efficit ingẽtem, in quo piscium magna copia: In Marmarica deinde ingentes reperiuntur paludes, Lycomedis palus, Mœridis lacus, Fons solis de quo diximus, Laci palus iuxta Anagombrum montem.*

De Lybia interiori, & Æthiopum regionibus. CAP. XVI.

SVPER *has quas diximus regiones Lybia interior*

interior describitur ingens & vasta, in qua solitudines montesq; plures occurrunt, vario genere animantium impleta. In primis à Mauritania versus meridiem adest Getulia, cuius incolæ feri sunt & vagi, regioq; aspera: Sequuntur qui Melanogetuli appellantur & Pharusij, qui per deserta vagantes vtres cum aquis secum deferunt. Nigritæ AEthiopes qui magnam partem Aphricæ occupant, atque ad littora oceani occidentalis extenduntur, versus austrum verò ad Nigritim vsque fluuium, cuius ea natura est quæ Nili: nam & eodem tempore augetur minuiturq;, eademq; animalia gignit, vt crocodilos. Hunc puto eũdem fluuium esse quem Lusitani Senegam vocãt: nam & huiuscemodi naturæ est hic fluuius: Præterea mirum circa hunc fluuium referunt, ab vna parte accolas prolixæ esse staturæ nigrosq;, ab altera fuscos & breues. Sunt præterea Libyæ populi Garamantes, quorũ fœminæ (vt fertur) cuiuis communes sunt: nulla enim inter eos matrimonia cõtrahuntur, nulleq; fides thori seruatur. Sequuntur Pyrei, Sathiodaphnitæ, Oarangi, Mimaces, Lynxamathæ, Dolopes, Aganginæ, Leucæ AEthiopes, Xilicai AEthiopes, Calcai AEthiopes, Nubi. Hi eum situm habent apud Ptolemaeum quem nunc tribuunt regno Nubiæ. Hîc Christianos nonnullos agere fama est sub ditione presby-

Getulia.

Nygritæ.

Senega.

Garamãtes.

Nubiæ regnum.

D teri

teri Ioannis. Ab his versus occasum Aphricerones sunt magna gens: quorum regio(quantum
Orguene. *coniectura assequi datur) Regnum Orguene dicitur. Hinc ad occiduam plagam pauloq́; ad Aquilonem regnum Gambre. Item Budomel regnum, nõ lõgè à Senegai fluuio. Versus interiora regionum Ginoia, vel Guinea. Hîc promontorium est quod caput viride dicunt, ad quod primùm iter dirigunt Portugalenses, vbi in Americam contendunt: deinde, hoc relicto, iter ad dextram versus Garbinum, hoc est inter occidentem & meridiem conuertunt. Harum regionum littora iam satis lustrata sunt à Lusitanis: Incolæ verò penitus nudi incedunt, neque contractus exercent.*

AEthiopia. *Restat AEthiopia describenda, quamuis & multi regionum dictarum populi AEthiopum nomine appellandi veniant. Est autem duplex: Vna sub AEgypto regio ingens & diues: huius est Meroë insula inter Nili amplexus contenta: ei fœminas præfuisse ferunt. Ab hac versus ortum &*
Papa Ioannes. *Austrum Preto Ioannes, quem & presbyterum Ioannem, & papam Io. appellant, longè latéque extensum suum habet imperium vsque ad littora maris Indici, & vltra Nilum quoque protensum: Huius incolæ Christianos se profitentur. Habent tamen suos quosdam peculiares ritus. Medium regionis ferè est in grad. lon. 66. lat. 12.*

Circa

Circa hanc regionem habitant Clodij, Rizophagi, Babylonij, Axiunitæ, & Mosylt, Molybæ. Post hos sequitur Troglodytica regio, cuius incolæ specus excauant: hæ illis domus: victus serpentium carnes, vt inquit Plinius, stridorq́; nō vox, adeò sermonis commercio carent. Blemines capite carentes oculos & os in pectore habere creduntur. Strutophagi, Gamphasantes nudi. Satyri, quibus præter formam nihil moris humani. Oripæi venatores, Mēnones. Smyrnophora regio, quæ myrrhā profert. Deinde est Azania regio, in qua plurimi sunt elephantes. Pars magna regno Melinde nunc tribuitur, quod citra Æquatorem situ est. Incolæ contrahunt cum Arabiæ nationibus, regíque huius magna intercessit cum rege Lusitaniæ amicitia: redditq́; tributa Presbytero Ioanni. Altera Æthiopia, quæ interior dicitur, nondum ob sui magnitudinem nisi secūdum littora in cognitionem venit: describitur tamē hoc modo: In primis ab æquinoctiali versus austrum ingens regio Æthiopū, in qua elephātes albi, & rhinocerontes, & tygrides gignuntur. Cinnamomifera regio inter Nili complexus. Habech regnum siue Habaschia christicolarū regio, vltra citraq́; Nilum locata. Ichthyophagi Æthiopes, quōdam Alexandri magni armis deuicti. Antropophagi. Rhapsij Æthiopes iuxta montes lunæ. Gazatia sub

Melinde.

Habascia.

Gazatia.

Caput bonę spei. *tropico Capricorni. Deinde est frons Aphricæ, caput bonæ spei, quod transcendunt qui ab Hispania Callicutium nauigăt. Qualiter verò nomina promōtoriorum & sinuum appellentur, cùm id satis lucidè ex nostro globo haberi possit, superfluum esse putamus hîc recensere.*

De insularum nomenclatura, quæ circa Aphricam sunt.

CAP. XVII.

QVÆ *in mari mediterraneo sunt: Iulia Cæsarea supra Mauros ad gradus longitud. 17. minu. 30. latitud. 33. minu. 40. Supra Numidas, Hydras insu. habet grad. 28. latitudi. 33. Plus in ortum duæ, Calatha, AEgimius in gra. 31. 15. 33. 20. Contra Aphricam minorem Dracontius 33. 15. 33 15. Supra Siciliam, Glauconis. 37. 20. 34. 40. Melita. 38. 45. 34. 40. Cosyra. 37. 20. 34. 18. Herculis templum. 38. 45. 34. 5. Larunesiæ duæ. 37. 33. 30. Lopadusa. 39. 33. 20. AEthusa. 39. 30. 33. 15. Cercinna deinde 39. 32. 15. In Syrti minori Lotophagitis. 39. 20. 31. 18. In Syrti maiori, Misynus, Pontia, Geamedium habet. 45. 20. 30. 15. In mari Punico: Myrmex. 48. 40. 31. 50. Læa Veneris insul. in grad. 50. 12. 31. 55. In mari Lybic. AEdonis insu. 52. 40. 31. 50. Tyndarij scopuli treis. 55. 50. 31. 30. AEnesippa. 56. 30. 31. 30. Phocusæ duæ. 56. 50. 31. 15.*

Pedonia

Pedonia 58.30.31.30. Dydimæ duæ 60.31.30. Pharos habet long. 60. minu. 20. latitud. 32. graduum. Quæ adiacent ad orientem solem, in sinu Arabico. Prima est Saspirena: deinde Aphroditæ siue Veneris insula. Agathonis insula. 65.15.23. quadraginta. Astarta. deinde Ara Palladis. Gypsites, Gomadeorum duæ in longitud. gra. 67. triginta latitud. 19. Myronis insula: deinde Cathatræ duæ Magorum insu. 68. latitud. 16. Acāthina, Daphnina, Macaria. 68.30. latitud. 14. Orneon australior. Bachi & Antibachi, Panis insula. Isidis orientalior: Diodori in gradi. 71. latitud. 12.30. Mondi in sinu Analitico sub longitud 75. la. 8.30. Quæ verò restant in sinu Arabico, in Arabiæ descriptione dicentur. Sequuntur insulæ, quæ in mari Atlantico & occidētali oceano sunt. E regione Durdi montis qui in Mauritania est, Madera insula Madera. *sic incolarum lingua dicta, quòd lignis abundet: insula quæ nullo quò vita sustentatur humana indiget, sub longi. 359. ferè graduum, latitudi. 20. Ab hac non longa dissidet intercapedine, insula quæ Portus sanctus dicitur, sub longitud. 30. quasi minutorum, latitu. 20. & 40. mi. Sequuntur* Portus sanctus. *decem insulæ fortunatæ Atlantem aspicientes montem, etiam Canariæ dictæ, ob ingentes canes, quorum ibi copia est. Ptole. sex tantùm adsignat & plus in austrum extendit. Quæ autem incolūtur,*

 sunt:

ſunt: Fracta lancea, Magna ſors, Grancanaria, Teneriffa, Gienera, Palma & Ferrum, Tanta eſt in his cœli temperies, vt bis in anno fruges matureſcant, deinde habitationem amœniſsimam præſtant. Ex aduerſo ferè capitis viridis, ſub lat. 18. grad. Magnus eſt numerus inſularum, quibus non propria ſunt nomina, ſed ab euentu indita. S. Anthonij. S. Vincentij. S. Luciæ. S. Iacobi, & aliæ, quæ cùm nihil precioſi adferant, multùm curandæ non ſunt. Præterea in ſinu magno Aphricæ, tres ſunt nuper inuentæ inſulæ primùm incultæ: S. Thomæ. *Formoſa, Principis, & S. Thomæ, quæ ſub AEquatore ſita eſt: Iam ab aduenis Portugalenſibus occupantur. Referunt in ea quæ S. Thomæ dicitur, eos qui nondum adoleuerint, & pueros natos nihil ferè creſcere. Quæ verò verſus ortum Aphricæ adiacent inſulæ, ignotæ ferè ſunt, quales ſunt S. Laurentij, quæ etiam Madagaſcar vocata putatur, Sancti Spiritus, Monfra, Myrſiaca, Mene, Amici, & reliquæ, quarum ſitus ex globo facillimè haberi poſſunt.*

De Aſia, eiuſque partibus.
CAP. XVIII.

ASIA *tertia mundi pars & maxima nunc reſtat deſcribenda, nudis tantùm nominibus regionum & montium adſignatis. Eſt*

autem

autem ab Europa Tanai fluuio, palude Mæotidis, Ponto, mariq́ AEgæo: Ab Aphrica verò sinu Arabico, deinde linea, quæ hinc in mare mediterraneum ducitur, discreta. Nonnullis ab oceani filia Asia dici videtur: alijs à Promethei matre. Eius multæ sunt partes. Prima post Europæ terminos occurrit Sarmatia Asiatica, quæ nunc sub Tartaria cõtinetur: ab occasu Tanai fluuio, Mæotidis palude vsq; ad Cimmerium Bosphorum terminatur: A meridie montibus inde ad mare Hircanum: Ab ortu linea ex Rha fluuio ad arctos extensa: Reliquũ latus terra incognita. Eius gentes in Septẽtrionali plaga sunt Hyperborei Sarmatæ; quorũ regio nũc partim Russia alba dicitur, regio ingens, syluis cõsita, in qua argenti pelliumq́ preciosarum copia: Partim Moscouia, & gẽs magna, sed inculta Moscouitarum, qui cùm Christianæ fidei sint professores, Pontificem tamẽ Romanum, Ecclesiamq́, nostram aspernantur: seruant enim Græcorũ ritus. Proximi sunt Hippophagi, Perierbidi magnum genus, Iaxamatæ, Chenides, Nesiotis regio ad ortum, Siraceni & Psessij apud paludem Mæotidis: Apud montes Hippicos Amazonum regio, cui olim mulieres præfuêre, bellúmque in vicinas nationes intenderunt: Tyrambæ, Arichi, versus Albaniam Zigi, Gerri, Conapseni, Mithrydatis regio. Post quam Melanchleni,

Tartaria. Russia alba. Moscouia. Amazones.

Sapothremi, Scymnitæ, Suarni, Serij, Thusci, vbi Thurci. *Thurci legendum Erasmus censet: hincq; originem Thurcos sumpsisse contendit. Verùm maxima pars huius Sarmatiæ à Tartaris occupatur potius quàm habitatur. Quorum studium omne ferè est vicinas nationes bello petere, ac aliena occupare. At domi pecora per stationes pascere. Sequuntur Olondæ, Vdæ, Bosphorani: Iuxta põtum, Achei, & Heniochi: Postremo Sanarei. Adnu-* Montes. *merant alij Hunnos, & Rhombitanos. Montes harum regionum præcipui sunt Hippici & Cerauni in medio ferè: Corax contra Bosphorum situs, Caucasus sub Iberia & Albania ad mare* Fluuij. Tanais Rha. *Hircanum vsque. Fluuij, Tanais ex Riphæis montibus ortus in paludem Mæotidis decurrit: Rha maximus fluuius ex Hyperboreis montibus duobus in locis ortus, in mare Hircanum: quãquam hodie paucissimi in his regionibus deprehendan-* Volga. Boristhenes. *tur montes, ac potius Rha fluuius qui nunc Volga dicitur, tum etiam Tanais ac ipse quoque Boristhenes ex paludibus ac lacubus Moscouiæ siue Russiæ albæ haud longe ab inuicem oriri conspiciuntur. Rhombites ex Hippicis montibus in paludem Mæotidis.*

De Ponto, Bithinia, Asia minori, Lycia, Pamphylia, & Cilicia.

CAP.

CAP. XXIX.

PONTVS regio, *Ouidij exilium, & Bithynia ex aduerso Thraciæ sitæ sunt, intercedente propontide ab occasu vsque ad Olympum montẽ, qui est in gra. lon. 57. la. 43. 30. Deinde ab aquilone Ponto Euxino terminatur, ab ortu Galatia: deinde Asia propriè dicta. Eius regiones particulares sunt, Chalcedonia, Timonitis, Bogdanis, apud propontidem. Populi qui multi & diuites sunt apud Galatiam & põtum Euxinum, dicuntur Mariandri, deinde Zigianæ. Montes. Olympus sub Mysia: Horminius mons, in gr. 59. 30. 42 40. Fluuij. Sangarius mediam Bithyniam percurrens ex Dydimo monte in pontum Euxinum, Ascanius fluuius, qui Ascanium lacum efficit: Psyllis fluuius. Parthenius fluu. cuius ostium propè limites Bithyniæ & Galatiæ. Asia minor vel Asia propriè dicta, nunc Thurcia appellaur vel Natolia: Limites eius occidentales, Hellespontus, deinde AEgæum, Icarium, & Mirtoum maria. Reliqua latera Galatiæ, Lyciæ, & Pamphiliæ confinia, in globo nostro suis lineis discernantur. Multæ sunt huius & copiosæ regiones. Initio post Bithyniæ limites apud Hellespontum duæ Mysiæ: minor, quæ occidentalior est: & maior, quæ orientalior. Intercedit autem Rhindacus fluuius. Inde versus austrum Phrygia, quæ &* Asia Thurcia. Mysiæ. Phrygia.

Troas: quam olim sub AEolia contentam fuisse, author est Volaterranus: & Troadas fuisse AEolas. Nonnulli duplicem distingunt Phrygiam, hãc minorem vocantes, maioremq́; inter Galatiam, Pamphiliam & Cappadociam locantes. Proxima est Doridis regio: Post quam Pentademitæ sunt:

Lydia. *Hinc è regione Euboëæ insulæ, Lydia Mæoniæ. Supra hãc Ionia. Demum Caria ex aduerso Rhodi insulæ. Populi occidui Olympini, Mysomacedones, Trimenothuritæ, Pentademitæ. Orientaliores versus Galatiam, Macedones. Mæoniæ Erizeli. Apud Lyciam Lycaones, quorum regio Lycaonia: Themisonij. Apud Bithyniam Moccadyni*

Montes. *& Phulacensij. Montes harum regionum. Ida, ex quo quatuor fluuij, Esepus, Grenius, Simoëntes, & Scamandrus, in Hellespontum vergunt. Phrygiæ mons Cimeus. Mons Timnus, in grad. 57. 40. 40.30. Supra hunc Lydiæ montes Mesotes, Tmolus & Mimas non longè dissiti. Micale mons*

Fluuij. *inter Caistrum & Meandrum fluuios. Fluuij iam partim enarrati sunt: qui restant hi sunt: Caicus apud Timnum ortus mare AEgæum ingreditur: Hermus infra Sipylum montem ortus.*

Pactolus. *Pactolus supra, in mare AEgæum. Hic postremus ab auri arenis clarus habetur. Caistrus ex*

Meandrus. *Sipylo in mare Icarium. Meandrus ex Celenorum montibus super Ioniam flexuosis adeò recursibus*

cursibus procedit, vt sapius redire videatur, demum in Icarium mare sese exonerat. Lycia Lycia. *omnis montibus Phœnice, Cadmo, & Masicyto, à Caria, Asia minori, & Pamphylia distinguitur: deinde mari Lycio. Populi olim Tremyli & Solymi dicti fuerunt. Montes iamiam dicti sunt. Fluuij: Calbis ex monte Graga ortus: Xanthus ex Cadmo fluuius ingens: Lymyra ex monte Masicytico. Omnes versus meridiem mari se admiscentes, medium est, sub gra. longitu. 60. 30. latitud. 36. Pamphylia Lyciam secundum littus ad ortum* Pamphilia. *sequitur: à Cilicia fluuio Cestro, deinde montibus & mari terminata. In ea Ptole. has adsignat regiunculas: Carbaliam, quæ etiam partem Lyciæ occupat. Phrygiam, quam maiorem nonnulli dicunt, in parte Septentrionali & Occidentali. Pysidiam deinde versus exorientem solem. Gens est latrocinijs multùm dedita. Terra olearũ fertilis. Habet autẽ montes continuos Lyciæ mõtanis: horum qui maximè in septentrionem extat Celenorum tumulus dicitur, qui deinde Lyciæ attinet. Taurus mons, qui per totam Asiam, Armeniam, Scythiamq́, flexuosus serpit: innumeris flexibus nominibusq́, subinde affectus. Ex hoc Cestrus flu. Pamphyliæ descẽdit in mare AEgyptiacum. Sunt præterea fluuij duo, Cataractus occidentalior Cestro: Eurymedon medius inter vtrunque.*

Medium

Cilicia. *Medium obtinet gra.lon.62.30.lat.37.20. Cilicia deinde vſque ad ſinum Iſsicum,& montem Amanum extenditur,à ſeptentrione monte Tauro, ab occaſu Ceſtro flu. deinde mari finita. Cilices à Cilice Agenoris filio per occupationem nomen ſumpſere. Sunt autem eorum poſt Pamphyliam vſque ad ortum hæ regiones: Leontidis,Thracia,quam Ptolemaus aſperam regionem appellat,Cetida & Lalaſsida à Ceſtro vſque ad Orimagdū fluuium. Hinc Characia ad Calyanum fluuium. Lamotidis deinde ad Lamum fluuium. Poſtea Lacanitidis ad Sarum fluuium: mediam hanc Cydnus fluuius irrigat. Poſtremò eſt ad finem vſque regionis Cilicia propriè dicta,per quam Pyramus fluuius ex Tauro in mare Cyprium deſcendit. Montes & Fluuij dicti ſunt. Omnes autem hæ regiones hoc capite dictæ ſub dominio Thurcorum ſunt.*

De Galatia, Cappadocia, & inſulis circa regiones dictas.

CAP. XX.

GALATIA, *quæ etiam Gallogræcia fuit dicta (quæ poſt multos errores à Gallis occupata, inter Bythiniam, Aſiam minorem, Cappadociam, Pamphiliam, & pontum Euxinum continetur: regio ſanè ingens, fertilis, ac diues, quam etiam Thurcorum imperator ſuæ adiecit ditioni)*

ditioni) diuiditur in regiones aut prouincias has. Prima est ad littus Ponti Paphlagonia. Deinde Isauria montanis Pamphiliæ & Asiæ minoris cōfinis. Eam Lycaonia versus ortum sequitur, partem etiam Cappadociæ possidens. Gentes Galatiæ Tolibosti monti Dydimo vicini. Tectosaga à Gallis profecti mediterranea incolunt. Proserliminitæ, Tilistobogi. Montes: Oligas, sub gradus. 63. latitud. 42. 20. Hinc Zaliscus fluuius in Pontum exit. Didymus mons, 61. latitud. 40. 30. Sumit hic originem Sangarius fluuius. Demum ex media Galatia Alis fluuius in pontum defluit. Cappadocia olim Leucosyria, à Cappadoce eius regionis fluuio nomen accepit. Regio frumento pecoribusq́; præstantibus nobilis, præsertim equorum laudibus exaltata. Hæc inter Halim fluuium ab occasu, inter Taurum, Antitaurum, & Scordiscum montes, & Thermodontem fluuium continetur. Ptolem. in præturas ferè distinxit, scilicet Antiochianā apud Ciliciam, deinde Thyanidis, & præturam Gardaucretam, præturam Ciliciæ, & Chamanensem. Præterea in Pontum Galaticum apud pontum Euxinum: in pontum deinde Polemoniacum. Extremum regionis Leucosyri incolunt. Tenet mediterranea mons Argeus, sub gradibus longitudinis 66. latituaın. 40. Vnde Melas fluuius per Armeniam minorem decurrens postea Eu-

Montes. Galatiæ.

Cappadocia.

phrati admiscetur. Mediam autē Cappadociam flexuoso ambitu Iris fluuius peragrat, ex monte Scordisco, qui est in longitudin. 68. 40. latitudin. 41.30. in pontum Euxinum. Insulæ verò, quæ circa regiones præscriptas adiacēt, hæ sunt. In ponto Euxino contra Bythiniam Cianeis insula, in gradibus longitudinis 56.20. latit. 44. Thynias è regione ostij Sangarij fluuij. 57. 40. 43.20. Irythinus scopulus plus in orientem, sub lōgitudine 58. 30. 43.25. Lesbos insula magna in AEgeo mari ex aduerso Asiæ, etiam Mitylena vel Mitellinum dicta, diui Pauli actis clara, sub gradibus lon. 55. 25. 39. 48. Tenedos à Tenide puella, dicta prius Leucophris in Hellesponto ferè sita, sub lon. 55. latitudin. 40.45. Pathmos, Posidiū, Chy, vel Myndus vna insula maris AEgæi, 56.20. 38.25. Icaria, vnde mare Icarium, quod alijs à Dedali filio sic appellatum est, habet lon. 56.45. 37.30. Samos, Parthenias, Athemus, Melamphyllus Straboni, nunc Samothracia dicitur, patria Pythagoræ, sub lon. 56.30. 37.18. Mynia, 56. latitudin. 36.30. Choa vel Cos insu. Hyppocratis medici natale solum, quæ etiam Merope dicta fuit, sub gradibus 57. latitudinis 36.25. Apud Cariam Astipalea, 56.30.35. 40. Carpathus insula à qua mare Carpathicum. Hæc nonnullis Porphyris dicitur, sub longitud. 57. 20. latitudine 35. Rhodus sic dicta, eò quòd

Insularum descriptio. Mitellinū. Pathmos. Samothracia. Rhodus.

ῥόδος,

ῥόδος, hoc est rosa dum iacerentur fundamenta urbis Rhodi sit inuenta. Hæc à Christianis capta fuit annis hinc 226. nunc iterum Thurcorum vi possessa. Habet gradus 58.30. latitu. 35.30. Supra Lyciam Maxima, vel Megista, 60.48. latitud. 35. 15. Dolochista. 60.48.35.45. Chelidoniæ scopuli quinque. 61.30.36 10. Crambusa in mari Pamphilico. 62. 40.35. 50. Sequitur demum in sinu Issico Cyprus insula Veneri sacrata: vnde Venus dea Cypria vocatur. Hæc prius Crypta fuit dicta, quia maris vndis videatur ascondi: Item Cerastes, Amathusia, & Minois. Mittit vinum optimum. Medium ipsius habet gradus 65.48.35.30. Cyprus.

De Colchide, Albania, Iberia, duabus Armenijs.

CAP. XXI.

COLCHIS, Iberia, & Albania montibus inter se discernuntur, qui ex Caucaso originem habēt. Colchis regio ad pontū Euxinum terminatur, diues opū, & amnibus auriferis nobilitata. Hinc fabula est Iasonē ex Thessalia cū Argonautis huc aduentasse, aureumq́; vellus abstulisse. Continet regiones, quæ dicuntur, Erretica, Mauralia & Zala. Montes ab aquilone prætensi èx Caucaso oriuntur. A meridie Moschij adiacent. Fluuij: Corax, Hippus Cyaneus, Phasis,

omnes

omnes diuersis locis ex Caucaso orti, in pontum Euxinū exeunt. Iberia. *Proxima est Iberia, cuius gentes bello multùm valēt. Deinde ad mare Caspium* Albania. *Albania, sic dicta, quia incolarum pueri (vt inquit Gellius) albis capillis nascūtur, aut in pueritia canescunt, & plus cernunt noctu per oculos quàm interdiu. Regio frigida & aspera. Canes tāta corporis mole gignit, vt taurum & leonem premant. Tres autē dictæ regiones hodie Tartariæ adscribuntur. Mons Caucasus hanc à Sauromatis dirimit. Habet autem idem mons portas, quas* Portæ Sarmaticæ. *Sarmaticas vocant authores, circa grad. longitud. 81. latitu. 48. 30. Itē in grad. 77. latit. 47. Et portas Albanias, sub gra. 80. latitu. 47. Fluuij Albaniæ: Cyrus, Albanus, Cassius, Gerrus & Soana ex Caucaso profluentes in Caspio mari desinunt. Sequuntur duæ Armeniæ, quarum quæ maior dicitur* Armenia maior. *habet ab occasu Euphratem, deinde Moschios montes, qui sunt sub grad. long. 72. 30. 43. 30. ab aquilone eosdem Moschios ad mare Hircanum vsque: ab ortu Caspios montes: à meridie Taurum montem. Diuiditur in Cotazenam apud Pontum: in Tosarenam & Totenam supra Iberiam, vbi nostri sæculi geographi Georgianos describūt, quos* Georgiani. *Christi fidem defendere ferunt. Deinde est Siracena, Sacapena, Hobordena, Sophena, Astamitis, Acilisena vsque ad Caspios montes, Anzitena,*

Gordena:

Gordens: Demum Coricea, Gordiæa, & Mardorũ regio. Mõtes: Antitaurus, qui ex Tauro procedit. Periardes, in grad. longit. 76. latit. 42. 40. Hinc Euphrates fluuius nominatissimus oritur, qui Armeniam in duas diuidẽs partes dein post mille circuitus Tygri coniunctus iuxta Babiloniæ limites in sinum Persicum egreditur. Ex eodẽ etiam monte fontes habet Araxes fluuius, verùm hic versus ortum defertur. Armenia minor, quã eadem volunt esse quæ in libris Regum terra Arath dicitur, continet Pontum *Cappadociæ iuxta littus Ponti: Gissos montanis Iberiæ vicinos: Deinde præturas, Orbalissenam, AEtulanam, AErethicã sub Antitauro, Horsenam, Orbisenam, Melitenam apud Melam fluuium: sub Cilicia Murianam, Cataoniam, Lanianam, & Arauenam. Hæ duæ Armeniæ Turcorum ditioni subsunt.* Periardes mons. Euphrates. Armenia minor. Ararath.

De Syria, Mesopotamia, Assyria, Iudæa, & Babylonia.

CAP. XXII.

SYRIA *regio sacris literis multùm celebrata terminatur ab occasu mari Syriaco & mõte Amano. E regione fluuio Euphrate & parte Arabiæ desertæ. A meridie Iudæa, intercedente Carmelo monte. à Septentrione Cilicia & parte Cappadociæ. Plures eius sunt regiones: Comagena apud mõtem Albanum. Cirresti ca inter*

Singam & Euphratem flu. Pieria in littore sinus Issici, deinde Seleucis à Seleuco primo rege Syriæ. Calybonitis ad Euphratem flu. Cassiotis apud montem Casium. Chalcidica regio. Apamena. Ad littus

Phœnicia. *Phœnicia ex qua Phœnix auis. sub Libano monte Laodicina regio, & Palmyrina. Prope limites Arabiæ desertæ Saccæa regio & Bethanaa. Itē Trachonitæ Arabes. Vltima est Cælosyria vel Curuasyria, sic dicta, quia inter duos montes curuos Libanum & Antilibanū continetur. Eadem decapolis Plinio dicta est. Est autem tota regio Syriæ variarū opum diues, frugum fertilis, & balsamis opima.*

Montes. *Montes habet,* Pieriam, *in grad. 69. 40. 35. 35. Hinc Sinoas fluuius versus aquilonem ad Euphratem vsque procedit. Casium montem.*

Libanus. *68. 50. 34. 45. Libanum montem diuersarum specierum fertilitate præditum. 69. 20. 33. 30. Hinc quatuor fluuij labuntur, Adon in occasum, Eleutherus in occasum hybernum, Orcus quem nunc Verne vocant in aquilonem, Chrysorcas in oppositam partem Antilibanum montem, in longitud. 68. 40. la. 32. 40. Ex hoc Leon fluuius mare Syriacum petit:*

Iordanis. *& Iordanis fluuius latè per Iudæam spargitur. Hippum mōtem, in lon. 68. 30. la. 30. Demum apud Arabiam desertā Alsadamum montē, in gra. lon. 71. la. 33.*

Iudæa. *Iudæa inter Syriā Arabiā & AEgyptum consistit, olim* Palæstina *Syria dicta.*

Diuiditur

Diuiditur in Galilaā proximā Syriæ præscriptæ, quæ regio est frumenti, vini, & olearum fœcundissima: In Idumæam secundum littus maris AEgyptiaci, quæ Nabathæa & terra Edom dicitur: regio etiam frugum fertilis. In Iudæam mediterraneam, cuius est Hierosolima longè clarissima urbium orientis. In Samariam orientalem, cuius sunt Samaritani, quibus cum Iudæis parū conueniebat. Medium Palæstinam irrigat Iordanis fluuius qui se in tres lacus diffundit, quarum prima Genesara (vt habet Pl.) aut Genesareth vocatur: deinde hic fluuius in mare mortuū sese immittit, siue Sodomorū (Plinius Asphatitem lacum vocat) à quo postremò ebibitus aquas laudatas pestilentibus mixtas perdit. Mesopotamia inter duos fluuios Tigrim & Euphratem contenta est, vnde & nomen accepit. Adsignantur regiones hæ. Initio post montana Armeniæ, Anthemusia, Chalcitis, & Gauzanitis: Apud Tigrim Acabena: Sequitur mediterranea Ingena. Versus Arabiam Ancorabitis regio. Regiones sunt diuites, fertiles, & ab armentorum pascuis laudatæ. Plinius omnes sub Syria complectitur. Montes: Casij ab aquilone. Syngaras, sub grad. 77. latitud. 36. 25. Fluuij: Chaboras & Ascoras, vtérque ex Casio monte ortus in Euphratem incurrit. Assyria ab Assur dicta secundum Iosephum de anti.

Galilæa.
Idumea.
Samaria.
Mare mortuū vel Sodomorum.
Mesopotamia.
Assyria.

Tigri à Mesopotamia, ab alijs regionibus mõtibus distinguitur vsque ad Euphratis & Tigris conuentum. Regio amœna & temperata, diuisa in Calcenam proximam Mesopotamiæ: Arrapachitã versus Mediam: Adiabenam vicinam Babyloniæ. Mons Niphates ab Armenia prætenditur, ex quo Lycus, Caprus, & Gorgus fluuij in Tigrim vergũt. Babylonia. *Babylonia inter Euphratis ambitus ab occasu & aquilone comprehenditur. Ab orientali Tigri, deinde sinu Persico & montibus. Septentrionalior eius pars Auchanitis regio dicitur. Media regio Chaldæa, in qua campus Duran, & Turris Babel. hæc eadem Astronomos præclaros educauit. Sequitur deinde Mardochæa regio. Australẽ plagã Strophades incolũt. Regio est cùm frugum, vitiumq́; fertilissima, tum etiam rerum preciosarum ditissima, in sacris literis Sennaar dicta.*

De triplici Arabia.
CAP. XXIII.

Arabia petræa. ARABIA *triplex est: proxima* Palestinæ *Iudææ & Ægypto Petræa dicitur, à Petra oppido quod Nabatæi (vt inquit Plin.) incoluerunt. Continet regiones Munichiatim & Sarraceniam. Gentes sunt Pharanitæ, Ismaëlitæ, Agareni, Fatheni, Moabitæ, Ammanitæ & Gerræi. Mõs Syna, quem Ptolemæus Melanem appellat, sub grad. longi. 65. la. 30.* Arabia deserta. *Altera est Arabia deserta,*

ſerta, regio ingens, montuoſa, arenoſa, & verè deſerta, cuius incolæ ſunt Bathanæi, Orcheni, & Martemi. Tertia eſt Arabia quæ cognominatur fœlix: Nec iniuria. nam præter ſoli fertilitatem, multis aromatum generibus abundat, qualia ſunt Aloë, Myrrha, Cinamomum. Camelos alit, Auri gemmarum copiam habet, quæ ſubinde ad regnū Melindæ Aphricæ deportantur. Clauditur autem regio à ſeptentrione montibus: à Meridie mari: deinde duobus ſinubus, Arabico & Perſico, quibus in modum peninſulæ clauditur. Inter plures gentes quas Pto. adſignat, ſunt apud ſinum Arabicum ſiue mare Rubrum Banubari, Sabæi, quorum regio Saba vel Sabæa, diues opū, aromatumq́; fertilis. Elezara regio. Mediterranei ſunt Oaditæ, Saraceni, Meſamanes, Alapeni, Scænitæ vagi homines, Smynophora regio duplex, interior & exterior: hæc myrrhā fert. Homeritæ regio oceano proxima, Gerræi, Anaritæ, Ichthyophagi qui piſcibus tantùm veſcūtur. Verſus ortum ſunt Sophanitæ, Macæ, & Thurifera regio. Montes, Zames, in lon. 76. la. 25. Hippos, lon. 67. la. 27. 15. Climax, in lon. 76. 30. la. 16. apud hunc Stygis aquæ fons eſt. Maritha mōs. 80. 30. la. 21. hinc duo fluuij Laris & Prion fluunt, hic in auſtrum, ille in aduerſam partem. Didymi mōtes & Zames verſus ortū recedunt, vnde Hormanus flu. oritur. Melas

Arabia fœlix.

Montes Arabiæ.

mons, in gra. 81. 30. la. 12. in hoc oliuæ crescunt. Insulæ quæ in sinu Arabico sitæ sunt iuxta littus. Zygena, Dæmonum insula, in grad. 66. 45. la. 25. 15. Polibij. 67. 40. 21. 20. Ieracum. 69 30. la. 19. Socratis ins. 70. la. 16. 20. Cardamina, Combusta. 70. 30. 14 20. Malicha duæ. 72. 30. 12. 30. Dioscoridis ins. 86. la. 11. 30. Zenobij septem. 91. la. 16. 30. Sarapiadis quam alibi Serapionis dictã vidi, sub lon. 94. la. 17. 30. Scoyra Christiana, cuius incolæ archiepiscopum habent, sub 98. la. 8. Decliuius ad septẽtrionem duæ insulæ Virorum & fœminarum. Virorum & fœminarũ. *Alteram enim harum, quæ est in lon. 94. la. 13. 30. soli viri incolunt. Alteram verò sub eodem parallelo sitam, sed plus ad ortũ, solæ fœminæ, quæ singulis annis semel conueniunt cùm viris, esséque Christiani perhibentur.* Ormus. *Ormus insula diues, circa quam margaritarum copia inuenitur, in lon. 94. 30. la. 21. grad. In sinu Persico, Appha, Iehara, Tharo, Tylus & Arathos insulæ ignobiles.*

De Media, Perside, Parthia, Hircania, Margiana, Ariana, Drangiana, viciniśq; regionibus. CAP. XXIIII.

MEDI *nomen à Medea nacti maiorem Armeniam & Assyriam versus ortum sequuntur, Caspijs & Thoatra montibus distincti. Strabo in Ecathanã & Atropatiam distinxit. Gens est diues & armis potens. Continet*

regiones

regiones Marianam, in qua lacus eiusdem nominis, Cheliam, Marundiam, Ragianam. Gentes: Caspios apud Caspium montem & mare Caspium. Cadusios, Tapuros, & Madassos. Montem Zagrū. Fluuios: Cambysim & Cyrum ex Caspijs montibus in mare Caspium, Amardum ex zagro in idem mare, qui lacum Marianum efficit. Susiana australior est Media parte Babyloniæ, Assyriæ, Persidis, & sinus Persici intercepta: nonnullis sub Perside comprehensa: huius fructus feruntur perpetuò virere. Persis seu Persidis, montibus, sinu Persico, & Dara fluuio à Carmania terminata: continet sub se Achamenіam, Drangenam & Elymaeam regiones. Rursus Caltapitim & Misdiam: Rapsiam & Hipposagiam. Persæ solem deum statuebant. Iidem si cum suis matribus coirent, inde magos generari non dubitabant. Huius imperator hodie Sophy dicitur: qui imperium à Saracenis et Turcis iamdudū ablatum, strenuè quotidie recuperat. Sequitur Parthia montibus vndiq; cincta. Eius regiones sunt, Comisena in parte septentrionis, Sabiena in opposita: regiones quæ feras sæuissimas & serpentes alunt. Parthi arcubus equísque exercendis plurimum valent, adeò vt tam priuata quàm publica officia equis obeant. Hircania ab occasu Medos habet, à meridie Parthos, quos Coronus mons dirimit: ab ortu

Susiana. Persis. Parthia. Hircania.

Margianam: deinde mare Hircanum. Regio vini ferax: vbi apes in arboribus mellificare autor est Strabo. Prouincias habet, Siracenam & Arsitim & Astauenam. Fluuios, Moxeram & Secādam, vtrumq; duobus fontibus ex Corono mōte in mare Caspium fluentem. Huic adiacet in mari Hircano Talca insula, in grad. 94. lati. 42.30. Margiana regio admodum vitifera, etiam vndiq; montibus obiectis finita est: qui versus Ariam & austrum Sariphi dicuntur, versus Hircaniam Masrodanus. Mediam regionem Margus fluuius (vnde regioni nomen est) diuidit: qui duobus fontibus ex Sapripho scaturiens, in mare Hircanum cum Oxo flu. exit. Populi secundū Pto. Derecca, Massageta, Parni, & Tapuri, hi meridionales, illi septentrionales, Massageta medij: qui parētum ac amicorum ægrotantium carnes esitare feruntur: nam miserum iudicāt quempiam morbo interire. Ideoq; sanos mactabant. Ariam regionem cum aliquot sequentium. Plinius sub India aliquibus contentas esse ait. Ptole. *seorsum descripsit. Terminatur vndequaque montibus, Masrodano ab occasu, è regione Paropaniso, à meridie Bagoo mōte: qui regionem incolunt, septentrionales sunt Nisæi & Astaueni: australes Borgi, Ceserotæ & Scorpiofera regio: medij Drachamæ,* Paruti *& Etymādri. Dionysius regionem sterilis esse soli ob solis*

Talca.
Margiana.
Massagetæ.
Aria.
Scorpiofera regio.

ſolis ait aduſtionem, corallium tamē proferre, viteſq́, ſupra quàm aliæ regiones ferunt. Drãgiana Drangiana.
Ariam ſequitur verſus auſtrum intercedēte Bagoo mōte. Auſtrale latus finit mōs Batius: Orientale, linea ex Paropaniſo *monte ducta ad auſtrũ. Diuiditur in Darandas, Batrios, & Tatacenam regionem. Tranſit eam Arabs flu. cuius oſtium in Bagoo monte. Incolæ lapidum precioſorum, veſtiumq́, copiam habēt ſericarum. Arachoſia Drã-* Arachoſia.
gianam ad occaſum reliquit, à ſeptentrione Parueti montes ſunt, iuxta quem habitãt Pargyetæ. Sydri verſus occidentem recedunt. Poplutæ mediam tenēt. Eoritæ auſtralem plagam. Hos omnes Dionyſius λινογχλαίνοις *appellat, id eſt lineis vtētes veſtibus. Arachoſius fluuius ſeſe in lacum ingentem diffundens ex Parueto monte ad Indum flu. tranſit. Carmania duplex eſt: Altera deſerta,* Carmania.
cuius populi & ſitu & moribus Perſis ſunt affines: ſunt autem Yſcithæ, Madomaſtæ, & Cuchi. Altera quicquid inter montes Perſicos & ſinum Perſicum eſt, complectitur: ſubdiuiſa in Rhudianam, Agdenitim, Parepaphitim, & Cabadenam regiones, ad littus ſinus Perſici. Rurſus in Aras, Caradras, Cautonicas, & Chelonophagos, hoc eſt, teſtudines comedētes, ad littus maris Indici. Demum ſunt maximè ſeptentrionales Cameloboſci vel Zozotæ, gens bellicoſa, quæ aſinis in bello vti-

Montes. *tur. Montes huius regionis, Strongilus & Semiramis, in grad. 94. 20. lati. 25. Sunt item ignobiles alij in medio regionis, ex quibus sex fluuij, Dara, Cathrappis, Corius, Achindana, Andanis, & Saganus in sinum* Persicum *fluũt. Salaris verò fluuius ex ijsdem montibus in sinum Paragonicum Indici maris.*

Gedrosia. *Gedrosia Persicis montibus, Boëtio, & Indo flu. intercepta est: cuius regiones, Paradena & Parissena: hæc apud Indum flu. illa apud Boëtium montem. Gentes, Parsira, Carmaniæ, & montibus contiguæ, Rhãnæ apud Indum flu. Muzareni mediterranei, fortasse legendũ est Guzareni: nam in hac parte describitur hodie regio Guzarath.*

Guzarath. Cambaia. *Proxima est Cãbaia, ad littus maris Indici etiam sub Gedrosia contenta: quæ regem habet & ciuitatem Cambaiam regalem.*

Bactriana. *Bactriana & Sogdiana duæ regiones, Oxi fluuij flexuoso ambitu distinctæ: terminantur ab occasu, Margiana montanis: à septentrione & Scythia, Oxijs montibus & Iaxarte flu. ab ortu Comedorum montanis, deinde Paropaniso. Bactriana sub se cõtinet Chomaros. Salateras, Zariaspas septentrionales. Medij sunt Tochari, Aciuacæ, Scordæ, Varni, & Sauadij. Meridionales Comi, Tambysi, Orsipi, & Amarispi. His mos est neminem pro delicto morte, sed exilio tantùm punire. Fluuij, Gardamanis, Zariaspes, Dargœdes ex* Paropaniso *originem*

ginem trahentes, omnes cum Oxo fluuio congrediuntur, qui etiam in eodem mõte oritur. Sogdianorum incolæ, Iatij, Thacori, Augali, Oxidraanæ, Drybactæ & Candari septentrionales: Mardyeni & Drepsiani apud Sogdios montes, qui sunt in grad.115.latitud.47.ferè. Pasitæ, quibus Oxij mõtes adiacent, in grad.108.latitud.47. Chorasmij et Vandabanda regio versus Indiam. Oxiani medij. In hac arbor papyrus folijs tam vastis nasci dicitur, vt quatuor pedes in lõgitudine æquet. Sequitur Paropanisidum *regio versus omnem partem montium collibus ferè compressa: Paropanisus ab occasu & septentrione, Caucasus qui piper mittere fertur ab ortu,* Parnetus *ab austro. Incolæ Belitæ septentrionales, Aristophyli & Parusij occidentales, Ambautæ oriẽtales, Parsietæ australes. Fluuij Gardamantis in medio ortus versus aquilonem Oxo fluu. adiũgitur: Choas fluu. cuius fons in* Parueto *mõte, Indo admiscetur. Regio (vt fertur) præter oleum omnia proferens quæ vitæ necessaria sunt, quam Marcus Venetus regionem Torquestensem videtur appellasse.* Sogdiana. Paropanisides. Torquestensis regio.

De Sacis, & Scythis.

CAP. XXV.

SACÆ *vel Sacosani genus hominum est sagittariæ artis peritissimum, syluas lucósque inhabitans: nulla enim in eorum regione*

sunt

sunt oppida: totaq; montibus cōtiguis circunsepta est. Nonnulli sub Scythis comprehendunt. Pto. Sacarum regionē distribuit in Caratas septentrionales, in Comaros, in Grinæos Scythas Toornasq; mediam incolētes regionem, in Aristes & Comedas, unde montes Comedorum, occidentales, in Byltas australes, in Massagetas oriētales, quibus Ascatangas mons adiacet, in gra. 133. la. 47. Sacæ quas optant sponsas prius bello adipiscuntur: qui si ibi vincantur, perpetuæ seruituti addicti in cauernis latitant. Scythia. *Scythia omnis secundum Ptolemæum ab occasu habet Rha fluuiū terminū Sarmatiæ: à septentrione terram incognitam: ab ortu Sericam regionem, cuius limes est linea per montes Casios sursum deorsumq; ducta: A meridie partim Hircanum mare Sogdiosq;, partim Sacas & Imaum mōtem. Plinius, & alij etiam Sogdios, Margianos & Sacas sub Scythis comprehendūt, atque hi Imao monte eā ab India separant, ea scilicet parte mōtis quæ in ortum occasumq; diffunditur.* Scythia duplex. *Altera Imai pars sursum deorsumq; tensa Scythiam duplicem distinguit, intra Imaum & extra Imaum occidentalem & oriētalem. Populi eius nullis constant terminis, eò quòd agros non colant, neq; conuenticula celebrent. Nominātur his ferè nominibus: Alani Scythæ, Suobeni & Alanorsi citra Alanū montem: Asmani, Canodipsas regio,*

regio, Erymni versus Sarmatas: Mologeni, Samnitæ, Machetegi, Scymbi, Iastæ, Galactophagi comedentes lac medij: Asiotæ, Norossi, Iaxartæ ad mare Hircanum: Anaræ, Ascotancæ, Tectosacæ versus Imaum mõtem. Atque hi Scythiæ interioris sunt, quæ tota hodie Tartaria magna vocatur, Tartaria. *multumq́, vltra Hyperboreos montes ad septentrionem protenditur, vbi multæ & syluæ & feræ. His omnibus Scythis præesse creditur, magnus ille Tartarorũ princeps, ob id magnus Chã dictus, vocaturq́, regnum Cathay ad extremum oriẽtem extensum. Qui restant in vlteriori Scythia, sunt Abij, hoc est, non iniqui Scythæ. Hippophagi, Hippopodes, Homobij. Cassia regio quæ Cassiã fistulam ferre dicitur, Achassa reg. Huius etiam fertur esse Tharsos regio cui præfuit Melchior magus. Itẽ Arimaspi qui (vt refert Pli.) vnum oculum in fronte tantùm habent. Neoterici Mongalistarum regionem appellant.* Mongalistę. *Montes harum regionum sunt: Rhymnici, vnde Rhymnus flu. in mare Hircanum abit, in gra. 94. lat. 56. Sunt præterea Alani montes, Norossus, Asp asij, Tapuri, & Anaræi, omnes ferè ortum ex Imao sumentes.*

De India.

CAP. XXVI.

TOTA *regio Indiæ Indo fluuio ab occasu: Sero fluuio ab ortu: Imao, Emodijs, Sericísque*

que montibus ab aquilone, deinde oceano includitur. Mediam autem Ganges flu. (quem nonnulli Phison credunt) diuidit: vnde duæ distinguuntur Indiæ, Cis Gangem & Citra Gangem. India intra Gangem populos continet multos & diuersos cùm nominibus, tum etiam moribus: quorum qui statim Indum sequuntur, Gymnosophistæ magi vocantur. hi vt refert Pli. ab ortu solis ad occasum vsque immobilibus oculis solem intuentes perstare possunt: Dardæ vel Daradæ inter amplexus Indi fluuij, apud quos formicas vulpium magnitudine aurũ effodere fama est. Suastena regio, Lambatæ, Varsa regio, Patalena inter ostia Indi, Chatriei, Pulindæ, Agriophagi, Cicopletes, qui vnicum oculũ in fronte habere perhibentur, Strastrena regio, quæ nũc ferè Cambaiæ attinet apud sinum Canticolpum, Larica, deinde versus austrum Arica & Viripyra regiones, vbi nostræ ætatis Geographi Narsingam latam regionẽ describũt, multorumq́; aromatum fertilem. Itẽ Cananoiæ regnũ cum oppido regio: Callecutium regnũ & emporium famatissimum: nam eò omnis generis merces & mercatores ab omni orbis parte confluunt. præterea multa ferũt hæ regiones quæ aliunde petere nõ opus est. Sequitur in eodẽ quasi tractu versus meridiẽ Gutschin vel Cuchinum regnũ, et Colum, quæ paulò latius in meridiẽ extendun-

India intra Gangem.

Narsinga.

Callecutiũ.

tenduntur, quàm Ptolemai descriptio habeat. Sequuntur, versus ortum Lymirica regio: Carei ad sinum Colchicum: Panciones Bragmanæ magi supra montem Betigũ, qui est in grad. quasi 126. latitud. 20. Hinc tres fluuij, Pseudostomus, Baris & Solenis in mare Indicum defluunt. Sub eodem mõte sunt Ambastæ, Caspiria regio, Sora, Bolingæ Adysathri ad montem Adysathrum, qui est in gra. 132. lat. 22 30. Hinc Chaberus flu. in sinum Argaricum vergit. Deinde apud mõtem Vxentum, qui habet gra. 140. la. 23. 30. Mandalæ, Dryllophyllitæ, Salaceni, Mesoli, Aruarni ad littus Oceani. Demum iuxta Gangis exitum Sabaræ, quibus Adamas in copia crescit. Item Coccomagæ et Gangaridæ ostijs Gangis circũfusi, quarum regio Orphir in sacris literis dicitur. Adnumerant alij plures nationes tum monstrorum tum aliorũ diuerso viuẽtium ritu, incerta tamen designatione: veluti Bygmæos, Ophiophagos qui serpẽtibus vescũtur, Musicanos, Astacenos, Schiopodes vno pede tantæ (si credere fas est) magnitudinis, vt resupini æstum solis vmbra pedis vindicent: tantæ tum celeritatis vt leporem fugiẽtem adsequi credantur. Feruntur & qui auersas plantas habent, digitos octonos. Cynocephali, quorum capita canina sunt. Astomi .i. ore carentes. Plura præterea diuersáque animantium, herbarum, arborum,

Schiopodes.

Cynocephali.

Astomi.

arborum, cæterarumq́; rerum genera ſcriptores hîc comminiſcuntur: eò quòd ob rarum huius regionis aditum, liberè cuiuis quiduis effingere licitum ſit. Montes præcipui dicti ſunt & fluuij. Sũt præterea Apocapi & Pœnæ deorum, in grad. lon. 120. latit. 25. Item Vindius mõs. 131. lat. 27. Oriuntur hinc Namadus flu. & Nonagua qui Callecutiũ meruit: & Soas flu. qui ſe Indo admiſcet. Ex mõte autem Vxẽto oriuntur tres fluuij, Tyndis, Doſaron & Adamas, circa quẽ Adamas lapis gignitur. India maior. *Proxima eſt India extra Gangem quam maiorem appellant, regio nõ adeò culta atque illa interior, aut ſaltem nobis non tam exquiſita. Sunt autem ſecundum Ptolemæum hæ regiones ſeu nationes, Gangani & Tacorai proximi Sacis: Marundæ ſecundum Gangis tranſitum: Cirradia ad ſinum Gangeticum, in qua galli gallinacei barbati reperiuntur & implumes & lanuginoſi. Deinde ſecundum littoris tractum Aurea regio & Argentea, in quibus multa metalla reperiuntur. Eodem deinde ordine Beſyngiti humanæ carnis voratores.* Aurea Cherſoneſus. *Hinc Aurea Cherſoneſus eſt, quæ nũc ab incolis Malacha putatur dici,* Malacha. *vt referũt Portugallenſium nauigationes. Dicunt inſuper quòd regio ſit vrbibus in modum noſtratium ædificatis cõſita: quarum quæ caput eſt, Chnigapola dicitur, regia Siã. Hæc terra præter aurũ & margaritas,*

Rhabar-

Rhabarbarũ gignit arbore (vt narrant quædam nauigationum traditiones) crassa & putrida, nec sine putredine odoris præstantiam habente. Cùm colligere est animus, turba hominum noctu præ timore leonum ac ferarum aliarum arborem conscendit, odoremq́; Rhabarbari vento perferente excipit: exorto dein sole, omnes eam viam arripiunt quam noctu ventus indicauerat, messiq́; intendũt. Sunt præterea mediterranei Indaprathæ Aminachæ, & alij. Orientales demum Cacobæ, Chalcitis regio, Cudutæ, & Sindi, genus hominum ferũ, cutis adeò duræ, vt sagittis trajci nequeat.

De Serica, Sinis, & regionibus orientalibus. CAP. XXVII.

SERICA *regio ab occasu Scythia, ab austro India terminatur: reliqua latera incognita etiam nunc existunt. Incolæ sericum ex arboribus depectunt, quod vermiculus Ser conficit, indeq́; ortum nomen est. Ptolo. hos describit populos. Antropophagos, Garineos septentrionales: Sizyges, Dannas, Rhabbanæos, & Asmiraam regionem in medio. Sequuntur deinde Issedones, ingens populus, qui parẽtum funera cantu alijsq́; delitijs prosequũtur, corpora verò carnibus aliorum pecorum cõmiscentes esitant. Sunt præterea*

Aspacara, Throani, Ottorocora, & Batæ incerto ferè omnes loco, commercia aliorum fugiẽtes: quas autem videre volũt merces iuxta vias collocant, cumq́; alijs cõmutant. Hæ regiones ad Cathay regnum, & Chinchitalim regionem pertinent. At singulatim partes ex Marco Veneto difficile fuerit diuinare. Hinc Sinarum regio est, quam nunc Chynam magnam appellant, ab ortu solis Indiæ maioris post Serum fluuiũ. Huius rex potentissimus totius ferè mundi celebratur, qui, ne regium stemma alieno polluatur sanguine, sororem in coniugem sumit. Nulli se conspicuum præbet. Palatium habet mirificè extructum, septupliciq́; muro communitum: inter quemque ambitum perpetuò vice mutata, decies milleni custodes excubãt. Principes immorigeros pelle exuit. Gens est candida sic satis, quæ vestibus mensaq́; pro epulis ritu ferè nostro vtitur, legis Christianæ exp rs, crucem tamen Domini (ignota causa) magnificè veneratur. Deinde secundum littora versus ortum nationes occurrũt margaritarum feraces Chienchij: Lechij autem mediterranea occupant, habentes regem qui 20. regibus dominatur, sed regi Sinæ subiectum. Ptolemæus Semanthinos montes eiusdemq́; nominis populũ describit. Item Spioras & Ambastas fluuium Aspitharam. quicquid præterea versus ortum vltra

Sinarum regio.

.180. gra-

180. gradus longitudinis restat, non est claris scriptoribus celebratum, ideoq́; tam incertum vt fidẽ vix ausim adhibere. Describũt verò tales regiones seu prouincias. Chinchitalis prima est post Sericam regionem. Balor regio deinde quæ magna habet deserta Iudæi clausi inter montana. Tangu, Cathay regiones potentissimæ, quibus magnus ille Cham præesse dicitur, Chayram, Thebet. Cyamba, Mangi prouincia quæ omnes cùm incertis limitibus nobis sint traditæ, non adeò curandæ sunt. Regnũ verò Murfuti, Var, et Lac, quæ longo protractu in meridiem describunt, ab Hispanis non eo modo sunt inuenta, sed eo ferè situ insulæ Molucæ describuntur. Hanc autem partem, Indiam superiorem vel orientalem appellamus, in qua diuersa hominum instituta & mores comperiuntur: voluntq́; quosdam ibi agere Christianos, alios syluestres, alios alio modo viuentes. Fides horum penes autores esto. Lac regnũ.

De insulis maris Indici.
CAP. XXVIII.

INCIPIEMVS *primùm ab eo loco in quo paulò antè insularum enarrationem omiseramus. Sunt ergo in sinu Persico iuxta Carmaniam Sagdana, in gra. 94. latit. 23. 15. Vorochta. 94. 20. 25. 30. Contra Persas Tabiana & Sophta.*

Item Alexandria vel Aracia, in gra.90.lat.29.30. Deinde in Indico oceano Carmina.102.lat.18.Liba.103.30.19.0. Quæ Gedrosiæ adiacent, Asthaa, Codana, Barraca, ignobiles sunt insulæ. Sequitur

Seylana. *Seylana magna & diues, in qua etiam multa aromata crescere fama est, potissimùm cinamomum & Zinziber, habetq́; montem excelsum quem montem Adæ vocant. Putant enim incolæ in hoc monte Adamum pœnitentiam egisse. sita est sub gra.lon.118.30. lat.6.40. Sequitur Taprobana insula totius mundi maxima, quæ nunc Samotra vel Sumatra dicitur, diues multarum rerum & potens, cuius rex ne regnum hæreditarium fiat, liberis gignendis operam dare prohibetur. Referunt Lusitani iam in quatuor diuidi regna, quæ & tributa pendunt magno Chamo Tartarorum ac Scythiæ totius principi potentissimo. Incolæ & si Christianæ religionis ignari sint, legibus tamen ac æquitati parent. signata vtuntur moneta aurea, argentea & ærea. Mittit insula hæc piper abundanter, & maximos elephantos. Hæc Ludouicus Rom. Ptolemæus eam antea Simondi dictam fuisse tradit, tempore verò suo Salicam, populosq́; cõmuni vocabulo Salas, prætereà omnes vtriusque sexus muliebribus ornamentis tectos incedere. Circum Taprobanam cohortes sunt insularum 1378. numero: quarum tamen nomina extant, hæ sunt:*

ſunt: Nanigeris, Cory ad ſeptentrionalem plagam, Vangana, & Canathra ad latus occidentale. Hinc facilè crediderim Samothram eandem eſſe cum Taprobana, de qua tamen multi plurimùm dubitant. Secundum idem latus, Egidium, Orneos, & Ammina. Monacha ſub AEquatore, Careus, Philigus, Irena, Calandadrua polum Antarcticum ſupra ſuum hemiſpharium conſpicuum habent. Ad auſtrale latus Taprobanæ Arana, Baſſa, Balaca, Alaba & Cumara. Verſus orientem Zaba ſub æquinoctiali, Zibala ſub primo parallelo arctico, Nagadeba ſub ſecundo: Suſuara ſub tertio ferè. Sunt præterea Maniolæ inſulæ decem duobus gradibus demiſsiores æquinoctiali, quarum incolæ anthropophagi feruntur, ibiq́ lapis Herculeus naues quæ ferreis clauiculis compactæ ſunt detinere perhibetur. Ex aduerſo aureæ Cherſoneſi Baruſſæ, Sindæ, & Sabadicæ inſulæ ſitæ ſunt, etiam anthropophagis occupatæ. Demum Satyrorum inſulæ, quarum incolæ caudas habere perhibentur, quales Satiris tribuere conſueuimus. Maniolæ.

De inſulis nuper inuentis.

CAP. XXIX.

HACTENVS *parũ aut nihil à Ptolemæi veterumq́ autorum veſtigijs digreſſi ſumus: ſed nunc cùm eo loco quo Ptolemæus*

Cattigaram longè vltra Æquatorem prominentem descripsit, & deinde alij adnectentes regnum Var, Moabar, & alia incerta ferè ratione, nulla post frequentes vltra citraq; Æquatorem nauigationes terra continens inuēta fuerit, sed insularum infinitus penè numerus: de earum situ omissis veterum erroribus pauca subnectemus, quæ quidem ex Maximiliani Transyluani viri laudatæ tum honestatis ac probitatis, tum etiam non mediocris eruditionis, epistola: deinde etiam ex pluribus Hispanorum nauigationibus in epilogum quasi collegimus. Prima igitur occurrit

Iaua maior. *currit Iaua maior, cuius rex affinium insularum regibus dominatur, & ipsa in quatuor regna diuisa, sub gra. 155. lat. 8. aust. magna pars incolarum anthropophagi sunt. Nam & ægros, quorum vita deplorata videtur, mactant, sic eos à longo mortis cruciatu liberantes. Ita quoque Massagetarum instar parentes senio confectos, atque ob id vitæ actionibus incommodos, alijs esitandos vendunt: omnes ferè Idololatræ sunt, quos Caffranos nuncupant. Habent tamen suas quasdam æquitatis leges aut ritus quibus parent. Habent*

Iaua minor. *& aris & auri copiam. Iaua minor insula eiusdem longitud. latitud. 3. austr. Porne insula, sub lon. 174. lat. 4. gra. Hæc eadem Burne vel Burnea dicitur: tantæ est magnitudinis vt trimestri*

spatio

ſpatio vix obiri poſsit. incolæ gentiles ſunt, iuſtitiæ tamen paciſq́ atque amicitiæ ſtrictiſsimi cultores. AEdes eorum exiles ex ligno terraq́ conſtructæ. Vxores ducūt quot alere poſſunt. Panem ex oriza conficiunt. Potum liquor qui de conciſis palmarū ramis exprimitur præſtat. Argento viuo epoto morbum depellunt, ſanitatemq́ tuentur. Margaritarum ferax eſt inſula: nam aliquādo ad oui gallinæ quātitatem reperiri ferūt. Non longe hinc duæ inſulæ, ſub lon. 180. ferè gr. lat. 8. Bibalon & Cimbaubon, vbi crocodilos eſſe dicūt, & arborem, cuius folia defluxa vita aſſumpta mouentur animantum modo. Puloam ficuū fertilis. long. 179. Puloam.
latitud 10.30. Panilonga vel Panilongon AEthiopibus habitata, longitud. 181. latitud. 14.20. Hoc Panilonga.
tractu plures deinde ſunt inſulæ ſparſim in mari ſitæ, quarum longitudines & latitudines incertæ etiam nunc exiſtunt, quarum ſunt Baxbay, Cathigan, Bohol, Culon, & Canghu. Subuth inſu- Subuth.
la, ſub lōgitud. 189. 10. 11. minutorum. Huius multi proxima nauigatione fuerunt baptizati, alliciti miraculo, quo quidā æger prorſus extenuatus & ab omni ſpe deſtitutus, Chriſti nomine fuit ſanitati reſtitutus. Truncus arboris palmus ferè ſimilis ei pro pane eſt. Potus ex palmarum ramis conſciſsis exprimitur. Hinc ad auſtrum ſub latitud. 9. grad. Maſſana inſula, cuius incolæ aurum Maſſana.

quod in copia habent pili faciunt: nam pro rebus vilibus & quisquilijs multum sæpe auri commutârunt. Gens est agilis multùm, nuda natura tantùm obtecta. fœminæ infra vmbilicum obuelãtur capillis ad talum vsque. eædem in cadauerum iustis faciendis miserabiles luctus exercent, incumbentes cadaueri, os ori, manumq́; manui applicando.

Mattan. *Mauthan aut Mattan, sub latitud. 10. grad. non longè à Subuth. Huius incolæ bello multùm valent: nam fecit huius periculum Magelanus præfectus classis, qui ibi cum multis socijs ceciait. Hinc versus ortum & arctos plures sunt insulæ,*

Inuacana. *Zuluan, Buthuan, Calagan, & Inuacana, diuites auri, omniq́; genere aromatum, quod nostra suspicit regio sunt impletæ: medium omnium est sub*

Gelolo. *longitud. 185 latitud. 10. Gelolo vel Syloli insula sub longitud. 186 la. 2. eius incolæ id quod primùm manè egredientibus sese obtulerit pro numine habent. Nascuntur hîc arundines pedali amplitudine aquam potioni per accommodam ferentes, hicq́; fœminas vento concipere fabulantur. Ab hac versus occasum vltra citraq́; AEquatorem exigua inter se distantia, sub lon. 185. grad. nobi-*

Moluccæ insulæ. *les illæ insulæ Moluccæ describuntur, quarum beneficio totus penè orbis aromatibus impletur. Quinque numerantur, Thedore vel Tadore, Tarante, vel Taranatæ, Muthil, Mare, & Machian.*

Tadore

Tadore septẽtrionalis est ad dimidium quasi gra- dus. huic praeest episcopus quadragenis ex con- suetudine fruens vxoribus. Tarante versus an- tarcticum. 40. minutis ab AEquatore discedit. Machian quindecim minutis. Muthil sub AE- quatore cõsistit. Incolæ Caphræ sunt, hoc est gen- tiles, admodum egentes: quandoquidem præter aromata nihil ferè apud eos proueniat. Latẽt tu- guriolis multùm demissis, denique vt ait Maxi- milianus Transs. omnia apud eos sordida & hu- milia sunt præter pacem, ocium, & aromata. Ar- bor Garyophylli (propter foliorum similitudinem cum iuglandium folijs) quæ in his insulis crescit procera assurgit, crassitudine medij hominis sen- sim gracilescens: ex medio autem ramusculi la- tiusculè effunduntur folia specie laurinorum. Garyophylla autem, quæ clauos ob similitudi- nem vocamus, extremis ramis coniuncta enas- cuntur. Crescit præcipuè in tribus insulis, Ta- rante, Tadore, & Machian. Mutil cinamomum mittit, corticem scilicet arboris cuiusdam surcu- losæ ad solem arefactum & detostum. Post has in austrum plures sunt insulæ, quarum maxima Badam dicitur. hic myristica nux nascitur gemi- nó cooperta operimento, exterius ligneum est, al- terum quod nucem complectitur tenuis menbra- na, nos florem muscatæ dicimus: ab Hispanis

Tadore. Incolarum mores. Arbor Garyophylli. Cinamomum. Badam. Myristica nux.

macis vocatur. Circa hanc duodecim sunt insulæ paruæ, sub long. 180. lat. 6. austra. In his zin-
zinziber. *ziber passim prouenit, aliud sponte, aliud seminatum. Radix est cuiusdam herbæ adsimilis ei*
Ambuon. *quæ crocum producit. Ambuon insula, sub lon. 187.30. lat. 6. aust. huius incolæ anthropophagi*
Butur. *sunt. Buru ab illa versus occasum, sub long. 183. latit. 6. aust. Tenetum, in lon. eadem, la. 3. gra. aust. Sequuntur Laboan, Bachian, & Caphi, pluresq; paruæ insulæ, quas ob incertum situm omittimus: in vna harum Pygmæos degere fama est. Sullach anthropophagorum insula sub latitu. 3. graduum australium. Malua sub long. 177. grad. lat. 8.30. aust. Non longa hinc intercapedine (vt ferebant accolæ) homines degunt cubitales, aures tam vastas habentes, vt alteri pro strato incumbentes altera sese cooperiant. Timor*
Timor. *insula satis magna, sub longitud. 178. grad. latit. 13. aust. Huius fœminæ aurium ornamentis armillisq; vtuntur. Sandalum vbertim hîc prouenit, quod solenni & rata lunæ cursus obseruatione colligitur. Iacent in oceano versus Americam*
Insulæ latronum. *insulæ duæ latronum sub æquinoctiali. Nomen dederunt mores incolarum, qui furto & latrociniis plurimùm dediti sunt. Gens inops & solers. Mulieres formosæ admodum, longis nigrísque capillis, nudæ præter naturam, quam tenui mem-*

nui membrana velut folio papiraceo obtegunt. Aedes ligneæ: conclauia lectósque habent quibus paleam palmeam molliusculam sanè substernunt. Nauiculas ex trunco excauato cum velis extructas, tanta arte regere nôrunt, vt volare videantur, puppim prora prorámque puppi commutantes, singulæ singulos capiebant rectores. Demum sunt duæ insulæ infortunatæ, sub long. 240. latitud. 23.30. aust. Dictæ sunt infortunatæ: quia cùm Portugallensium *classis ad eas appulcuisset, iámque ferè omnes inedia confecti essent, nihil rerum necessariarum ibi inuenerunt, sed desertas viderunt. Si præterea restent insulæ (vt restant) quarum mentionem non fecimus, illæ aut exiguæ sunt, aut propterea quid nihil de earum situ certi constet omissæ. Nec moueat animos Lectorum, si fortasse longitudines & latitudines harum insularum nonnihil ab aliorum traditione discrepent. Supputauimus enim longitudines ab occasu in ortum: alij contrario ordine procedunt. Latitudinem secundum medium insularum sumpsimus, quam nonnulli ad locum tantùm applicationis referunt. Verùm neque mirari oportet longitudinis magnam diuersitatem inter eos qui hodie regiones describunt. Nam & ij, qui alio atque alio tempore nauigant ad has insulas, non eodem modo* Infortunatæ.

conueniunt. Quod aut artis Astronomicæ errore fieri oportet, aut quòd Lusitani Moluccas insulas in Occasum contrahant, quas reliqui Hispani versus Americam extendunt: vtráque pars ad suam ditionem, quæ circa 180. gradus longitudinis finitur, tam diuites nobiléque insulas reducere cōtendens. Ingenti sanè errore. Cùm altera descriptio ab altera in longitudine 30. fermè gradibus discrepet. Nos sanè qui hanc litem absque experientia dirimere non possumus secuti sumus descriptiones Lusitanorum, nobis à Maximiliano Transyluano viro magnæ eruditionis & non paruæ aucoritatis (dum in viuis erat) apud Imperatorem nostrum Carolum *Quintum, à quo easdem acceperat, traditas. Quòd si dies aliud doceat, non verebimur cum Ptolemæo recentioribus obseruatis fidem adhibere, modò cum ratione firmentur.*

De America.
CAP. XXX.

Bresilia. AMERICA *ab inuentore Americo Vespucio nomen habet, alij Bresiliam vocāt, quæ an continēs an insula sit necdum satis constat. Incolæ qui propiùs AEquatorē consistūt* Canibales. *Canibales vocantur, atrocissimum genus anthropophagorum. Vicinas enim nationes dira infestant persecu-*

perſecutione, & quoſcunque capiunt in ſuam regionem adducunt. Maſculos autem ſtatim occidunt, & comedunt carnes toſtas aut aliter coctas, aut exectis teſtibus mactandos alunt. fœminas ſeruitijs addicunt. nudi penitus incedunt. Qui deinde ſequuntur vltra Tropicum Capricorni, mitiores ſunt, numinis vice nihil colunt, lege tantùm & inſtinctu naturæ viuunt. viri fœminaq́ nudi agunt, niſi ex plumis pſitacorum quaſi pallium longo poſt tergus relicto cyrmate conficerent. Tori maritalis illibatam fidem ſeruant. Labia, aures, genitaliáque perfoſſa lapidibus precioſis ornant foras eminentibus. Omni genere ferè metalli carent, ideóque tela oſſe muniunt, lignáque pro ſcaphis lapidea ſecuri excauant. Sagittatores peritiſſimi, natatores expertiſſimi, & curſu admodum veloces exiſtunt. Regio, Breſilia aut terra Papagal-*li vocatur.* Breſilia. *Propius ad polum antarcticum circa latitud. 48. grad. alia gens eſt curſu tam celeri, vt equum curſu vincere poſſe videatur. Gygantes non iniuria dixerim, cùm Luſitanorum vix aliquis eos æquârit, quà medij cinguntur. Vagi ſunt, in tuguriolis latitantes, eáſque ſecum tranſportantes.* Pauperes *ſunt, nihilque eorum terra precioſi producit. Integuntur pellibus ferinis bellè conſutis, arcus ingentes telaque ſecum*

F 7 deferunt,

deferunt, capillos in modum monachorum detonsos habent, obstructos funiculo lanugineo, ad quem venaturi tela connectunt. cùm animam agunt morituri, magnus numerus spirituum malignorum sese illis ostendit, ea figura qua apud nos pinguntur. Pars iam dicta Portugalensium nauigationibus lustrata est, qui vltra hanc transierunt ad insulas Moluccas. Iam verò paucis hinc annis cœpit & littus occidentale ipsius

Peru. *Americæ lustrari, in quo regio Peru deprehensa sub longitudine 290. grad. latitud. Australi 8. 9. & 10. Regio tanta abundans auri copia, vt & vasa in vsum viliorem ex auro conficiantur, & domus nonnullæ integantur. Frumento bis per annum gaudet, animalium omnium ferè genere dotata, feris ac lethiferis animalibus se liberam iactat. Ciuitates habet & regias & multas, legibus atque armis munitas. Incolæ humanitatis non sunt expertes, commerciaq; cum aduenis tractant. Verùm hactenus Christum ignorârunt, quem precamur vt suum spiritum illis donet. Altera verò pars Americæ, quæ ab Æquatore versus septentrionem protenditur, ea quotidie per Castellanos & lustratur & in-*

Parias. *habitatur. Sunt autem tales regiones, Parias*

Dariena. *regio, Cutana, Dariena, cuius vna pars tam arcta est exedentibus vtrinque oceani fluctibus, vt qua-*

vt quatuor tantùm miliaria contineat. hinc oceanus occidentalis est, illinc Eous. Gentes harum, licèt religionis Christianæ ignaræ sint, legibus tamen & viuendi institutis vtuntur. sacra faciunt suo ritu, alij penitus nulla, vt sunt qui Pariam regionem incolunt. In lectis pensilibus dormiunt: domus similes nostris tintinabulis aut campanis extruunt: aurum gemmásque in copia habent. Quæ deinde sequuntur regiones terra Florida & Bacalearum regio, non Florida. *adeò sunt lustratæ nisi secundum littus. Sunt hîc regiones feracissimæ, auri omniúmque animantium, campi amœnissimi, montes excelsi, & fluuij placidissimi, ciuitates & turres & domus affabre constructæ, adeò vt nostra Europa non multò inferior habeatur hæc pars. Populi sunt affabiles & contractus non fugientes: plures eorum ichthiophagi sunt, alij ophiophagi. Inter omnia tamen oppida nullum præstantius in his regionibus aut maius eo, quod Temistelan appellant, secundum nostram descriptionem ferè sub Tropico Capricorni situm, locíq; natura munitum. Est enim situm in lacu maximo, pontibus innumeris vndequaque egredientibus, ædificijs cum Dedali structuris conferendis ornatum. Incolæ scribere nôrunt & legere. Hanc partem terræ multi Asiæ adnectunt,*

dicuntq;

dicuntq́; continentem esse: sed horum ratio certa non est, igitur neque temere assentiendum puto. Ego cùm ex nauigationibus Hispanorum & aliorum possem multa adducere, quibus huius descriptionis incommoditatem ostenderem, adducam tantùm vnum argumentum, ne videar omnino frustra huic opinioni reclamare. Marcus Venetus qui omnes regiones Indiæ orientalis lustrauit, ibíque ad annos plures habitauit. scribit lib. 3. se per regionem Mangi ad oceanum vsque peruenisse, ibiq́; nauem conscendisse, & per Garbinum (qui est inter meridiem & zephyrum) ad Cyambam nauigasse miliaribus Italicis 1500. A Cyamba delatus est deinde miliaribus totidem ad Iauam maiorē insulam versus austrum ferè. Quonam pacto posset quispiam ex terræ nouæ latere orientali, cùm per eam transitus non sit, versus meridiem ad Iauam maiorem nauigio proficisci? cùm hæc insula nunc obseruata sit apud Indiam. At ego rem incertam experientiæ & Lectorum iudicio committo.

Americacū Asia non coniungitur.

De Insulis apud Americam.
CAP. XXXI.

Hispaniola.

HISPANIOLA *insula, sub lon. 306. latitud. 22. graduum, admodum culta, vrbibusq́;*

busq; consita est: nam eius magnam partem nunc Hispani incolunt, qui auri fodinas possident, in eisq; operarios suo regi alunt. nascitur enim aurum & in montibus & in fluuijs: ijdem agros colunt, semina iactant & ciuitates more suo ædificant. Insulani nudi ferè incedunt, panem ex radice quadam conficiunt, aurum auribus naribusq; suspendunt. Mittit etiam hæc insula lignum Guaiacum, quo nostri tanquam remedio præsentissimo aduersus morbum gallicum vtuntur. Isabella Cuba *vel Ferdinandina sub lon. 193. grad. la. 23. & semis, longè in ortum occasumq; diffusa, moribus superiori haud dissimilis, ferro caret, sed eius vsum lapis pellucidus supplet.* Isabella.

Iucatana sub longitud. 281. grad. latitu. 20. Incolæ benigni sunt & commercia non fugientes: vestes ex gossapio diuersimode tincto conficiunt. Fœminæ ab vmbilico deorsum teguntur, tanta verecundia, vt vitio detur si pede aut crure discooperto processerint. Iucatana.

Huic proxima est versus ortum Cozumella insula eiusdem ritus ac instituti cum præcedenti insula. Cozumella.

Ab eadem Iucatana 100. quasi miliaribus Hispanicis in occasum tres sunt insulæ Sacrificiorum. Nomē indidit ritus nephandus insulanorum, quippe qui marmoreis suis deis proles suas immolant: primùm pectore aperto cor eruunt, eiusq; sanguinem labijs deorum suorum Sacrificiorum.

suorum

suorum illinunt, exta igni iniecta comburunt: alioqui gens satis familiaris & benigna. habent lon. 268. la. 23. grad. Iamaica. *Iamaica insula sub lon. 295. lat. 15. 30. Insulani adiacentibus similes sunt in moribus & vita institutis. Est item infinitus ferè numerus insularum in longitud. 315. latitu. 12. ex quibus sunt Dominica, Guadalupa, Sanctæ crucis, quarum incolæ Canibales sunt, de quorum moribus suprà mentionem fecimus. In lon. rursus 340. grad. lati. 38. Graciosa, Ternera, S. Michaëlis, Fatalis, & S. Mariæ. Insula viridis quæ alijs Brasil dicitur, in long. 354. lat. 51. Denique vt semel finiam, tantus est in hoc oceano numerus insularum, vt si omnium descriptiones & mores prosequi animus esset, libellus in magnum volumen excresceret. Verùm si quispiam est, qui latiorem harum rerum enarrationem cupiat, alios consulat: nobis satis visum fuit præcipuas tantùm mundi partes breuibus verbis (vt principijs artium opus est) indicare. Neque enim omnem Cosmographiæ, totiúsque orbis descriptionem ad vnguem delineare præsentis fuit instituti, sed tantùm maiores orbis partes rudiori ordine: veluti pictores qui primùm imaginem lineis exterioribus & principalioribus exprimunt, quales sunt capitis, colli, brachiorum, ventris & crurium, postea exactiora & mi-*